

2014 ГОДИШЊАК

Природњачки музеј у Београду

20|Годишњак
Природњачки музеј у Београду

Природњачки музеј, Београд

Годишњак, 2014.

Главни и одговорни уредник
Славко Спасић

Редакција:

Деса Ђорђевић-Милутиновић, уредник рубрике
Музеј у музеју и Шарена страна
Александар Луковић, уредник рубрике Музеј у природи
Дубравка Мићковић, уредник рубрике Музеј на изложби
Татјана Милић Бабић, уредник рубрике Музеј на папиру
Александра Савић, уредник рубрике Музеј у јавности

Сарадници:

Александра Маран Стевановић, Биљана Митровић, Бора Милићевић,
Борис Иванчевић, Гордана, Јовановић, Драгана Вучићевић, Драгана Ђурић,
Драгица Стојић, Зоран Марковић, Марјан Никетић, Марко Несторорвић,
Милан Пауновић, Милош Миливојевић, Мирослав Јовановић, Олга Васић,
Ранко Пејовић, Сања Алабурић, Соња Срејић.

Лектура и коректура:
Јелена Лутров

Дизајн:
Бора Милићевић

Прелом и припрема за штампу:
Предраг Илић

Обрада фотографија:
Предраг Илић
Бора Милићевић

Насловна страна:
Pedicularis heterodonta Pancić
Генерални хербаријум балканског полуострва,
Природњачки музеј

Штампа
ДМД Београд

Тираж
150 примерака

Београд, 2015.

Штампање финансирало Министарство културе,
информисања и информационог друштва Републике Србије

Предговор	5
Музеј у музеју	7
НОВОСТИ ИЗ ЗБИРКИ	12
Збирка ситних терцијарних сисара	12
Збирке терцијарних и квартарних гмизаваца и водоземаца	14
Палеоботаничка збирка	16
Студијска збирка сисара	18
Збирка палеозојских бескичмењака	19
Збирка квартарних крупних сисара	23
Утисци из галерије природњачког музеја	24
ИЗ АРХИВА МУЗЕЈА	30
Добривоје стојадиновић	30
Музеј у природи	35
Теренска истраживања и научни скуп у Румунији	37
Теренска истраживања у току 2014. године	42
СТУДИЈСКА ПУТОВАЊА	48
Потрага за диносаурусима	51
Истраживање фосилних сисара у 2014. години.	53
Документарне фотографије из природе 2014.	59
Теренски извештај – Златибор и околина 2014. године	66
Избављено мече из замке за дивокозе на Звијезди у НП Тара	68
Музеј на изложби	71
ИЗЛОЖБЕ У ГАЛЕРИЈИ ПРИРОДЊАЧКОГ МУЗЕЈА	73
Црно и бело – Прича о чоколади	73
Добро дошли у мезозоик	74
Дино Парк.	78
Природа као вајар	80
Чаробни свет фосила	82
ПУТОВАЊЕ. Јосиф Панчић (1814–1888)	84
ИЗЛОЖБЕ ИЗВАН ГАЛЕРИЈСКОГ ПРОСТОРА ПРИРОДЊАЧКОГ МУЗЕЈА	88
Изложба у природи	88
Скелети уживо Народни музеј у Панчеву.	88
Рисовача палеонтолошка ризница Народни музеј у Аранђеловцу	89
Старо и нестало воће Србије.	90
Минерали Трепче	92
Сведоци прошлости	93
Моменти природе	94
Од стене до стене, портрет научника: Петар Стевановић	96
Ишчезли свет Ђердапа.	99
Музеј на папиру	101
Стручна и научна звања	103
Научни и Стручни скупови	106
Радне групе и комисије	110
Научни и стручни пројекти	111
Предавања	114

Публиковани радови	116
ИЗДАЊА ПРИРОДЊАЧКОГ МУЗЕЈА	118
Гласник Природњачког музеја у Београду, Књига 7, 2014.	118
Годишњак Природњачког музеја119
Петар Стевановић – Од стене до стене121
Диносауруси некад и сад, и Ишчезли свет морских дубина.122
Путовање: Јосиф Панчић (1814–1888)123
Музеј у јавности129
МАНИФЕСТАЦИЈЕ И САЈМОВИ131
Конференција за новинаре поводом криволова медведа131
Збрињавање мечића сирочића131
Ноћ биологије 2014. у Новом Саду134
Традиционална манифестација „Квиз без граница“134
Музеј у Ђуприји у „Ноћи истраживача“135
„Причам ти причу где мамути ричу“135
Седамнаеста међународна Ноћ слепих мишева136
Ноћ слепих мишева у Народном музеју у Аранђеловцу137
Сајам књига 2014.137
РАДИОНИЦЕ И ПРОГРАМИ138
Квиз Чоколадна олимпијада знања138
Цртамо чоколадом138
Коњ – некад и сад139
Квиз о чоколади139
Радионица „Природа уживо“140
„Наше здраво воће“ у вртићу Дуга на Звездари141
Наши гости – деца из вртића „Мића и Аћим“141
МУЗЕЈ У ГОСТИМА142
Сурлаши - у креативном дечјем граду Минисити142
Слепи мишеви, наши пријатељи142
Креативна ботаничка радионица о алергенним биљкама143
Фосили као слова143
Стационару за непокретна лица144
Музеј као слика света145
Бесплатни програми у Ноћи музеја146
Музеј у медијима148
Шарена страна153
Прослава Нове године.155
Дино парк157
Музеј виђен очима деце158
Деца средње групе вртића Мића и Аћим.159

У години у којој смо обележили рођења истакнутих природњака, чувених научника и професора, академика, оснивача научних школа и дисциплина, овековечених и духовно и материјално у Природњачком музеју, подсетили смо се на важност духа научне радозналости, атмосфере авантуристичких истраживања, упорности, покртвовања и високих стандарда стручног рада. Пригодним изложбама и трибинама обележено је 200 година од рођења духовног зачетника Музеја, Јосифа Панчића и стогодишњица рођења Петра Стевановића, академика и некадашњег кустоса Музеја.

У току 2014. године организовањем низа изложби, учествовањем на разним пројектима и манифестацијама, Природњачки музеј је свој рад представио знатиљеној публици. Забележено је око 300.000 посетилаца. Поред гостовања у 15 градова Србије, обновљена је сарадња са колегама из Хрватске, што је и резултирало поставком двеју изложби.

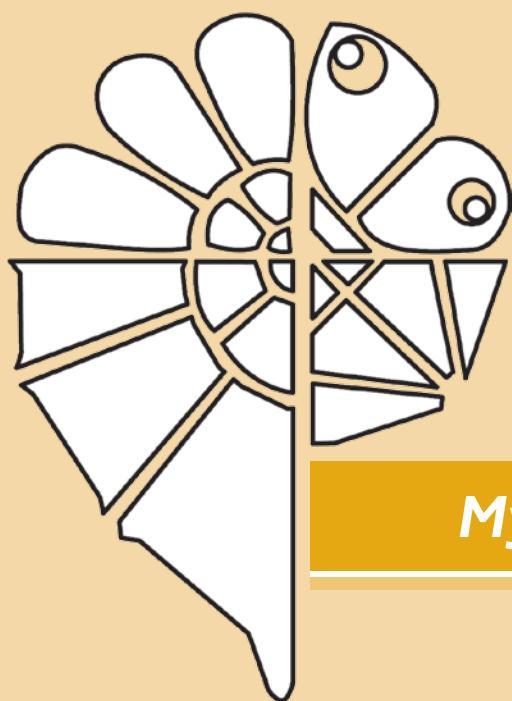
Велики број научних радова у значајним међународним часописима и учешће на великом броју научних пројеката представљају изузетно вредан успех запослених у Музеју који надилази националне оквире и остаје као вредан допринос светској науци.

Попрепоруци Међународног савета музеја, Природњачки музеј се прикључио групи београдских установа културе које су одлучиле да традиционалне музејске манифестације, Европску ноћ музеја и Међународни дан музеја, обележе као Викенд у музејима и да улаз буде бесплатан.

Реалност је да музеј континуирано развија ентитет и представља место где се сучељавају наука, едукација и културни идентитет, а све у контексту све већег јавног интереса и потреба за новим начином приступа публици.

Славко Спасић,
директор Природњачког музеја

Музеј у музеју

Запослени у Природњачком музеју

MSc Славко Спасић	Директор Природњачког музеја, кустос
-------------------	---

БИОЛОШКО ОДЕЉЕЊЕ

Мр Борис Иванчевић	Начелник Биолошког одељења, Музејски саветник, миколог
Др Марјан Никетић	Музејски саветник, ботаничар
Мр Милан Пауновић	Музејски саветник, мамалиолог
Др Марко Несторовић	Виши кустос, херболог
Мр Далиборка Станковић	Виши кустос, орнитолог
Милош Јовић	Виши кустос, ентомолог
Др Ана Пауновић	Кустос, херпетолог
Јелена Јовановић	Кустос, мамалиолог
Дубравка Мићковић	Кустос, ихтиолог
Марко Раковић	Кустос, орнитолог
Спец. Мирослав Јовановић	Виши конзерватор, ботаничар
Александар Стојановић	Конзерватор, ентомолог
Урош Бузуровић	Кустос приправник, ботаничар
Марија Јошанов	Кустос приправник, малаколог
Драгослав Радосављевић	Кустос приправник, ентомолог

ГЕОЛОШКО ОДЕЉЕЊЕ

Др Биљана Митровић	Начелник Геолошког одељења, музејски саветник, палеозоолог
Др Деса Ђорђевић-Милутиновић	Музејски саветник, палеоботаничар
Др Гордана Јовановић	Музејски саветник, палеозоолог
Др Зоран Марковић	Музејски саветник, палеозоолог
Др Александра Маран	Виши кустос, палеозоолог
Сања Алабурић	Виши кустос, палеозоолог
Драгана Ђурић	Виши кустос, палеозоолог
Татјана Милић-Бабић	Виши кустос, петролог
Александар Луковић	Кустос, минералог
Зоран Вујчић	Конзерватор за геолошке збирке
Милош Миливојевић	Виши препаратор за геолошке збирке
Ранко Пејовић	Кустос приправник, палеозоолог

Запослени у Природњачком музеју	
ОДЕЉЕЊЕ ЗА ЕДУКАЦИЈУ, КОМУНИКАЦИЈУ И МАРКЕТИНГ	
Специј. Александра Савић	Начелник одељења за едукацију, комуникацију и маркетинг, виши кустос
Миодраг Јовановић	Виши кустос, едукатор, биолог
Драгана Вучићевић	Кустос, едукатор, геолог
Соња Срејић	Кустос едукатор
Бора Милићевић	Препаратор, ликовни техничар
Предраг Илић	Препаратор, техничар графичке припреме
БИБЛИОТЕКА	
Мр Марина Мучалица	Руководилац Библиотеке, библиотекар саветник
ГАЛЕРИЈА	
Драгица Стојић	Организатор, координатор посета
Љиљана Драговић Лазаревић	Билетар, продајац
ОПШТЕ СЛУЖБЕ	
Свјетлана Давидовић	Секретар музеја
MSc Душица Ивић	Начелник одељења финансија
Ана Ковачевић	Административно технички секретар
Милена Радочај	Организатор материјално-финансијских и општих послова
Милица Томић	Књиговођа
Марија Урошевић	Чистачица
Тања Мирић	Чистачица

Током 2014. године бољем раду Природњачког музеја допринеле су такође Марица Ивић и Анита Радета у Галерији. За безбедност Музеја побринуо се „Добергард“ на челу са Градимиром Стојановићем.

ГЕОЛОШКЕ ЗБИРКЕ	
РЕД. БР.	НАЗИВ ЗБИРКЕ
1.	Петролошка збирка
2.	Збирка метеорита
3.	Минералошка збирка
4.	Збирка палеозојских <i>Invertebrata</i>
5.	Збирка мезозојских <i>Invertebrata</i>
6.	Збирка кенозојских <i>Invertebrata</i>
7.	Збирка квартарних птица
8.	Збирка квартарних гмизаваца и водоземаца
9.	Збирка квартарних риба
10.	Збирка терцијарних птица
11.	Збирка терцијарних гмизаваца и водоземаца
12.	Збирка терцијарних риба
13.	Збирка крупних терцијарних сисара
14.	Збирка ситних терцијарних сисара
15.	Збирка крупних квартарних сисара
16.	Збирка ситних квартарних сисара
17.	Палеонтолошка збирка Петра Стевановића
18.	Палеонтолошка збирка Надежде Крстић
19.	Збирка фосилних мекушаца Косова и Метохије Велимира Милошевића
20.	Општа палеоботаничка збирка
БИОЛОШКЕ ЗБИРКЕ	
РЕД. БР.	НАЗИВ ЗБИРКЕ
21.	Генерални хербаријум Балканског полуострва
22.	Дендролошка збирка Александра Сигунова
23.	Компаративни хербаријум за палеоботанику
24.	Колекција споменика природе Београда
25.	Збирка корова
26.	Збирка воћа
27.	Општа збирка маховина
28.	Миколошка збирка
29.	Збирка Мухотускота
30.	Општа збирка лишајева
31.	Општа збирка <i>Invertebrata</i>
32.	Општа збирка <i>Mollusca</i>
33.	Збирка рецентних пужева Петра Павловића
34.	Поклон збирка <i>Hydrobioidea</i> Павла Радомана
35.	Историјска збирка <i>Gastropoda: Lamellibranchiata</i>
36.	Збирка школки Анте Тадића
37.	Збирка <i>Arachnida: Scorpiones</i>
38.	Општа збирка паука
39.	Општа збирка косаца
40.	Збирка <i>Endohelminta</i> риба Обедске баре
41.	Збирка <i>Crustacea</i>
42.	Збирка <i>Isopoda</i>
43.	Збирка <i>Diplopoda</i>
44.	Збирка <i>Chilopoda</i>
45.	Општа збирка инсеката
46.	Колекција инсеката Петра Новака
47.	Колекција инсеката Института за заштиту биља
48.	Историјска збирка <i>Odonata</i>
49.	Збирка <i>Odonata</i> Живка Адамовића
50.	Општа збирка <i>Odonata</i>
51.	Општа збирка <i>Orthoptera</i>
52.	Колекција <i>Orthoptera</i> Б. Лазаревића
53.	Збирка <i>Homoptera</i>
54.	Збирка <i>Homoptera: Auchenorrhyncha</i> Љубодрага Јанковића
55.	Иницијална збирка <i>Heteroptera</i>
56.	Збирка <i>Heteroptera</i> Николе Кормилева
57.	Студијска збирка <i>Heteroptera</i>
58.	Збирка <i>Heteroptera</i> на гајеним биљкама

59.	Збирка <i>Thysanoptera</i> гајених биљака	88.	Збирка <i>Diptera: Tachinidae</i> Пелагије Сисојевић
60.	Студијска збирка <i>Thysanoptera</i>	89.	Збирка <i>Diptera: Nycteribia</i>
61.	Поклон збирка <i>Thysanoptera</i> Габора Јенсера	90.	Општа збирка <i>Hymenoptera</i>
62.	Збирка <i>Thysanoptera</i> Рихарда цур Штрасена	91.	Општа збирка <i>Chalcidoidea</i>
63.	Збирка <i>Neuroptera</i>	92.	Збирка <i>Hymenoptera: Apidae</i> Симеона Грозданића
64.	Збирка <i>Coleoptera</i> Недељка Кошанина	93.	Збирка <i>Hymenoptera: Apidae</i> Живомира Васића
65.	Општа збирка <i>Coleoptera</i>	94.	Збирка <i>Hymenoptera: Apoidea</i> Зорана Мучалице
66.	Збирка <i>Coleoptera: Cicindelidae</i>	95.	<i>Herbarium cecidologicum</i> Душке Симове
67.	Збирка <i>Coleoptera: Cerambycidae</i>	96.	Остеолошка збирка риба
68.	Збирка <i>Coleoptera: Scarabeidae</i>	97.	Историјска збирка риба
69.	Збирка <i>Coleoptera</i> Љубодрага Јанковића	98.	Студијска збирка риба
70.	Збирка <i>Coleoptera</i> околине Скопља С. Вojиновића	99.	Збирка експоната риба
71.	Колекција <i>Coleoptera</i> Стјепана Свирчева	100.	Збирка риба Младена Карамана
72.	Колекција <i>Coleoptera</i> Јована Станчића	101.	Студијска збирка водоземаца
73.	Колекција <i>Coleoptera</i> Твиде Нонвејеа	102.	Збирка експоната водоземаца
74.	Колекција <i>Lepidoptera</i> Милоша Рогуље	103.	Студијска збирка гмизаваца
75.	Колекција <i>Rhopalocera</i> Дурмитора Предрага Јакшића	104.	Збирка експоната гмизаваца
76.	Општа збирка <i>Rhopalocera</i>	105.	Општа остеолошка збирка гмизаваца
77.	Општа збирка <i>Heterocera</i>	106.	Остеолошка збирка водоземаца
78.	Збирка лептира Арчибалда Рајса	107.	Остеолошка збирка змија Милутина Радовановића
79.	Збирка лептира Башка Саламона	108.	Збирка скелета птица
80.	Збирка лептира Иве Тошевског	109.	Студијска збирка птица
81.	Збирка лептира Индије Андраша Галца	110.	Историјска збирка птица
82.	Збирка афричких лептира	111.	Збирка експоната птица
83.	Збирка лептира Јужне Америке	112.	Збирка јаја и гнезда птица
84.	Збирка <i>Diptera</i>	113.	Студијска збирка сисара
85.	Збирка <i>Diptera: Asilidae</i>	114.	Историјска збирка сисара
86.	Збирка <i>Syrphidae</i> Слободана Глумца	115.	Збирка експоната сисара
87.	Збирка <i>Syrphidae</i> Смиљке Шимић и Анте Вујића	116.	Збирка егзотичних сисара
		117.	Југословенска збирка трофеја
		118.	Збирка страних ловачких трофеја
		119.	Збирка ловачког оружја и ловачког прибора

НОВОСТИ ИЗ ЗБИРКИ

ЗБИРКА СИТНИХ ТЕРЦИЈАРНИХ СИСАРА

Сакупљен и издвојен материјал из Риђака

Збирка ситних терцијарних сисара употпуњена је са 816 примерака зуба прикупљених током рада на локалитетима Мелница, Снеготин, Сланци, Прогорелица, Сибница, Парагово, Буштрање, Брајковац, Враниште и Звонце. Број зуба и других фосилних остатака вертебрата, који још нису издвојени из резидијума са локалитета Риђаке, највероватније премашује неколико десетина хиљада.

Материјал издвојен из седимента пре идентификације и уношења у Збирку

Идентификован материјал у Збирци ситних терцијарних сисара

Инвентарисано је 685 примерака одонтолошких остатака 23 различите врсте ситних сисара палеогене и неогене старости.

Најинтересантнији налаз представљају зуби неколико нових и за сада науци непознатих ситних сисара са локалитета Звонце. По неким морфолошким особинама, може се претпоставити да су сродници еоценских сисара откривених у Буштрању. Будућа истраживања на том локалитету највероватније ће разрешити ову загонетку.

Зоран Марковић

Зуби, за сада, најстаријих глодара на Балкану Кол бр 2044 и 2045

Палеохерпетолошке збирке у Природњачком музеју су најмлађе оформлене збирке. Тренутно броје 211 инвентарских јединица са више од 2000 примерака. У овим збиркама чувају се фосилни остаци водоземаца и гмизваваца, заједнички названи херпетофауна. Количина још неидентификованих остатака ове групе кичмењака вишеструко превазилази број идентификованих, а при том се са теренских истраживања доноси још новог материјала. Ситни и фрагментисани остаци различитих гуштера, змија, жаба и даждевњака су најбројнији али се у знатно мањем броју проналазе и крупнији остатци корњача и понеког крокодила. До сада обрађиван материјал обухвата локалитете старости од доњег миоцене до горњег плеистоцена.

Фосилни остаци пршљенова змија (Риђаке, кол бр 36/07)

Палеохерпетолошки остаци жаба и змија (карличне кости и пршљенови)

Током 2014. године обрађена је велика количина палеохерпетолошког материјала локалитета Риђаке. Инвентарисани су само остаци змија међу којима је идентификован велики број различитих родова фамилије *Colubridae* (*Natrix*, *Elaphe*, *Zamenis*, *Hierophis*, *Coronella...*) као и род *Vipera* из фамилије *Viperidae*. **Интересантно је поменути да је на овом локалитету први пут идентификовано неколико до сада за Србију непознатих врста змија.** Прва од њих је *Zamenis paralongissimus*, изумрла врста најсроднија данашњем ескулаповом смуку (*Zamenis longissimus*). Затим су ту и *Hierophis viridiflavus*, *Elaphe quatuorlineata* и *Telescopus fallax*, врсте које данас живе уз обале североисточног Медитерана и његовом залеђу све до Кавказа. Уз остатке змија бројни су остатци гуштера и водоземаца. Количина необрађеног материјала са овог локалитета и даље је знатно већа од обрађеног тако

да предстоји још доста рада који ће током времена дати прецизнију слику читаве фосилне асоцијације, палеоеколошких прилика као и саме старости локалитета. На основу до сада обрађених остатака ситних сисара и херпетофауне, процењена старост је у нивоу горњег плиоцена.

Драгана Ђурић

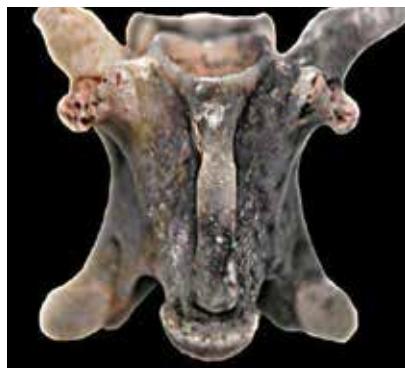
Фрагмент карапакса корњаче, *Trionyx* sp (Пребреза, кол бр 42/04)

Зуб и остеодерм крокодила
(Поповац, кол бр 47/04)

Остеодерми безногог гуштера,
Pseudopus sp
(Лазаревац, кол бр 14/04)

Изумрла *Zamenis paralongissimus*
(Риђаке, инв бр 197)

Elaphe quatuorlineata
(Риђаке, инв бр 198)

Telescopus fallax
(Риђаке, инв бр 193)

Током 2013. и 2014. палеоботаничка збирка Природњачког музеја обогаћена је са неколико веома лепих и ретких примерака:

Листови семене папрати *Neuropteris* sp позитив и негатив. Папрат је нађена у Донкастеру (Велика Британија) и стара је око 300 милиона година Кол бр 133

Репродуктивна шишарка лепидодендрона (*Lepidostrobus* sp) Веома лепо очуван примерак на коме се уочавају појединачни листићи. Нађена је у Ланкаширу (Велика Британија) Потиче из доба карбона пре око 300 милиона година Кол бр 131

Zamites (*Williamsonia*) *gigas* Део великог листа цикаса из доба јуре (пре 200 милиона година) Редак примерак у збирци Природњачког музеја. Фосил је нађен 1982 у Јоркшир (Велика Британија) Кол бр 130

Фосилизовани корен лепидодендрона стигмарија (*Stigmaria* sp) Веома редак примерак какав се до сада није налазио у збирци Природњачког музеја. Одлично очуван фосил са јасно видљивим кореновима. Овај примерак је нађен у Сандерленду (Велика Британија) и стар је око 310 милиона година. Кол бр 129

Фосилне биљке из Румуније, локалитет Анина

У периоду од 1. до 7. јуна 2014. у оквиру пројекта IGCP 575 „*Pennsylvanian terrestrial habitats and biotas of Southeastern Euramerica*“ организована је интернационална експедиција у румунски део Карпата. Са овог пута у Природњачки музеј донета је збирка јурских биљака какве, у таксономском погледу, музеј до сада није имао. Међу фосилним материјалом преовлађују цикаси и бенетити. Фосиле је сакупила Деса Ђорђевић Милутиновић, кустос Природњачког Музеја, а детерминисао је Михај Попа професор Универзитета у Букурешту.

Деса Ђорђевић-Милутиновић

Brachyphyllum sp , јура, пре 200 милиона година, инв бр 1009,

Zamites sp јура, пре 200 милиона година, инв бр 1014

Zamites schmiedelii, јура, пре 200
милиона година, инв бр 1012

Zamites schmiedelii, јура, пре 200 милиона
година, инв бр 1010

СТУДИЈСКА ЗБИРКА СИСАРА

нова врста слепог миша за Србију и збирке Природњачког музеја – алпијски дугоушан *Plecotus macrobullaris*

Нови нараштај српских хироптеролога на челу са Иваном Будински из Института за биолошка истраживања „Синиша Станковић“ из Београда и Јеленом Јовановић из Природњачког музеја, **током лета 2013. године забележио је први налаз једне врсте слепог миша за Србију.** Наиме, ради се о алпијском дугоушану *Plecotus macrobullaris* (Kuzyakin, 1965) који је ухваћен мрежом у пећини на Ђетаници, изнад клисуре реке Милешевке и села Милошев До, недалеко од Пријепоља. Овај први доказни примерак за Србију се чува у Студијској збирци сисара Природњачког музеја у Београду.

Изглед главе алпијског дугоушана са карактеристичном троугластом доњом усном и заобљеним ушним залисцима
Фото Ивана Будински, оригинал

Детаљи овог налаза биће штампани и представљени као научни рад у *Turkish Journal of Zoology*. Укључујући и ову врсту, сада фауна слепих мишева има укупно 30 врста.

Милан Пауновић

Рад на уређењу ове збирке започет је још током лета 2013. године, приликом уређења збирке мезозојских бескичмењака. Наиме, у подрумским просторијама, у којима се чува збирка мезозојских бескичмењака, затечен је такође и известан број експоната који припада збирци палеозојских бескичмењака, који је делимично био одложен у пластичне гајбице, а делимично у фиоке са фосилним материјалом мезозојске старости. Приликом рада на уређењу збирке мезозојских бескичмењака, систематски је одвајан фосилни материјал палеозојске старости, да би се касније придружио одговарајућој збирци која је смештена у просторијама некадашње сталне поставке Природњачког музеја. Том приликом издвојени су експонати заведени под инвентарским бројевима од БЕО600-551.73:592-1 до БЕО600-551.73:592-668, као и неинвентарисани и недетерминисани експонати. Ови експонати су спаковани у 17 пластичних гајбица и током јануара 2014. године пренети у део зграде у којем се у два дрвена ормана чува збирка палеозојских бескичмењака. Да бих започео са уређењем ове збирке, претходно сам морао да испразним оба ормана. Том приликом у њему су пронађени експонати који припадају збирци мезозојских бескичмењака. Они су у децембру 2013. године очишћени од прашине, уредно сортирани и у 12 гајбица спаковани и придружени збирци мезозојских бескичмењака.

Ормани у којима се чува збирка

Музеј у музеју

Процес уређења збирке започет је пражњењем и детаљним чишћењем оба ормана. Такође, монтиране су и покровне дрвене плоче на орману које су недостајале. То је било неопходно због обезбеђења саме конструкције ормана (јер је због недостатка простора један део збирке било потребно одложити и на саме ормане), као и због заштите од прашине. Након тога, уследило је чишћење експоната, етикета са званичним подацима, и кутија у којима су експонати одложени.

Збирка у процесу уређења

Процес чишћења и сортирања

Након обављеног чишћења и замене преко 200 оштећених кутија, експонати који имају свој инвентарски број (њих 1373), враћени су у фиоке и поређане по реду, у складу са инвентарском књигом. Садржај сваке фиоке је након тога прекривен папирним убрусом одговарајуће величине. Свака фиока је такође добила своју налепницу са логом Природњачког музеја и инвентарским бројевима.

Експонати пре чишћења

Једна од фиока након уређења

Видно обележена фиока

Када је завршен процес уређења инвентарисаног дела збирке, прешло се на уређење неинвентарисаног и недетерминисаног дела збирке, који је, мора се напоменути, знатно обимнији. Конкретно, ради се о фосилном материјалу прикупљеном током теренских истраживања у периоду од 1955. до 1980. године. Сваки фосил је том приликом пажљиво очишћен, заштићен од прашине и одложен у 29 пластичних гајбица. Паралелно са овим активностима, обављен је и унос овог материјала у колекторску књигу. Гајбице су затим уредно поређане на саме ормане, са намером да се сваки слободан простор максимално искористи, а да се при том не изгуби на прегледности и самом приступу експонатима. Свака гајбица је обележена привременом етикетом која кориснику у сваком моменту пружа елементарне податке о садржају сваке гајбице (година, група фосила, стратиграфска припадност, локалитет, име налазача итд.).

Један од значајнијих резултата ових активности је и прецизан број неинвентарисаних експоната у збирци палеозојских бескичмењака. Нешто преко 6250 фосила, различитих стена и лумакела, констатовано је приликом уноса у колекторску књигу, и то: 4878 стена са фосилизованим граптолитима, 1206 брахиопода, 49 криноида, 8 цефалопода, 7 шкољки, 6 конодоната, 4 пужа итд.

Неке од фотографија коришћених за базу података

Наредни процес који је започет, а који и даље траје, је унос свих постојећих података о експонатима који чине ову збирку у дигиталну базу података.

Паралелно са уносом у базу података, обавља се и фотографисање свих експоната ради формирања дигиталне фото-галерије.

Циљ овог посла је превасходно била жеља да се и ова збирка среди и доведе у задовољавајуће стање у складу са могућностима, као и то да се експонати учине приступачним за манипулацију, а подаци о њима доступни свакој заинтересованој особи. Збирка је такође добро заштићена од прашине и физичких оштећења. Али, и поред до сада обављеног посла, ову збирку у будуће очекују редовно одржавање и пажња.

Ранко Пејовић

Садашњи изглед збирке

Збирка квартарних крупних сисара обогаћена је покло-
нима два сарадника музеја Стефана Властића и Александра Калајице.

Стефан Властић је у мају 2014. године, током спелеолошке експедиције у пећини Гаура Маре код Кучева, на површини Царске дворане, пронашао бутну кост и надлактицу одраслог мужјака пећинског медведа (*Ursus spe- laeus*). Материјал који је пронашао, Стефан је очистио и конзервирао по музеолошким стандардима и поклонио Музеју.

Александар Калајица поклонио је Збирци квартарних крупних сисара преко десет остатака плеистоценских сисара, које је након пролећних поплава пронашао у околини Скобаља (Лајковац): два зуба, део вилице, дуге кости и ребро мамута, бутну кост младунчeta степског бизона и делове скелета јелена.

Сања Алабурић

Мамут, Скобаљ, инв бр 338

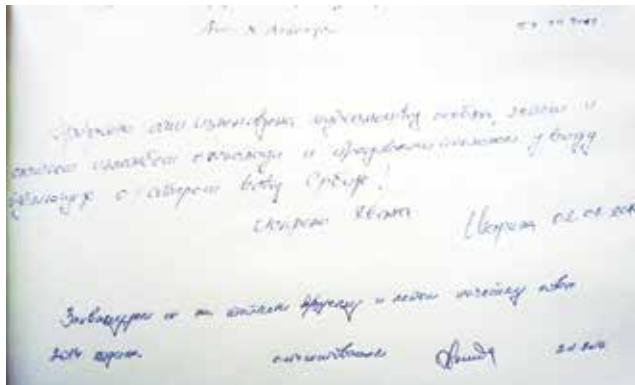
Медвед, Гаура Маре, инв бр 334 и 335

УТИСЦИ ИЗ ГАЛЕРИЈЕ ПРИРОДЊАЧКОГ МУЗЕЈА

Ја волим зиму и Београд

„Пријатно сам изненађена љубазношћу особља, лепом и слатком изложбом о чоколади и предивном поклону у виду публикације о старом воћу Србије!
Искрено хвала
Марина 21 2014“

На Калемегдану је почело овако:

Галерија богата изложбама и програмима током целе 2014. године привлачила је многоbrojne посетиоце. Интересовање је било велико. На улазу су се формирали редови и сви су били нестрпљиви да што пре погледају атрактивне садржаје, припремљене за публику свих узраста.

Први посетилац 2. јануара била је једна Марина. Осим бесплатног уласка на изложбу „Црно и бело – прича о чоколади“, Марини смо поклонили публикацију Музеја по њеном избору. Марина је записала:

Посећеност изложбе „Црно и бело – прича о чоколади“, говори о потреби организовања једне овако „слатке приче“. Малишани најчешће мисле да чоколаду добијамо из продавнице, супермаркета, фабрике... Сазнање о правом пореклу тог омиљеног слаткиша, било је за њих велико откриће. И још једно подсећање на дарове природе (Годишњак 2013.).

Као и увек, наша поставка била је повод за многе радионице, играонице и приче након посете.

приче". Унапред је припремио ружу и велико срце од чоколаде, који су је чекали у Галерији. Тако смо 27. фебруара уживали у посети Јоване Мирјанић. Била је то „слатка тачка“ на њеној рођенданској шетњи, коју је осмислио Владимир. Поклонили смо јој Каталог изложбе.

Након чоколаде, уследио је позив на који су се мно- ги одазвали. „Добро дошли у мезозоик“, поставка осмишљена као популаран и актрактиван приказ најзанимљивијих геолошких догађаја, климатских и еволутивних промена које су обележиле тај период. Фотографија сведочи о интересовању публике.

Задовољни посетиоци радо су понешто писали али и цртали у Књигу утисака::

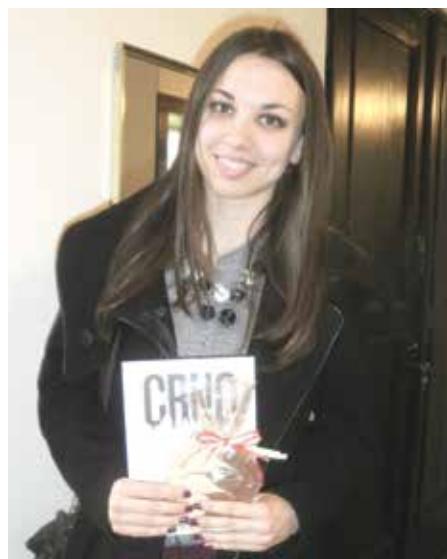
„Изложба је едукативна, иновативна, занимљива и презентована са ентузијазмом од стране кустоса Природњачког музеја. Хвала на дивном путовању у доба диносауруса.“ (Виолета)

Музеј у музеју

Предшколци и васпитачи из вртића „Дуга“ (ПУ „Чукарица“), инспирисани причом кустоса педагога Миодрага Јовановића, од теста обожјеног какаом извајали су дивне облике на тему „У свету чоколаде“.

Међутим, чоколаду воле и одрасли. Један залубљени Владимир био је убеђен да је Музеј увек добар избор, а изложба о чоколади леп поклон. Својој девојци Јовани Мирјанић организовао је разгледање „чоколадне

Јована Мирјанић

„Изложба ми се свидела и експонати. Научио сам нешто о историји диносауруса, као и о њиховом изгледу, начину исхране и животу

Хвала“. (Душан)

Из књиге утисака

Наталија и другари

Узбудљива прича о добу диносауруса учинила је да девојчица Наталија Нишевић пожели да свој девети рођендан прослави у Галерији. Наталија је иначе редован посетилац и желела је да и својим другарима приушти нешто посебно. Слављеница нам је рекла да је рођендан био баш онакав какав је и прижељкивала. Додала је, да је то „најбољи на коме је била“.

Предшколци и основци су нам често саопштавали своје теорије о разлозима нестанка диносауруса. Неки су тврдили да су их однели ванземаљци, а било је и „научнијих“ тумачења. „Велики диносаур је јурио малог и упали су у вулкан. То је изазвало ерупцију, а онда су лава и камење које је излетело, убили диносаурусе.“

Вест о томе да се у Галерији „дешава мезозоик“, стигла је и до диносауруса, те су кренули на дugo путовање из Свилајнца на Кalemегдан.

Велику изложбу „Дино парк“, коју је чинило више од 20 реплика диносауруса у природној величини, организовали су Природњачки центар Свилајнац, Природњачки музеј, ЈП „Београдска тврђава“ и „Фонд Б92“. Имала је и хуманитарни карактер јер се део представа од прихода одвајао за обнову вртића у Свилајнцу, који је страдао у мајским поплавама, као и за помоћ Природњачком центру у Свилајнцу. Галерија је ванредно радила и понедељком. Уз карту купљену за „Дино парк“, обилазиле су се и наше изложбе „Добро дошли у мезозоик“ и „Чаробни свет фосила“. Кустоси Музеја дали су велики допринос током реализације овог великог пројекта.

Наравно, велико интересовање опет је довело до формирања редова.

Музеј у музеју

Крајем године угостили смо изложбу „Чаробни свет фосила”(више о томе на страни ...), палеонтолошка али и уметничка изложба, настала као резултат сарадње Хрватског природословног музеја из Загреба и Природњачког музеја из Београда. Изложени су и радови младих уметника који похађају Школу примењене уметности и дизајна у Загребу. За њих су фосилни облици били неисцрпна инспирација.

Слављеница Сара

Фосилну чаролију с нестрпљењем је чекала Сара Стефановић. Желела је да свој шести рођендан прослави у том амбијенту. Љупка слављеница и њени гости су 22. 11. додатно улепшали и развеселили простор Галерије. Сара не пропушта ниједну изложбу, а себе у будућности види као палеонтолога. Весела дружина добро се забавила али и много тога научила. Том приликом смишљено је и ново занимање: балерина палеонтолог. Певало се, играло, а и торта је имала фосилне украсе. Било је очито да се и одрасли добро забављају.

Током целог лета и јесени дивљење и похвале туриста, пролазника и посетилаца задобио је и лјупки украс на нашим прозорима. „Лепи јова”, који је с много пажње и љубави неговала наша колегиница Љиљана Драговић Лазаревић, био је међу најсликанијим призорима на Калемегдану.

Крај године био је резервисан за отварање изложбе „Путовање. Јосиф Панчић (1814-1888)”, организоване поводом 200 година од рођења овог великог природњака, ботаничара, професора... Изложбу је 27. децембра

Љиљана Драговић Лазаревић и лепи јова у позадини

отворио министар културе и информисања Републике Србије, господин Иван Тасовац. На свечаности отварања, између осталог, поручио је:

„Верујем да ћемо после ове изложбе изаћи из Музеја не само с осмехом на лицу, јер оваква дешавања подсећају да су српска култура и наука одавно део европске културне баштине, већ и инспирисани да прихватимо нашу сопствену одговорност за будућност српске науке и културе.“

Драгица Стојић

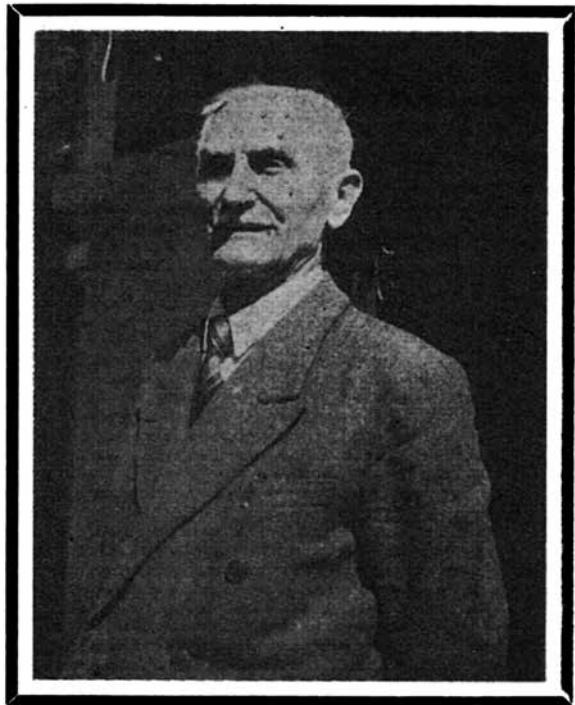
Музеј у музеју

ИЗ АРХИВА МУЗЕЈА

ДОБРИВОЈЕ СТОЈАДИНОВИЋ

препаратор Музеја

1882 – 1959

МУЗЕЈ ТО САМ ЈА

Добривоје Стојадиновић је поред Петра Павловића један од најпознатијих радника у историји Природњачког музеја. Готово сваки кустос и препаратор Музеја чуо је за „чика Дошу“ али да-нас нико од запослених не зна ко је заправо био Добривоје Стојадиновић. Из тог разлога преноси-мо текст Петра Стевано-вића који је објављен у Гласнику Природњачког музеја у Београду 1960. год. (књига 13, сер. А).

Угасио се живот неуморног трудбеника и пожртвованог музејског радника, чији су животни пут и његова стручна делатност узидани у темеље Природњачког музеја у Београду (бив. Музеј српске земље). Добривоје Стојадиновић, иако није имао факултетску спрему, био је бескрајно одан установи у којој је радио и људима, пионирима јестаственичких наука у Србији, са којима је сарађивао, тако да његове заслуге за Музеј, а посебно за стварање његових збирки трајно остају.

Није нам намера на овом месту да истичемо све квалитетете његове као човека, који ће остати у трајном сећању свих оних који су га ближе познавали, већ да истакнемо у којој је мери допринео развитку некадашњег Музеја српске земље као и његову несебичну помоћ коју је пружио истакнутим природњацима нашим, као што су П. Павловић¹, Ј. Цвијић, Ј. Михајловић, В. Ласкарев, Д. Стојићевић² и други.

1 Петар Павловић први управник Природњачког музеја од 1901. до 1926.

2 Душан Стојићевић кустос зоолог. Ради у музеју од 1903. до 1937. Управник музеја од 1926. до 1937.

Подаци изнети овде узети су из његове рукописне аутобиографије коју ми је као поштоваоцу своме и некадашњем сараднику у аманет оставио.

Добривоје Стојадиновић рођен је 6. (18) фебруара 1882 г. у Доњем Милановцу. Основну школу завршио је у Нишу, а гимназију учио у Београду, Смедереву и Пожаревцу; низитечји и опит положио је у Пожаревцу (1899). После тога ступио је у пољопривредну школу у Италији (1899—1901). Тиме је његово школовање било завршено. После Првог светског рата, годину дана похађао је код проф. Андоновића течaj на Геодетској академији, али је исти из материјалних разлога прекинуо испит.

У пољопривредној служби по повратку из Италије, провео је од 1901. до 1904, кад је примљен за осматрача у Метеоролошкој опсерваторији код проф. Ј. Михајловића, коме је као обдарени цртач помагао у изради скица, профила, карата за студије о земљотресима. 1906. г. прешао је на рад као цртач у Геолошки завод Универзитета и помагао проф. Ј. Жујовићу и С. Радовановићу при изради учила за предавања. За „Лондонску изложбу“ Мики Петровићу-Аласу израдио је „плакате“ које приказују како се рукује аласким прибором. С. Урошевићу и Д. Антули такође је израдио више цртежа, а В. Петковићу геолошку карту за тезу „Туријница“. Као цртач Геолошког завода први пут је срео и упознао пок. П. Павловића, коме је израдио цртежеклаузилија за његов рад „Сувоземнимекушци“. 1907. г. постављен је за сталног цртача код Ј. Цвијића у Географском заводу, а 1. октобра 1908. г. премештен, по препоруци П. Павловића, у Музеј српске земље.

Отада преко 50 година траје његова стручна активност у Музеју, на коме послу га је и смрт затекла.

Навешћемо најважније послове које је у томе периоду у Музеју обавио. Први његов рад представља публикована карта рас прострањења сувоземних пужева у Србији, од П. Павловића. Тада П. Павловић, први директор Музеја, увидевши да пред собом има веома марљивог раденика, отпочиње да га обучава у просејавању, уочавању и издвајању фосилних и рецентних мекушаца, а код Д. Стојићевића вежба се у препарисању инсеката, птица и сисара и њиховом одржавању. 1909. г. у друштву Павловића и Стојићевића прикупља фауну из околине Београда и врши прва успешна препарисања, као нпр. зуба од *Dinotegnum giganteum* из жељ. тунела код Трнавца, јелена, дивокозе, дивље свиње из Порече у Старој Србији, 80 птица, великог броја мекушаца и риба. Идуће године (1910) одлази на екскурзије са П. Павловићем у околину Београда (Ритопек, Бегаљица, Мали Пожаревац, Лештане), затим у околину Јагодине. Исте године прави екскурзије од Врњачке Бање преко Гоча, Жељина и Сувог Рудишта на Копаонику, а са Д. Стојићевићем прикупља инсекте у шумама Благојевог Камена у Ист. Србији; за потребе Ловачког клуба у Обреновцу испунио је 78 птица и једнаг зеца. 1911. г. са Д. Стојићевићем обилази околину Ужица (Муртеница) а са овим, П. Павловићем и Вељом Вукићевићем Стару планину, где су скupљали фосиле на Кули. Крајем ове године одлази на тромесечно усавршавање у препарисању зоолошких објеката код Казимира Колија, познатог препаратора Зоолошког завода Римског универзитета. Међутим, и тамо његова скupљачка страст га не напушта. Он у слободним часовима обилази римске тврђаве, зидине и др. и скupља интересантну збирку пужева клаузилија за свог управника. 1921. г. са Ж. Јуришићем³ и Д. Стојићевићем прикупља животиње и биљке по западној

³ Живојин Јуришић, кустос ботаничар, радио је у Музеју од 1907. до своје изненадне смрти 1921.

Србији, од Лознице до старог града Сокола на Соколским планинама, а са Д. Стојићевићем обилази ширу околину Пирота и у Расничкој и Држничкој пећини прикупља материјал. Идуће године у околини Београда сабира палеонтолошки материјал у Рипњу, Бегаљици и Карагачи (Врчин).

Ратни период 1914—1918 провео је на Солунском фронту, где је у слободним часовима прикупљао збирку копнених пужева, убрао биљке „великдан“ („великданче“) и то послао тадашњем начелнику Министарства просвете на Крф Влади Петковићу. Ова је збирка крајем рата доспела у Музеј, у коме се и данас чува. По демобилизацији 1920. г. враћа се на стару дужност, а 1921. одлази на екскурзије по Македонији, првоса Ж. Јуришићем, а затим учествује у експедицији која прикупља фосилне сисаре на Превалцу, 4 км. од Велеса, на путу за Прилеп. У експедицији су се, поред П. Павловића и њега, налазили и В. Ласкарев, М. Луковић и Сретен Милојевић из Геолошког завода Универзитета. Том приликом сакупљено је 18 сандука костију и препознато 15 врста.

Од 1922. до 1926. из материјалних разлога, оптерећен децом, напушта службу у Музеју и ради као геометар у Београдској општини. Међутим и у том периоду као хонорарни сарадник Музеја и даље обавља ранији посао препаратора. Нарочито детаљно препарише фосилне кости сисара из Велеса, по упутству В. Ласкарева, прави мулаџе од гипса (5) чувеног *Aceratherium incisivum velesana Lask.* који се шаљу на универзитет и у музеје у Београд, Загреб, Љубљану, Скопље и Сарајево. У истом периоду прикупља фосилне мекушце са територије Београда (Финансијски парк) и из материјала избаченог из тунела код Белог Потока.

По повратку у Музеј (1926) са П. Павловићем прикупља плиоценске фосиле у околини Обреновца (Кик, Мислођин) и на Фрушкој гори (Сремски Карловци); препарише велику мамутову кљову нађену у циглани код Старе Кањиже и продужава препарисање велешке фосилне фауне. 1927. г. прикупља материјал у п. Конопљишту (Б. Поток) и п. Карагачи (Врчин) и бори се против штеточине "Leprisma" која уништава музејске етикете. Идуће две године препарише рецентне животиње, између остalog нову врсту глодара из околине Ђевђелије *Citellus graldojevići Martino*. У то време нови управник Д. Стојићевић поверава му да поред својих препараторских послова врши дужност режисера, администратора и библиотекара Музеја. У слободним часовима бавио се и коричењем музејских књига (укупно 2600 књига и сепарата). Поверено му је и вођење других музејских послова (инвентарисање и др). Зато није никакво чудо што је, дочекавши ме августа месеца 1938. г. као новопостављеног кустоса, на вратима на француском језику у шали узвикнуо: "Muse c'est moi" („Музеј то сам ја“), мислећи при томе на ону познату изреку Луја XIV "L'état c'est moi"⁴!

Иако оптерећен режијским пословима у периоду од 1931. до почетка рата Стојадиновић стиже да и даље препарише музејски материјал. Он ревносно сређује и конзервира новодобијене животиње, које је Музеј добијао од својих пријатеља, и одржава „васколику музејску збирку“. Међутим, његови изласци на терен потпуно су престали. 1937. г. када је пензионисан управник Д. Стојићевић, званично су Стојадиновићу комисијски предате на руковање све музејске збирке и књиге. У том тренутку Музеј је остао без иједног кустоса. Следеће године (1938) стање се нешто поправило, јер су поред потписаног, у Музеју постављена још два

4 Држава, то сам ја

кустоса (М. Радовановић⁵ и П. Черњавски⁶), за зоолошко и ботаничко одељење. Те године, захваљујући пре свега покојном Стојадиновићу, музејске збирке су без икакве штете пресељене из улице Милоша Великог у садашње просторије у Његошевој улици.

Шестог августа 1941. г. Стојадиновић је пензионисан и, као и сви грађани нашет главног града, од 1941. до 1944. г. трпео муке и невоље под немачком окупацијом у Београду и у унутрашњости код сина Владе. Од 1945. до 1949. г. добровољно је радио поједине препараторске послове (понекад уз скромну награду) а од 1949. г. све до смрти био је у звању хонорарног препаратора.

У томе послератном периоду чика Добривоје (или чика „Доша“ најмлађих генерација) стигао је, иако зашао у дубоку старост (умро је у 77 години живота), да обави низ веома корисних послова у Геолошком одељењу, од кога није до смрти желео да се одвоји. Започео је свој стручни посао са геолозима, волео је и бескрајно ценио пок. П. Павловића, једног од оснивача Музеја српске земље, и желео је да и последње своје дане проведе у геолошком одељењу. Многе жеље су му се у животу испуниле, деца су му сва жива и здрава, има и унучиће. Само му се једна жеља није испунила – да умре у Музеју на радном месту. Колико је био одан овом другом дому свом, Природњачком музеју (ако не и првом!), најбоље сведоче речи његове супруге коју сам обишао на дан његове смрти: „Кад је добио тешке болове у stomaku и гушење, отрчао је у мукама, болан и преболан, у Музеј, желећи да тамо издахне, али му се та жарка жеља није испунила.“

За залагање и пожртвовање које је у току педесетогодишњег службовања у Музеју испољио Д. Стојадиновић је добио заслужено признање и од стране народне власти одликован је Орденом рада на Дан Републике, 29. новембра 1959. г. Нажалост, иако је за одликовање предложен за живота, није доживео да прими ову радосну вест, нити да му се лично уручи одликовање, које је дошло петнаестак дана после његове смрти.

Износећи ове податке о скромном човеку и самопРЕГОРНОМ препаратору Природњачког музеја Добривоју Стојадиновићу жеља нам је, да младим нараштајима који се природњачком струком зажеле бавити укажемо пре свега да је пожртвовање једног од пионира Природњачког музеја пример како даље треба радити и унапређивати ову нашу просветно-научну установу.

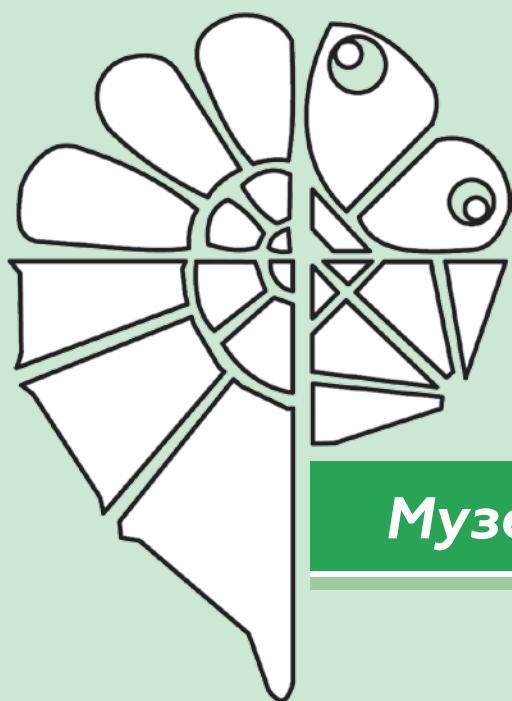
За све оно што је урадио, за светли пример који је за собом оставио нека је зато увек хвала и слава Добривоју Стојадиновићу!

Проф. д-р П. М. Стевановић⁷

5 Милутин Радовановић кустос зоолог

6 Павле Иванович Черњавски кустос ботаничар и палеоботаничар

7 Петар М. Стевановић, радио је у Музеју од 1938. до 1946. као кустос геолог. Опширије о П. Стевановићу.

Музеј у природи

У периоду од 1. до 7. јуна организована је интернационална експедиција у румунски део Карпата у сврху сакупљања фосилног материјала, упознавања фосилоносних профиле карбонске и мезозојске старости као и палеоботаничка конференција групе IGCP 575 о постигнутим резултатима током 2014. године. Целокупан пут и истраживање условљени су радом на пројекту IGCP 575 „Pennsylvanian terrestrial habitats and biotas of Southeastern Euramerica“. Скуп је организовао мој дугогодишњи пријатељ и колега, др Михаи Попа, професор палеоботанике на Универзитету у Букурешту.

ПРОГРАМ ПУТА И ИСТРАЖИВАЊА

1. јун

Долазак у Букурешт и смештај у Academica Guest House of the University of Bucharest. Посета лабораторији Рударско-геолошког факултета. Преглед збирке карбонских и мезозојских биљака.

2. јун

Састанак групе и презентација радова. Дан смо провели у посети палеоботаничкој збирци и лабораторијама на Геолошком факултету у Букурешту, где смо уједно одржали и презентацију радова. Упузнала сам учеснике скупа са веома лепом и вредном музејском колекцијом фосилних биљака са подручја између река Млаве и Пека. „Carboniferous macroflora of eastern Serbia“. Интересовање за ову колекцију било је велико, посебно за њен историјат јер су, још крајем XIX века, неке од њених примерака сакутили дојени српске науке Јосиф Панчић и Јован Жујовић.

Ходници Геолошког факултета пуни су ормана са фосилима
(проблем смештаја је изгледа свуда исти)

Фосилоносни под на метро станици „Politehnica”, са изузетно добро очуваним фосилима морских животиња и чланови експедиције који га проучавају (Михаи и Богдан)

Након тога обишли смо палеоботаничке збирке у депоима факултета и дан углавном посветили стручној едукацији у вези са детерминацијом појединих таксона.

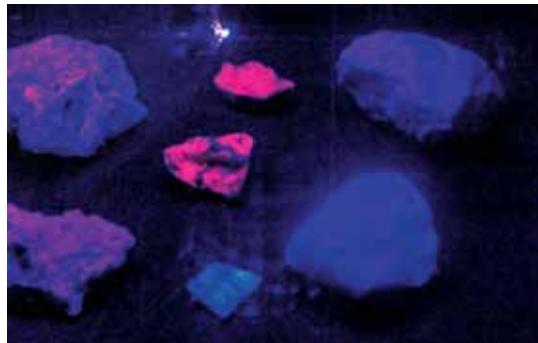
Увече је организована историјска шетња и упознавање најзначајнијих делова Букурешта. Након тога посетили смо метро станицу „Politehnica“ чији је под урађен од кречњака у којем се налази велика количина изузетно добро очуваних фосила. Постоји озбиљна иницијатива да се ова метро станица претвори у музеј који би се звао „Музеј три минута“, јер је толико потребно да би стигао следећи воз, што значи да путници на станици имају најмање три минута да се упознају са светом мезозоика пре него што им дође превоз. Идеја је веома оригинална и готово да је спроведена до краја. Ова метро станица је под заштитом града јер предаставља једно од најбољих налазишта фосила у Европи.

Огромна друзья аметиста и Hulya Inaner

3. јун

Посета Геолошком музеју. Музеј има веома богату збирку фосила и минерала. Поставка је класична и орјентисана на едукацију студената. Посебно је интересантна једна новија музејска сала где су изложени фосилни остаци и реконструкције диносауруса нађених на подручју Румуније.

Након посете музеју, кренули смо ка Карпатима и после осам сати пута, дуж подножја Карпата и уз Дунав, стигли смо у место Елсенита где смо и преноћили.

Флуоросцентне руде

Окамењена јаја диносауруса

4. јун

Одлазак на терен у Карпате, посета Dilcher-Popa лабораторији у месту Бигар, шетња кроз Национални парк Ђердан (са румунске стране) и упознавање са заштићеним биљним и животињским врстама. Састанак са запосленима у Националном парку. Шетња кроз парк обухватала је око 10 километара кроз шумски екосистем парка. Посетили смо велики број геолошких профиле мезозојске старости и преноћили у месту Елсенита.

5. јун

Посета руднику угља Анина и једном од најбогатијих налазишта фосилних биљака јурске и пермске старости у Европи. Ово фантастично налазиште представља фосилне остатке читаве шуме која је некада постојала на том месту. Могу се видети стабла изванаизкорена, листови бенетита, пап-

Изгубили смо се у шуми,
сви гледају карту

Обишли смо налазишта веома богата фосилима (на слици Богдан Јурковшек)

рати, семена, чак и фронде папрати са групама висећих споранија. Анина представља апсолутно једно од најбољих локалитета за практично упознавање са фосилним заједницама мезозојског и пермског периода. Постоје такође и велике халде на којима се може наћи одличан фосилни материјал.

Делови биљака одлично су очувани

Обилазак новоотвореног музеја са фосилима из Анине. Музеј ће бити званично отворен средином јуна. А борба за настанак музеја, обезбеђивање простора и чување фосила трајала је неколико година. Током поднева градоначелник града Анина организовао је пресконференцију на којој су учесници ове експедиције давали своја мишљења о вредности налазишта, предлоге за даље очување локалитета и значају за опстанак новоформираног музеја у којем се налазе фосили нађени у Анини. Морам рећи да су наша мишљења и објашњења како је Анина једно од најлепших фосилоносних локалитета убрзо дала и прве резултате, јер су већ следећег дана прикупљена средства, од неколико организација, да се музеју купе полице за чување материјала.

Поподне смо обишли тријаска налазишта са траговима диносауруса и фосилизованим подземним тунелима сисара. Ово је заиста било изузетно интересантно јер се такви фосили не

могу наћи у Србији, а у ствари када бисмо их нашли веома је тешко уочити да се ради баш о фосилизованим траговима или тунелима. Неопходно је да овакве стене прегледа управо неко ко се бави овом тематиком.

6. јун

Повратак за Букурешт је трајао око десет сати са успутним задржавањима на појединим локалитетима.

7. јун

Посета Геолошком факултету и детерминација материјала донетог са терена и повратак за Београд

За испитивање оваквих терена потребно је пар недеља целодневног рада

Стабло у камену

Збирке новоотвореног музеја су многобројне и изузетно лепе и мада материјал још није срећен све указује да ће ово бити једна од изврсних изложбених поставки

Учесници ове необичне експедиције и моји дугогодишњи сарадници на овом пројекту, који је трајао пет година, а ове године се управо и завршио, били су: *Chris Cleal* Природњачки музеј у Кардифу, Велика Британија; *Biddy Jarzembowksi* Кинеска академија наука, Нанџинг, Кина; *Ed Jarzembowksi* Природњачки музеј у Лондону, Велика Британија; *Богдан и Тса Јурковшек*, Геолошки завод Словеније, Љубљана, Словенија; *Mihai Pora*, Универзитет у Букурешту, Румунија; *Ellen Stolle, Ernst-Moritz-Arndt* - Универзитет у Грајфсвалду, Немачка; *Hulya Inaner, Dokuz Eylül* универзитет у Измиру, Турска.

Деса Ђорђевић-Милутиновић

ТЕРЕНСКА ИСТРАЖИВАЊА У ТОКУ 2014. ГОДИНЕ

сакупљање ентомолошког и хербарског материјала за збирке Природњачког музеја

У току 2014. године, у друштву колеге, конзерватора-ентомолога Александра Стојановића, обавио сам теренска истраживања на 12 локалитета на подручју Србије. Основни циљ ових истраживања био је прикупљање ентомолошког материјала за изложбу „Кроз свет инсеката Србије“ коју бисмо реализовали наредне године.

На ова теренска истраживања ишли смо у шест наврата. Намера нам је била да обухватимо, колико је то у датим условима било могуће, разне крајеве Србије, како би сакупљен материјал био што разноврснији и боље осликао фауну инсеката наше земље.

Сакупљање инсеката и биљака започели смо 12. 6. 2014. године уз реку Тису, негде између Аде и Кањиже. Основни циљ био нам је да сакупимо примерке „тиског цвета“ – *Palingenia longicauda* (Olivier 1791) који је у том периоду требало да се роји. Међутим, те године је изостала масовна појава ове врсте. Срећом постигли смо одличне резултате при сакупљању осталих група инсеката.

Река Тиса

Следећи локалитети које смо обишли 22. и 23. 6. 2014. били су планине Гоч и Столови. На планинским ливадама и камењарима Гоча сакупљали смо дневне инсекте и хербарски материјал.

На планини Столови био је организован и први ноћни лов на инсекте. Ноћне инсекте је привлачило бело платно, које смо осветљавали лед рефлектором

Планина Столови

од 10 W. У ноћном лову на инсекте на новим теренима, осим лед рефлектора, користили смо и UV лампе као и разне додатне батеријске лампе, да бисмо добили што боље осветљење и привукли што већи број ноћних инсеката. Чим би неки инсект, привучен светлошћу, слетео на платно уловили бисмо га и убацили у цијанидну морилку. Након пола сата смо успаване лептире набадали на ентомолошке чиоде и ређали у приручне, теренске ентомолошке кутије погодне за њихов транспорт. Ноћни лов на инсекте је трајао до пред зору када су нам се истрошиле све батерије које смо имали.

Следећег дана, на ливадама планине Столови, сакупили смо богат и разноврсан ентомолошки и хербарски материјал. На Столовима смо у току дана имали и интересантан сусрет са крдом дивљих коња, који већ дужи низ година опстају у овим пределима, и то захваљујући групи ентузијаста, љубитеља коња, који их прихрањују током зимских месеци.

У својој мисији сакупљања ентомолошког и хербарског материјала, преселили смо се на планину Ртањ и Голу планину, која се налази јужно од Ртња према Сокобањи. Имали смо веома богат и разноврстан улов, како инсеката, међу којима највише лептира, тако и биљака.

Aporia crategi

У подножју Ртња организовали смо и ноћни лов на инсекте, који је кратко трајао због наглог пада температуре услед чега је и инсеката било веома мало.

У следећој тури, 5. и 6. августа 2014., обишли смо планине Бобија, Јабланик и Повлен, где смо обавили дневни лов на инсекте и сакупљање хербарског материјала. Ноћни лов на инсекте организовали смо на падинама планине Јабланик. Први пут смо применили и методу директног лова ноћних лептира осветљавајући ноћу дрвеће и цвеће чеоном батеријском лампом. Постигли смо одличне резултате што нас је охрабрило за даљи теренски рад.

Планине Буковик изнад места Ражањ и Девица изнад Сокобање обишли смо 29. и 30. 8. 2014. У току дана на овим планинама сакупљали смо ентомолошки и хербарски материјал. Поред дневног лова, на планини Буковик смо организовали и ноћни лов на инсекте који је трајао од сумрака до раних јутарњих часова. Применивши све методе које смо до тада савладали, овде смо постигли и најбоље резултате у прикупљању ноћних лептира како по броју тако и по њиховој разноврсности.

Последњи локалитет који смо обишли биле су Хомољске планине од 5. до 7. 11. 2014. Тамо нас је одвукла одређена врста лептира земљомерка тзв. мразовац, који се јавља само у овом хладнијем периоду године. Овде смо организовали ноћни лов у два дана. Први је био 5. 11. 2014. у близини села

Linum flavum

Планина Ртањ - гребен

Ноћни лов

Брезница код места Крепољин, а следећи наредног дана на Кулмеа Фејци, близу села Јасиково, негде између Жагубице и Мајданпека.

Постигли смо добре резултате у лову на великог и малог мразовца као и више врста интересантних, касно ројећих, ноћних лептира. У оба дана ноћни лов је трајао од сумрака па до 1 час иза поноћи, када смо га прекидали јер је температура била веома ниска што се одражавало и на активност ноћних врста инсеката.

Планина Буковик

Музеј у природи

Део лептира сакупљених на теренима 2014

Током дванаест дана, колико смо укупно провели на терену, сакупили смо 2183 примерка инсеката и 638 примерака биљака. Сав сакупљен ентомолошки и хербарски материјал смо препарирали, конзервирали, увели у колектор, етикетирали, детерминисали, сместили у одговарајуће кутије и одложили у припадајуће збирке.

Хомольске планине

Сматрамо да смо у овом периоду, за овакву врсту теренских истраживања, постигли добре резултате при сакупљању ентомолошког и хербарског материјала на свим локалитетима које смо обишли, будући да нам временски услови често нису били наклоњени (учестала киша, јаки ветрови и др). Испробали смо и усавршили, за нас нове, разне технике ноћног лова на инсекте које досад нисмо примењивали усвоме раду. Обогатили смо ентомолошку и хербарску збирку великим бројем нових разноврсних примерака, који ће служити наредним генерацијама. И на крају, сасвим сигурно, прикупили смо и препарирали доста атрактивних примерака инсеката, пре свега лептира за изложбу „Кроз свет инсеката Србије“ која је овим теренским радом, бар што се тиче материјала, коначно била заокружена у једну целину.

Мирослав Јовановић

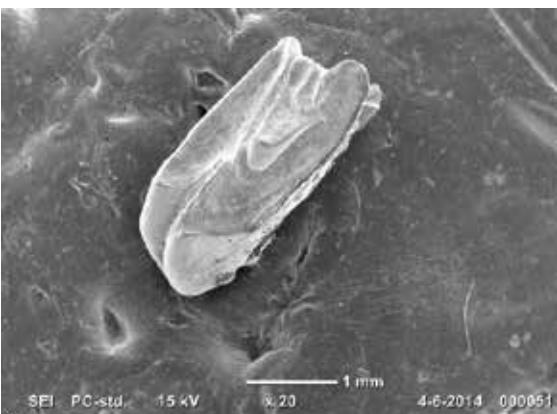
СТУДИЈСКА ПУТОВАЊА

ГЕОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ, УТРЕХТ, ХОЛАНДИЈА

У периоду од 01. до 05. јуна др Зоран Марковић боравио је на Геолошком факултету Уtrechtског универзитета ради научне обраде фосилног материјала у лабораторији у оквиру заједничког међународног пројекта „Палеоген - истраживање најстаријих сисара Балкана“. Урађено је и неколико стотина

Др Вилма Веселс и др Зоран Марковић снимају материјал у лабораторији Уtrechtског универзитета

SEM фотографија зуба лагоморфе

Исти зуб снимљен дигиталном камером

СЕМ фотографија делова Збирке ситних терцијарних сисара.

Такође, заједно са професорима др Вилмом Веселс и др Хансом де Брајном припремана је презентација рада о палеогеним сисарима Србије "Rodent assemblages from Serbia around the "Grande Coupure" за 12th Meeting of the European Association of Vertebrate Palaeontologists у Торину. Са др Кејсом Хордијком је започет рад о лагоморфама из Бановића.

Материјал из Србије упоређиван је са неогеним материјалом из збирки Природњачког музеја у Бечу

Др Олег Мандић и др Зоран Марковић у лабораторији Природњачког музеја у Бечу

Све трошкове пута, боравка и рада, сносила је Фондација "Ханс де Брајн".

ФАКУЛТЕТ ПРИРОДНИХ НАУКА, БРАТИСЛАВА, СЛОВАЧКА

Такође, један дан је искоришћен за одлазак до др Петера Јониака, професора са геолошког-палеонтолошког департмана Факултета природних наука Комениус универзитета у Братислави ради сумирања резултата постигнутих заједничким радом на пројектима „Палеоген - истраживање најстаријих сисара Балкана“ и „Еволуција унутар изолованих екосистема: Неоген језерског система на територији Србије“ током 2014. године. Предложен је долазак студената са групе за Палеонтологију, Универзитета у Братислави на палеозоолошку летњу радионицу у Србији, и њихово активно учешће на ископавањима код нас.

Др Петер Јониак и др Зоран Марковић у одабиру упоредног материјала из Збирке у Братислави

Оригинални експонати младунаца мамута из сибирског пермафроста

ПРИРОДЊАЧКИ МУЗЕЈ, БЕЧ, АУСТРИЈА

Др Зоран Марковић, кустос палеозоолог и Милош Миливојевић, виши геолошки препаратор су у периоду од 15. до 18. 12. 2014. боравили у Бечу, у Природњачком музеју, ради договора са колегом др Олегом Мандићем о даљим задацима на пројекту „Еволуција унутар изолованих екосистема: Неоген језерског система на територији Србије“.

Том приликом, домаћин је провео колеге кроз гостујућу изложбу московског Природњачког музеја о налазима мамута на територији Русије. Експонати су оригинални, а изложени су у специјалним витринама са терморегулацијом.

Током боравка у Бечу и Братислави, договорени су даљи кораци у раду на оба поменута пројекта, заједничким теренским активностима на територији Србије, као и наставку сарадње институција.

Зоран Марковић

У својству сарадника-волонтера, кустоси Природњачког музеја у Београду, Драгослав Радосављевић, Ранко Пејовић, као и Андреа Рајчић, студент прве године Рударско-геолошког факултета, учествовали су у палеонтолошким ископавањима мезозојских кичмењака на територији северозападне Мађарске.

Приликом раније оствареног контакта са вођом пројекта „HUNGARIAN DINOSAUR EXPEDITION“ др Атилом Ошијем (Attila Ősi), уговорено је учешће поменутих колега на теренским истраживањима у периоду од 21. јула до 3. августа 2014. године. Ископавања су се обављала на локалитету Ихаркут (некадашњи рудник боксита), недалеко од Веспрема.

Истраживања на овом локалитету започета су 2000. године на иницијативу Атиле Ошија, тада још студента. Убрзо је доказано постојање остатака кичмењака кредне старости (диносауруси, корњаче, крокодили итд). Након овог открића долази до експанзије у истраживањима поменутих организама, као и детаљнијег истраживања геологије овог дела Мађарске.

Циљ нашег учешћа на палеонтолошким истраживањима у Мађарској, превасходно се огледа у стицању нових знања и искуства у овој области. Али се нових искустава, са овог пута смо се сви вратили богатији за нова познанства, која ће се, верујем, кроз сарадњу у будућности продубљивати.

Ранко Пејовић

Поглед на бивши површински коп

Процес ископавања

Кичмени пршљен диносауруса

Зуб диносауруса

Групна фотографија учесника на палеонтолошким ископавањима – Ихаркут 2014

ИСТРАЖИВАЊЕ ФОСИЛНИХ СИСАРА У 2014. ГОДИНИ

Захваљујући средствима добијеним од Министарства културе Републике Србије за пројекте „Палеоген – истраживање најстаријих сисара Балкана“ „Еволуција унутар изолованих екосистема: Неоген језерског система на територији Србије“ и „Фосилни примати у Србији“, као и Фондацији „Ханс де Брајн“, година 2014. биће запамћена као веома богата година што се тиче теренских активности у прикупљању материјала за Збирке фосилних кичмењака.

Боравило се на територији целе Србије.

Током месеца маја 2014. Србију су задесиле катастрофалне поплаве. Упркос томе и лошим условима на терену, екипа Природњачког музеја успела је у потпуности да реализује план теренских активности предвиђених за 2014. годину.

Стари коп угља у Тадењи

Пекчаница, узете пробе ће показати праву геолошку старост слојева

Откривени и добро видљиви слојеви кредног флиша на путу Гуча – Каона (Вича)

Сушење седимента из Сибнице

и испирање на Жупањевачкој реци

Радило се на теренима села Тадење, Брајковца, Мелнице и Снеготина, Буштрања, Звонца, Пекчанице, Виче, Ласца, Горње Сибнице и Жупањевца, Прогорелице, Скобаља. У више наврата Зоран Марковић Сања Алабурић и Милош Миливојевић радили су на терену атара села Риђаке (Мачва), где су вршена прикупљања седимента у коме је евидентирана огромна количина фосилних остатака. **То чини ово налазиште најзначајнијим међу плиоценским локалитетима у Европи а највероватније и шире.** Налази се на приватном имању породице Максимовић у Риђакама а у питању је највероватније

Миоценски локалитет у подножју Јелице (Лазац)

У Прогорелици се увек нађу интересантни фосилни остаци

Годишњак Природњачког музеја

Након повлачења воде, у старом кориту Колубаре (Скобаль) откривени су бројни фосилни остаци

Почетак ископавања у „палеопећини“

Музеј у природи

Седимент се суши у дворишту породице Максимовић из Риђака

пећина из плиоцена која је била хабитат како ситних тако и крупних кичмењака. Већина ископаног материјала третирана је на терену док је због лоших временских услова део материјала транспортуван у Музеј где је планирано његово сушење. Резидијум садржи на стотине хиљада остатака кичмењака чије је сортирање и даља у музеолошкој обради. У циљу уштеде времена и простора у дворишту Музеја формирана је тзв. „зимска сушара“ која је омогућила даље сушење материјала и у лошим временским условима (јесен/зима). Због посебног значаја локалитета планирана су даља истраживања.

Као и сваке године септембар је „резервисан“ за рад са колегама универзитета Уtrecht др Хансом де Брајном Јеси де Брајном и др Вилмом Веселс. Истраживања су вршена на локалитетима околине Врања (Буштрање), Бабушнице (Стрелац), Врањишта, Црноклишта и Звонца. За ископавање седимента на локалитету Буштрање коришћена је механизација. Затим је ручно прикупљено око 3500 килограма седимента за анализу. Седимент је превезен у Бабушницу, а након сушења и потапања просејан је у Љуберађи на имању локалног старог млина.

Милош Миливојевић и Сања Алабурић испирају седимент помоћу новог комплета сита на терену поред реке Добраве

За транспорт се користи теренско возило Музеја

и изнајмљени комби

Испран и гранулометријски сортиран материјал спреман за преглед

Издвојени остаци кичмењака спремни за идентификацију и увођење у Збирке

Због лоших временских прилика сушење седимента је трајало дуже него што је то уобичајено. За то време екипа је сакупљала седимент са других локалитета. То су: Враниште Црноклиште (усек нове трасе аутопута између Беле Паланке и Пирота) и Звонце.

Након испирања и прегледа седимента, констатовано је да на сва три локалитета постоје остаци фосилних вертебрата. У Звонцу су пронађени зуби засад неидентификованих глодара. Из мезозојског седимента у Црноклишту издвојени су делови оклопа корњача док су у Враништу осим остатаца сисара пронађени и остаци низих вертебрата.

Зоран Марковић

Монтажа конструкције „зимске сушаре“

Сушара је постављена у дворишту Музеја

Др Ханс де Брајн и др Вилма Веселс на ископавању у Буштрању

Слој у Звонцу

Годишњак Природњачког музеја

ДОКУМЕНТАРНЕ ФОТОГРАФИЈЕ ИЗ ПРИРОДЕ 2014.

У оквиру активности на реализацији пројекта Министарства заштите животне средине Републике Србије „Географско-еколошки аспекти популација риса у Србији”, чији је носилац Природњачки музеј у Београду и пројекта „Развој и примена мера рационализације сточарства и превенције штета од вука у Србији”, чији је носилац београдски Институт за биолошка истраживања „Синиша Станковић”, на више локалитета у Србији су током 2014. године биле постављане скривене камере за фотографисање активности животиња у њиховим природним стаништима. На фотографијама су забележени интересантни призори из њихових живота. Иако фотографије немају уметничку вредност, оне су значајна документа о стању станишта и популација дивљих животиња у Србији.

Милан Пауновић
Фото: Животиње Србије, оригинал

Камера оштећена ледом

12/10/2014 5:55 AM

Cuddeback

Вучји марш

Lt Acorn

031°F - 001°C

12/08/2014 14:41:32

Срна хоће да буде дивокоза

Луцидна лисица

Лија у пролазу

10/21/2014 10:01 PM

Cuddeback

Јелен капиталац

10/27/2014 9:48 AM

Cuddeback

Срна – човек је у шуми

AttackIR

11/1/2014 5:53 PM

Cuddeback

Изненађена куна

9/24/2014 1:23 AM

Cuddeback

Дивљи вепар у пролазу

Ltl Acorn 053°F 012°C 11/06/2014 11:56:06

Дивокоза у пролазу

Дивокозе на путу за литице

9/29/2014 5:00 AM

Cudaback

Светлећи вук

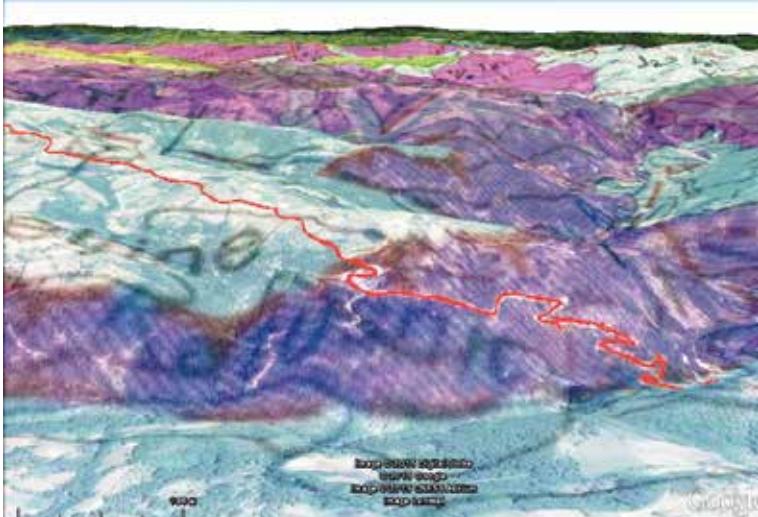
10/18/2014 7:55 PM

Cudaback

Лисци у клинчу

ТЕРЕНСКИ ИЗВЕШТАЈ – ЗЛАТИБОР И ОКОЛИНА 2014. ГОДИНЕ

Током јула месеца 2014. године обављен је теренски рад на прикупљању материјала и испитивању терена у циљу израде докторске дисертације. Том приликом констатован је низ интересантних геолошких појава. Један део прикупљеног материјала донет је у Музеј на даље испитивање.

Рута првог дела терена приказана је на слици: љубичастом бојом су приказане тријаске а плаво-белом бојом јурске формације.

У жицама формираним у кречњацима примећене су друзе минерала калцита. Јављају се и веома лепи кристали са формираним ромбоедарским пљосни-ма, центиметарских димензија, провидни.

Исечак геолошке карте са исцртаном рутом кретања (рута 1)

Слојевити (наборани) тријаски кречњаци

Провидни кристали калцита у
калцитској жици

Клацитска жица на путу према Височкој бањи

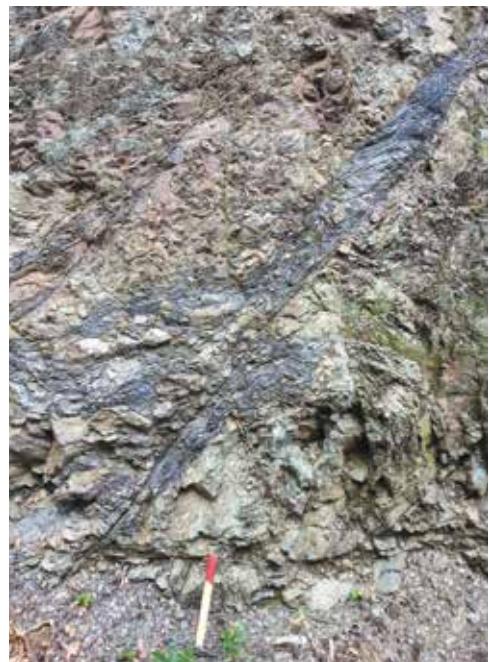
На новоизграђеном путу Златибор–Рожанство примећене су интересантне геолошке појаве. Будући да на ОГК нема забележених формација које кореспондирају са примећеним стенама, овај профил (као и друге на овом потезу) требало би детаљније испитати.

Александар Луковић

Примећена литолошка граница на путу
Златибор – Рожанство

Музеј у природи

Утиснута жица могућег магматског порекла

ИЗБАВЉЕНО МЕЧЕ ИЗ ЗАМКЕ ЗА ДИВОКОЗЕ НА ЗВИЈЕЗДИ У НП ТАРА

Дана 6. новембра 2014. године Интервентни тим за велике звери је примио позив из Националног парка Тара са молбом да избаве једно мече које је случајно упало у замку за дивокозе. У НП Тара се иначе већ неко време врши хватање примерака дивокоза због расељавања и оснаживања популације на неколико локалитета у Србији, јер тарска популација дивокозе има узлазни тренд бројности. На локалитету Звијезда у једну од клопки је ухваћено мече, које, иако старо свега 9 месеци, захтева опрез приликом ослобађања. Интервентни тим, чији је члан и музејски саветник Милан Пауновић, стигао је веома брзо и после примања анестезије и ветеринарске обраде, медведић се вратио природи.

Милан Пауновић

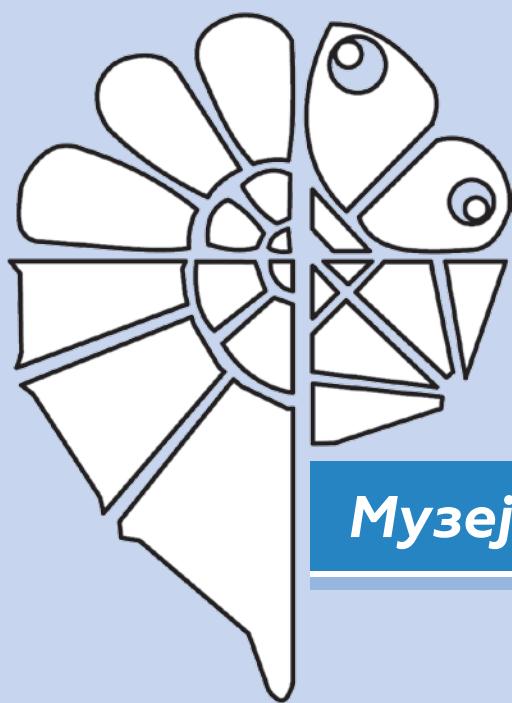
Мече у замци за дивокозе

Слобода је највреднија

Милан Пауновић са ухваћеним мечетом

Музеј на изложби

**ИЗЛОЖБЕ У ГАЛЕРИЈИ
ПРИРОДЊАЧКОГ МУЗЕЈА
ЦРНО И БЕЛО – ПРИЧА О ЧОКОЛАДИ**

Аутори: Олга Васић и
Деса Ђорђевић-Милутиновић,
24. 12. 2013–20. 4. 2014.

Велики број посетилаца, који су током четвромесечног трајања посетили изложбу, сведочи о великом интересовању јавности које су изазвали тема и начин њене обраде и приказивања. Да су аутори мултидисциплинарним приступом и применом мултимедијалних средстава реализације успели да на занимљив и пријемчив начин прикажу чоколаду, омиљену посластицу широм света, говоре и многобројне речи хвале у Књизи утисака.

Панорамски снимак изложбе

Детаљ са изложбе

Музеј на изложби

Деса Ђорђевић-Милутиновић је поводом изложбе одржала јавно предавање у Коларчевој задужбини, а Олга Васић је учествовала у снимању играног прилога за дечју емисију РТС-а „Плава птица“, који је и снимљен на самој изложби. Више о овој изложби можете прочитати у Годишњаку Природњачког музеја за 2013. годину.

Олга Васић

ДОБРО ДОШЛИ У МЕЗОЗОИК

Аутори: Деса Ђорђевић-Милутиновић, Александра Маран

Стевановић, Зоран Марковић и Славко Спасић.

30. 4. 2014 – 10. 11. 2014.

Изложба „Добро дошли у мезозоик“ на необичан и интересантан начин упознаје посетиоце са живим светом мезозоика, геолошког периода који је трајао скоро 200 милиона година. Почеко је пре 250 милиона година и завршио се пре 65 милиона година.

Прича о мезозоику је заправо прича о једном давно ишчезлом свету и времену о коме свако зна по нешто и које је одувек привлачило пажњу људи, посебно због тога што су током овог временског периода Планету насељавали диносауруси – највеће копнене животиње које су икада ходале Земљом.

Улаз у изложбени простор

И управо због чињенице да су диносауруси не само најпознатије животиње мезозоика већ и зато што многи сматрају да у време диносауруса поред њих ништа друго није ни постојало, аутори су одлучили да на изложби прикажу управо разноврстан биљни и животињски свет из „Доба диносауруса“.

Први део изложбе био је посвећен мору и морским животињама. Комбинацијом одличних реконструкција изгледа појединих животиња и оригиналним фосилним остацима, који се налазе у збиркама Природњачког музеја, дочарано је „пре и после“ тј. посетилац је могао на директан начин да упореди како је изгледала жива животиња а како њени фосилни остаци.

На овом делу изложбе представљене реконструкције морских екосистема са најкарактеристичнијим морским животињама тога доба, као што су

Реплика ихтиосауруса (*Ichthyosaurus*), морског гмизавца који је обликом тела личио на данашње делфине

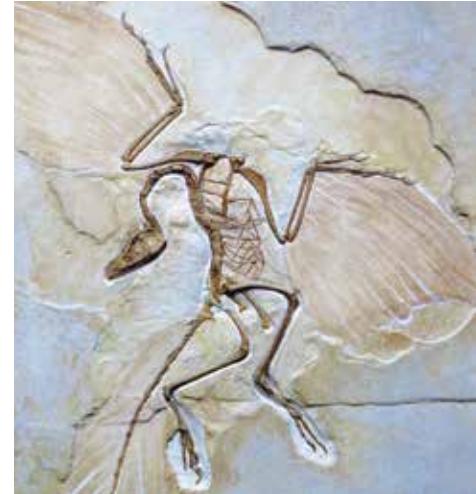
необични бескичмењаци – амонити и елемнити, и велики морски рептили плезиосаурус, елазмосаурус и ихтиосаурус.

Централни део изложбе приказивао је полупустињско станиште на коме је живео велики број различитих биљака и животиња: диносауруси, разни други гмизавци, као и древни сисари. Ова реконструкција је рађена на основу научних података о једном од најпознатијих локалитета са подручја Монголије, где је нађен велики број фосилизованих остатака животиња које су насељавале ту област пре 75 милиона година.

Средину изложбеног простора заузимала је велика „Временска табла“ на којој су били приказани сви најважнији догађаји током мезозоика, од појаве појединих животињских или биљних врста, преко климатских промена до распадања и спајања континената. Посетиоци су такође могли сазнати нешто више о изгледу Планете у доба мезозоика током кога је распоред мора и континената био потпуно другачији него данас.

Плезиосаурус и ихтиосаурус у свом природном окружењу

Фосилни остаци археоптерикса

Детаљи са изложбе

Изложбу обогаћују и оригинални фосили тропских биљака, које су пре 200 милиона година насељавале подручја данашње источне Србије.

На левој половини изложбеног простора биле су приказане најпознатије копнене животиње и биљке мезозоика.

Прва права птица која се појавила на нашој Планети, позната под називом археоптерикс (*Archaeopteryx*), приказана је текстом, реконструкцијом и мулажом фосилних остатака. Живела је пре 150 милиона година на подручју данашње Немачке.

На изложби је такође приказана и реконструкција првог цвета, који је пре више од 100 милиона година процветао на нашој Планети. Природњачки музеј из Београда се овом приликом мора похвалити да је један од ретких музеја у свету који има реконструкцију ове биљке. Реконструкцију је по упутствима једног од аутора изложбе направио конзерватор ентомолог Природњачког музеја Александар Стојановић.

На крају изложбе, као њен последњи сегмент, посетиоце би до чекао узномирајући приказ опште планетарне катастрофе која се д догодила пре 65 милиона година и у којој су нестале све врсте диносауруса и велики број морских гмизаваца и сви летећи гмизавци, док су сисари, птице, рибе и остale класе животиња успеле да преживе.

Приказ климатске катастрофе, изазване вероватно падом једног или више метеорита који су потпуно десетковали живи свет мезозоика. Тираносауруси (*Tyrannosaurus*) су

Реплика зуба тираносауруса и доње вилице алфадона

изумрли док су мали сисари (род *Alphadon*) приказани на овој реконструкцији, успели да преживе.

Изложба је имала изузетно добре критике јавности и веома велики број посетилаца. Поред аутора и колега из Музеја на реализацији изложбе учествовали су и сценограф Ненад Марковић који је заједно са Андрејом Њежићем осмислио изузетно занимљив ентеријер у коме је изложба постављена. Као и илустратори Дејан и Гута којима аутори овом приликом од свег срца захваљују на изузетно добро урађеним реконструкцијама морских и копнених екосистема мезозоика.

Виртуелну шетњу кроз изложбу коју је као и панорамске снимке приказане у овом тексту, реализовао Вук Ненезић, можете погледати на — <http://www.galerijeimuzeji.com/lat/izlozba/39/dobro-dosli-u-mezozoik>.

Деса Ђорђевић-Милутиновић

Галерија Природњачког музеја на Калемегдану

ДИНО ПАРК

Автори: Природњачки музеј у Београду, Природњачки центар у Свилајнцу и Београдска тврђава Калемегдан,
Фонд 592
25. 8. 2015 – 10. 11. 2015

Отварање изложбе

Калемегдански „Дино парк“ постављен је у сарадњи Природњачког центра из Свилајнца са београдским Природњачким музејом и ЈП Београдска тврђава. Свечано отварање „Дино парка“ одржало се у петак 29. августа 2014. године, у подне испред Галерије Природњачког музеја.

Изложбу су свечано отворили: менаџер града Београда Горан Весић, директор Јавног предузећа „Београдска тврђава“ Никола Ковачевић, председник општине Свилајнац Предраг Милановић, директор Фонда 592 Веран Матић и директор Природњачког музеја Славко Спасић.

Догађају код Природњачког музеја присуствала и председница Скупштине Републике Србије Маја Гојковић, министар културе Иван Тасовац и бројни други гости. На отварању је наступио дечји хор „Чаролија“ и хор малишана „Колибри“. Догађај су посетила и деца из Свилајнца, која су остала без обданишта које је страдало у мајским поплавама.

Поред едукативног, ова манифестација је имала и хуманитарни карактер јер је за циљ имала прикупљање средстава за обнову вртића „Дечја радост“ у Свилајнцу, разореног у поплави. Остatak прихода је био намењен завршетку радова на Природњачком центру у Свилајнцу. Парк се налазио на око 3.000 м², а посетиоци су могли да погледају 40 композиција са 20 експоната диносауруса природној величини, који су део сталне поставке Природњачког

Кустоси изложбе Сања Алабурић и Биљана Митровић

Детаљ са изложбе

центра у Свилайнцу. Реплике диносауруса израђене су у Ребургу код Хановера у Немачкој, у природним величинама. Неке од реплика диносауруса, као на пример диплодокус, биле су величине до 20 м, или су били тешки неколико тона.

Испред сваког експоната налазиле су се информативне табле, а аутори текстова су биле Деса Ђорђевић-Милутиновић и Биљана Митровић, музејски саветници Природњачког музеја. Сви текстови су садржали описе врсте о којој је реч и то до најситнијег детаља, тако да се могла сазнати величина канџи, дубина угриза, распон крила појединих врста и сл.

Посетиоци су могли да виде како су некада изгледали трицератопси, тираносауруси, велосираптори, диплодокуси и други гиганти праисторије. Знатижељни су се сусретали са преким погледом, оштром зубима и јаким канџама диносауруса познатог под називом „гуштер –ноћна мора”, са роговима трицератопса, диносауруса који највише подсећа на носорога, као и са различитим особинама осталих приказаних диносауруса.

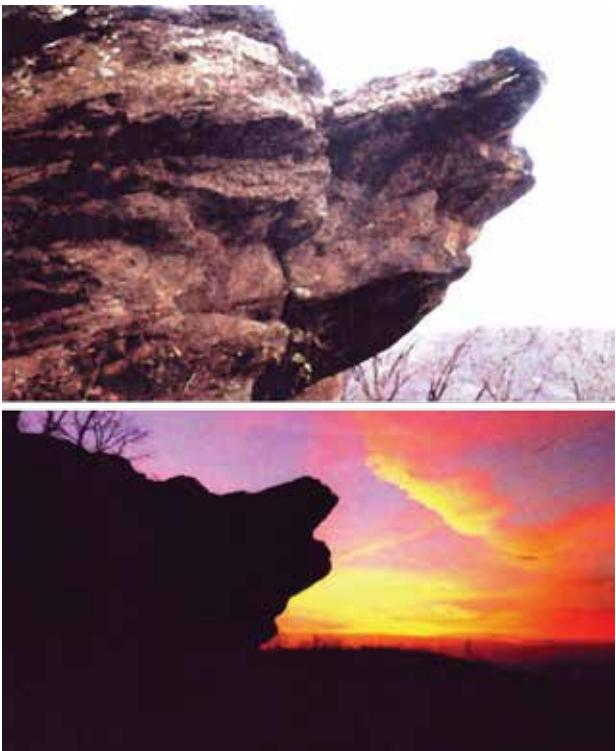
Биљана Митровић

Детаљи са изложбе

ПРИРОДА КАО ВАЈАР

Аутори: Драгољуб Ташлић, Драгана Вучићевић
март - април 2014.

Остењаци вршачких планина

Природа као вајар: Геоморфолошки дизајн природе на примеру вршачких остењака, назив је изложбе фотографија остењака од гнајса, која је током марта и априла красила зидове Зеленог салона у Галерији Природњачког музеја. Аутори изложбе постарали су се да прикажу јавности само један мали и мање познати исечак из баснословног трезора природних атракција.

Замишљена као прва у низу сличних мини изложби мање познатих и тек же доступних лепота природе, која представља неисцрпни извор инспирације уметницима свих профила, изложба је имала за циљ да осветли и овековечи антропоморфне и зооморфне уникатне остењаке вршачких планина.

Остењаци представљају невероватне и непоновљиве природне креације, права вајарска дела антропоморфних изооморфних облика. Њихови облици се непрекидно мењају захваљујући процесима еолске ерозије, спирања

и денудације. Најчешће су прекривени вегетацијом и тешко доступни па их најчешће обилазе само планинари и пешаци-ентузијасти.

Природне стене, невероватних, бизарних облика (људске главе, животиње које лове или се одмарaju), могу бити изузетна инспирација бројним уметницима (фотографима, сликарима, вајарима, књижевницима, композиторима, архитектама), љубитељима природе (планинарима, еколозима, ботаничарима), научницима (геолозима, географима, зоологима, ботаничарима), туристима, чинећи, како то каже аутор фотографије изложбе, Драгољуб Ташлић, „својеврсну, грандиозну изложбу под отвореним небом“. Сваки остењак, фотографисан, скициран или сликан, представља не само врхунско вајарско дело природе већ и неисцрпну ризницу даљих научних истраживања и ликовне експлоатације његових делова, детаља, склопова. У том смислу, зависно од угла гледања, годишњег доба, осветљености или доба дана, могу се уочити најразличитије фигуре и ликови.

Посебно су интересантни тзв. слонови, или фотографија лика на површини једног већег остењака, који се налази на југозападној падини Вршачког брега, у близини темеља старог замка са кулом из прве половине 15. века. Тај лик пре 13 година није постојао, а сада, услед процеса ерозије и денудације стене се појавио и аутора фотографије подсетио на изгравирано лице деспота Ђурђа Бранковића, градитеља вршачког утврђења.

„Највећа драж изложбе је управо у чињеници што се овакви облици због различитих природних процеса непрекидно мењају, а фотографија, која и сама по себи представља музејски предмет, уједно је и средство да те променљиве облике трајно забележи и овековечи“, каже кустос Драгана Вучићевић. На овој изложби приказане су фотографије остењака од гнајса вршачких планина, реликте плејстоценске периглацијалне климе.

Гнајс је метаморфна стена, настала преображајем кварцно-фелдспатних стена различитог порекла.

Најпознатији остењак у Србији је Момин камен, а и једно брдо, висине импозантних 414 метара, северно од Београда, добило је назив Дренов остењак.

За разлику од науке, народ је имао своја објашњења за ову интересантну појаву. Забележена су бројна предања, митови и легенде, као и народне песме у разним крајевима, по којима су се људи и животиње окаменили и остали да даље трају у истом облику у којима су се затекли у тренутку трансформације у стену. Бројне су легенде о окамењеним сватовима, о скамењеним читавим сценама. Неки су се скаменили од страха, неки да би избегли губитак части и скрнављење, неке је сустигла заслужена казна. Један од најпознатијих примера овог мотива у народним песмама је онај када су синови и снахе старију, пожртвовану мајку, придржавајући се старинског лапота, послали саму у планину, да је поједу звери и да им не буде на терету, па су се синови претворили у камење, а снахе у змије. У традиционалним предањима многих народа света често се наилазило на забрану освртања за собом „јер ће се окаменити“, а најпознатији пример је пример Лотове жене у Старом завету.

Драгана Вучићевић

Остењак као „зец“

ЧАРОБНИ СВЕТ ФОСИЛА

Аутори: кустоси Природословног музеја у Загребу и Природњачког музеја у Београду
18. 11. 2014 – 14. 12. 2014.

Директор Природњачког музеја Славко Спасић и Нивес Борчић из Хрватског природословног музеја на отварању изложбе

У Галерији на Калемегдану Природњачки музеј из Београда је угостио Хрватски природословни музеј из Загреба са изложбом „Чаробни свет фосила“. Аутори изложбе су кустоси геолози Геолошко-палеонтолошког одељења Хрватског природословног музеја из Загреба и Школа примењене уметности и дизајна у Загребу: Графички одјел, Одјел за дизајн метала и Одјел за дизајн керамике. Поставка је резултат креативног израза ученика поменутих одељења, који су били инспирисани лепотом фосила, а реализовали су их кроз израду уметничких дела - графике, цртежа, накита, скулптура вајаних у глини, дрвету и одливака у металу.

Млади уметници су фосиле амонита, риба, биљака, трилобита, инсеката, школјки и пужева, доживели на самосвојствен начин. Обликујући несвакидашње форме, креативно су упели науку и уметност.

Поред уметничких дела ученика, изложба је била обогаћена оригиналним примерцима фосила из ризнице Хрватског природословног музеја из Загреба, „Збирке кенозојских инвертебрата“ и „Збирке терцијарних риба“, Природњачког музеја из Београда.

Изложбу је пратила репрезентативна публикација под називом „Чаробни свет фосила“ са текстом и богатим илустрацијама, али и визуелна PowerPoint презентација споменутог каталога преко екрана уз пригодну музичку подлогу.

На свечаном отварању изложбе, 18. новембра 2014. године, присуствовало је педесетак посетилаца, а присутнима су се обратили: господин Душан Вујовић, аташе за културу Републике Србије у Хрватској, Катарина Кризманић, виши кустос Хрватског природословног музеја и Славко Спасић, директор Природњачког музеја.

Кипарски одјел

Рад графичког одјела

Рад Одјела за дизајн метала

Током трајања манифестације, сарадници и педагози су наставили да у њој активно учествују, о чему сведочи читав низ различитих активности. Организован је већи број стручних вођења кроз изложбу, као и креативна радионица „Цртамо фосиле“ у којој је учествовало неколико основних школа са подручја Београда. Радионица је била намењена деци, која су различitim сликарским техникама визуализовала своје идеје везане за остатке флоре и фауне. Новинари су показали велико интересовање за изложбу, о чему сведочи добар одзив публике, тачније 1633 посетилаца за само месец дана трајања изложбе.

Аутори изложбе: Хрватски природословни музеј из Загреба – Недиљка Прљ Шимић, Катарина Кризманић, Сања Јапунчић, Тамара Ђерек, Марија Бошњак и Дражен Јапунчић

Сарадници: Природњачки музеј из Београда – Биљана Митровић, Гордана Јовановић и Драгана Ђурић.

Техничка реализација: Нивес Борчић (Хрватски природословни музеј из Загреба), Мирослав Јовановић и Александар Стојановић (Природњачки музеј из Београда).

Детаљ са изложбе

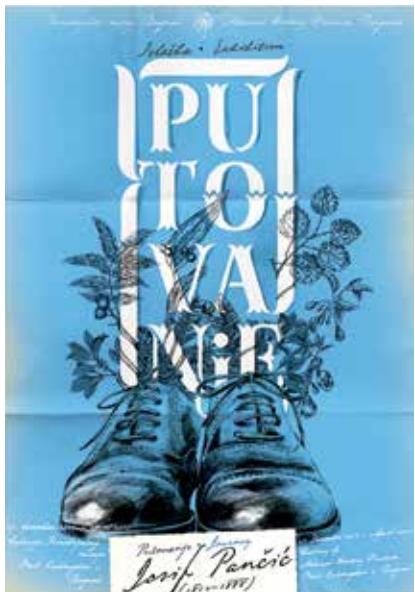
Музеј на изложби

После дугогодишње паузе, успешно је настављена сарадња између два сродна и јединствена музеја. Надамо се и верујемо да ћемо и у будуће наставити започету сарадњу кроз реализацију бројних културних и научних програма у циљу размене искуства и развоја науке.

Биљана Митровић

ПУТОВАЊЕ. ЈОСИФ ПАНЧИЋ (1814–1888)

Аутори изложбе: Олга Васић и Марјан Никетић.
Галерија Природњачког музеја, 7. 12. 2014 – 18. 05. 2015.

Плакат изложбе

не само биљака, већ и минерала, фосила и животиња, и сазнао о лековитости вода у нашим бањама, стању шумарства и пљојопривреде, као и у иностранство да би своја знања потврдио и проширио.

Стога су као ликовни израз визуелног идентитета изложбе (плакат, банер, позивница за отварање изложбе) одабрани пар ципела, цртежи биљака и плава боја која доцарава небо као симбол неограничених видика и домета које је Панчић следио у свом животу и у свему чега се латио.

Аутори изложбе одлучили су да посетиоце поведу на путовање на коме ће им откривати Панчићеве путеве и стазе кроз појединачне приче о Панчићевим достигнућима, које преплићући се и прожимајући се показују његов изузетно обиман, креативан, предан и посвећен рад, и пре- судни утицај на развој природних наука и образовања, али и у јавном научном, културном и друштвеном животу тадашње Србије.

Годишњак Природњачког музеја

Део изложбе (панорамски снимак, foto: *Galerije i muzeji*)

Прича о Панчићу тече кроз неколико целина од којих свака осветљава одређени део Панчићевог пута, односно његове идеје, опредељења, начин рада, резултате и њихов значај, приказане и објашњене путем текстова, дводимензионалних и тродимензионалних експоната и видео-презентација.

Поред примерака поједињих фосила и биљака, које је Панчић сакупио својом руком, и неколико личних предмета, Панчићево „присуство“ на изложби дочарано је и цитатима делова његових мисли и порука, од којих су неке употребљене као наслови уводних текстова за изложбене целине.

Врло надахнути дизајн и сценографија изложбе успешно су дочарали амбијент музеја XIX века, и уз пригушено осветљење изложбеног простора створили су нарочиту атмосферу за причу о Панчићу. Витрине, налик онима које се и данас могу видети на класичним поставкама у лондонском, бечком и будимпештанском природњачком музеју, као и начин излагања експоната, савршено су допуњавале боје паноа. Мирни, пастелни, скоро водени тонови зеленкасте, плавичaste и љубичасте боје на паноима и у витринама визуелно су, ненаметљиво али јасно, истицали тематске целине изложбе. Улазни

Директор Природњачког музеја Славко Спасић говори на отварању изложбе; иза стоје слева надесно: Иван Тасовац, (министар културе), Марјан Никетић (аутор изложбе), Олга Васић (аутор изложбе), Урош Бузуровић (кустос изложбе) и Воислав Васић (foto: *Galerije i muzeji*)

Панчићеви радови, биљке и прибор за рад

Споменици, споменице, спомени

тунел, декорисан цртежима Панчићевих врста и његовом руком писаним напоменама, припремали су посетиоце за улазак у Панчићев свет.

Изложба је мултидисциплинарна јер обухвата ботанички, зоолошки, геолошки, педагошки, медицински, друштвени и уопштено гледано цивилизацијски аспект обраде теме. У погледу концепције и избора средстава реализације је мултимедијална јер су коришћени: оригинални биолошки и геолошки експонати, артефакти из области науке, медицине, школства и свакодневног живота, штампани материјал (књиге, публикације), дводимензионална визуелна средства (фотографије, текстови, новчанице и марке са Панчићевим ликом), аудио и визуелне дигитализоване презентације.

По концепцији садржаја и структуре, приступу у обради теме и начину реализације, изложба задовољава највише стандарде музеологије, науке и естетике.

У реализацији изложбе успешно је остварена сарадња са три београдска музеја, Музејом примењене уметности, Музејом науке и технике и Педагошким музејом, који су на основу ранијих позитивних искустава са великим поверењем из својих збирки позајмili експонате за излагање.

Кустос изложбе био је Урош Бузуровић, а свој допринос у реализацији изложбе дали су: Деса Ђорђевић-Милутиновић, Борис Иванчевић, Јелена Јовановић, Александар Луковић, Дубравка Мићковић, Ана Пауновић, Милан Пауновић и Далиборка Станковић (кустоси Природњачког музеја), Александар Стојановић и Мирослав Јовановић (конзерватори Природњачког музеја), као и Биљана Црвенковић и Драгиња Маскарели (кустоси Музеја примењене уметности), Јелена Јовановић Симић (кустос Музеја науке и технике) и Јелена Гаровић (кустос Педагошког музеја).

Дизајн визуелног и ликовног идентитета изложбе, као и дизајн публикације урадио је Милан Јанић (дизајнер, Париз, Француска), а сценографију Ненад Марковић (сценограф, Београд).

Током трајања изложбе посетиоци су у посебној просторији могли да погледају видео-презентацију: ПАНЧИЋЕВИ ПУТОКАЗИ, аутора Владимира Томића и

Публика на отварању изложбе (фото: *Galerije i muzeji*)

Марјана Никетића. Захваљујући фотографијама биљака, које је М. Никетић специјално снимио за ову прилику, и занимљивој анимацији, посетиоци су могли да следе Панчићеве путоказе и виртуелно путују од планине до планине које је Панчић истраживао, и да успут сазнају и научне податке о свакој од његових врста.

Поводом изложбе штампана је публикација: Путовање. Јосиф Панчић (1814–1888), са текстовима Воислава Васића, Марјана Никетића, Олге Васић и Уроша Бузуровића, који на оригиналан начин, другачији од досад уобичајеног, говоре о Панчићевом животу и делу. Посебну вредност публикације чине фотографије великог броја Панчићевих биљака (видети приказ публикације у поглављу: Музеј на папиру, Издања Природњачког музеја, Годишњак Природњачког музеја 2014).

На свечаном отварању изложбе о Јосифу Панчићу је говорио Воислав Васић, аутор текста о Панчићу у публикацији Путовање. Јосиф Панчић (1814–1888), а изложбу је отворио министар културе и образовања Иван Тасовац.

Циљеви изложбе, дефинисани у синопсису и концепцији: омаж једном великом научнику и човеку који је задужио не само српску науку већ и Србију, као и приказивање, на информативан, пријемчив и занимљив начин, Панчићевог живота и дела, и истицање изванредно добrog примера који показује да прави мотиви као што су истрајност, упорност, велики посвећен и предан рад, увек доводе до резултата, остварени су у потпуности. Тиме је омогућено да посетиоци упознају Јосифа Панчића и да осете шта је то што га чини великим човеком, научником и просветитељем, и зашто је већ за живота уживао изузетан углед, поштовање и уважавање.

Свој животизложба наставља у виртуелном облику као дигитална презентација која омогућава виртуелну шетњу кроз изложбу (*Internet адреса: galerijeimuzeji.com*, видети под: Архива).

Изложбу и публикацију финансирало је Министарство културе и информисања Републике Србије.

Олга Васић

ИЗЛОЖБЕ ИЗВАН ГАЛЕРИЈСКОГ ПРОСТОРА ПРИРОДЊАЧКОГ МУЗЕЈА ИЗЛОЖБА У ПРИРОДИ

Аутори Зоран Марковић, Милош Миливојевић,
Ана Ловић, Сања Алибурић,
28. 1. 2014

Природњачки музеј је први пут отворио изложбу са сталном поставком у природи.

Заједно са колегама из Јавног предузећа за заштиту и унапређење животне средине на територији општине Прокупље, уређен је простор на локалитету Глуви поток, на коме је први пут постављена изложба на отвореном, богата експонатима који су пронађени на овој локацији.

Детаљи са изложбе

СКЕЛЕТИ УЖИВО НАРОДНИ МУЗЕЈ У ПАНЧЕВУ

Аутор: Милан Пауновић
9. 4. 2014 – 9. 5. 2014.

Путујућа изложба „Скелети уживо“ постављена је у Народном музеју у Панчеву. Изложбу су отворили Светлана Месицки, директорка Народног музеја, Оливија Сладојевић, кустос педагог Народног музеја и Милан Пауновић, музејски саветник и аутор изложбе. Поставку су реализовали дипл. инж. Александар Стојановић и дипл. инж. Мирослав Јовановић. Веома прикладан, простран и добро опремљен изложбени простор омогућио је складан распоред експоната, изложбених целина и инсталација. Поставку је видео велики број посетилаца, највише деце основних и средњих школа. Изложба је изазвала велико интересовање Панчеваца и Банађана,

поготово најмлађих за које су организоване и пригодне радионице на тему скелета. Иначе, изложба је била прилагођена и слабовидим и слепим посетиоцима који су имали могућност да један део експоната опишу и о њима прочитају текстове писане Брајевом азбуком.

Милан Пауновић

Детаљ са изложбе

РИСОВАЧА ПАЛЕОНТОЛОШКА РИЗНИЦА НАРОДНИ МУЗЕЈ У АРАНЂЕЛОВЦУ

Аутори: Сања Алабурић, Зоран Марковић, Милош
Миливојевић и Олга Старчевић

25. 7. 2014–30. 8. 2014.

Изложба је замишљена као приказ досадашњих истраживања фосилне квартарне фауне пећине Рисоваче, која се налази у самом граду Аранђеловцу. Обухваћен је период од почетка ископавања улазног дела пећине, који је започет половином двадесетог века, па све до данас, када су у оквиру пројекта „Рисовача, палеонтолошка ризница – заштита и очување остатака фосилне квартарне фауне“, реализовани радови на ревизији и реконзервацији материјала пронађеног током истраживања.

Изложени су остаци животиња које су насељавале Аранђеловац и околину, али и сам спелеолошки објекат који је данас доступан посетиоцима.

Отварање изложбе

Изложбу су отвориле директорка Народног музеја у Аранђеловцу Зорица Петровић, виши кустос музеја и Олга Старчевић.

Сања Алабурић

Детаљ са изложбе

Директорка Зорица Петровић, кустос Олга Старчевић

СТАРО И НЕСТАЛО ВОЋЕ СРБИЈЕ

Аутор: Александра Савић

Народни музеј у Краљеву, 6. 12. 2013 –31. 1. 2014.

Народни музеј у Ваљеву, Осечина, 7. 2. 2014 –28. 2.

2014. Народни музеју у Ваљеву, 6. 3. 2014 –14. 4. 2014.;

Народни музеј у Крагујевцу, 14. 8. 2014 – 8. 9. 2014.

Завичајни музеј Жупе у Александровцу, 25. 9. 2014 –10.

10. 2014. Завичајни музеј у Алексинцу, 16. 10. 2014 –14.

11. 2014. Завичајни музеј у Књажевцу, 18. 11. 2014 –8. 12.

2014. Музеј Топлице у Прокупљу, 12. 12. 2014 –31. 1. 2015.

Изложба је приређена са циљем да се представи богатство и разноврсност великог броја сорти аутохтоног воћа наших простора које полако нестаје, а које је потребно истражити, забележити и сачувати од заборава. Ауторка је на овај начин имала за циљ да промовише руралну баштину Србије ради афирмације традиционалних вредности које су од значаја за нашу средину и њено памћење.

Друго издање каталога „Старо и нестало воће Србије“, у издању Природњачког музеја, објављено је децембра 2014. године у тиражу од 1000 примерака.

Изложба је имала велику посећеност и популарност код локалне публике, као и велико интересовање људи који у својим двориштима и имањима узгајају старе сорте воћа. Изложба је у Александровцу би-

Аутор на отварању изложбе са директором
Ваљевског музеја, Владомиром Кривошејевим

Народни музеј Крагујевац

Књажевац

Прокупачки малишани на изложби

ла део званичног програма традиционалне манифестације – „Жупска берба”, као и у Алексинцу, где је била званичан део програма манифестације „Пекарски дани”. У многим градовима изложбу су посетила и деца из школа и вртића у оквиру групних посета.

Аутор илустрација је Бора Милићевић, ликовни препаратор музеја, а графички дизајн изложбе радила је Снежана Рајковић, самостални дизајнер. Стручну рецензију изложбе урадиле су проф. др Евица Мратинић, и доц. др Милица Фотирић са Пољопривредног факултета у Београду.

Министарство културе и информисања Републике Србије је финансијски подржало гостовање изложбе у музејима широм Србије.

Александра Савић

Детаљ са изложбе

МИНЕРАЛИ ТРЕПЧЕ

Аутор: Александар Луковић

Народни музеј, Краљево, 15. 4. 2014 –12. 5.

2014. Замак културе, Врњачка Бања, 15. 5. 2014

–15. 6. 2014. Музеј крапинских неандерталца,
Крапина, 13. 10. 2014 –30. 11. 2014.

Отварање изложбе

У Музеју крапинских неандерталца отворена је изложба Природњачког музеја „Минерали Трепче“. Збирка минерала са локалитета Стари Трг – Трепча једна је од највећих и најлепших збирки, а на изложби је представљено преко 70 минерала најразноврснијих облика, форми кристала и боја. Посетиоци су имали прилику да виде фасцинантне примерке минералних асоцијација, попут великих минералних друза и изузетно лепе минерале из групе карбоната. Минерале Трепче одликује изузетна лепота кристалних форми, јединствена асоцијација минералних врста, као и реткост појављивања у природи. Изложба је била добро посећена. Изложба је одржана у оквиру скупа ICOM-NATHIST.

Александар Луковић

Чланови ИКОМ-овог комитета за приодњачке музеје

Велике минералне друзе

Изглед поставке са улаза

Велики број музеалаца са свих континената присуствовао је отварању изложбе

Током реализације поставке

СВЕДОЦИ ПРОШЛОСТИ

Аутори: Зоран Марковић, Сања Алабурић, Милош Миливојевић. Завичајни музеј, Петровац на Млави, 08. 5. 2014–30. 7. 2014 .

Путујућа изложба Сведоци прошлости обухватила је преко 15 оригиналних експоната фосилних сисара, који су током последњег леденог доба живели на територији Србије. Највећу атракцију представљала је реплика лобање и делови скелета степског слона КИКЕ, чији се оригинални остаци чувају у Народном музеју у Кикинди. Занимљиви текстови и

Аутори изложбе

Музеј на изложби

На отварању изложбе

Директор Природњачког музеја и аутори изложбе

цртежи животиња из леденог доба допринели су потпунијем разумевању изложбе.

Током трајања изложбе реализоване су бројне радионице намењене деци предшколског и школског узраста.

Изложбу су отворили директор Природњачког музеја Славко Спасић и директорка Завичајног музеја Милица Илић.

Сања Алабурић

МОМЕНТИ ПРИРОДЕ

Аутори: Марко Несторовић, Гордана Јовановић
Дом омладине Београда, 27. 5. 2014–5. 6. 2014.

Детаљ са изложбе

У сусрет Светском дану заштите животне средине, кустоси Природњачког музеја Марко Несторовић и Гордана Јовановић, ученици Фармацеутско-физиотерапеутске школе и њихова професорка мр фарм. спец. Смиљана Соларов, припремили су занимљив програм у Дому омладине Београда.

Од 27. маја до 5. јуна 2014. године на увид јавности представили су изложбу „Моменти природе“. На изложби су представљене фотографије инсеката, биљака, мекушаца, птица и других организама.

Већина фотографија начињена је на територији војвођанског села Голубинци поводом реализације пројекта.

Поставка

„Разноврсност коровске флоре Голубинаца“. Како живе нека мала створења док човек немилосрдно загађује и уништава природу и мења изглед читавих предела, промене се тако брзо одигравају да су многе врсте нестале, а природа не може сама да се опорави. Да ли ће и они нестати једног дана са лица Земље? Како су изгледала бића која су нестале због промена у Природи када човек није постојао, било је приказано на изложби „Моменти природе“. Изложени су били и предмети из давних окамењених светова који су постојали на нашој Планети, а који сведоче о великим изумирањима током њене дуге геолошке прошлости: окамењени корали, школке, пужеви, остаци палме, фосилизовани рак стар више милиона година итд.

На Светски дан заштите животне средине, 05. 6. 2014. године, у оквиру пратећег програма изложбе у Дому омладине Београда, одржана је и трибина под називом „Алергене биљке у нашој околини“. На трибини су учествовали ученици Секције за заштиту животне средине Фармацеутско-физиотерапеутске школе и њихови гости стручњаци – ботаничари, аеропалеинологи, алергологи. Том приликом др Марко Несторовић одржао је предавање „Алергене биљке – биолошки аспект“, а Мирјана Митровић, аеропалеиног Агенције за заштиту животне средине, одржала је предавање „Праћење алергеног полена у државној мрежи“.

Марко Несторовић

Отварање изложбе

Музеј на изложби

Детаљ са изложбе

ОД СТЕНЕ ДО СТЕНЕ, ПОРТРЕТ НАУЧНИКА: ПЕТАР СТЕВАНОВИЋ

Аутор: Александра Маран Стевановић
Галерија науке и технике САНУ, Београд,
16. 6. 2014 –12. 8. 2014.

Ретроспективна изложба под радним насловом Петар Стевановић – живот и дела, предложена је Стручном већу Природњачког музеја 2012. године, да би се благовремено предузеле одговарајуће припреме и активности поводом обележавања значајног јубилеја: 100 година од рођења Петра Стевановића (1914-1999-2014). Овај научник и природњак, који је својим делом обележио историју геологије и палеонтологије 20. века у Србији, у Југославији и на Балкану, свој радни век започео је управо у Природњачком музеју (у то време Музеј српске земље). Тадашњи управник Музеја, Петар Павловић на препоруку В. Ласкарева, поставио га је за кустоса и руководиоца геолошко-палеонтолошког и минералошко-петролошког одељења.

За место одржавања изложбе изабрана је „мала галерија“ Академије. Разлог због кога је изабрана ова локација је чињеница да је П. Стевановић

био дугогодишњи члан Академије, оснивач и први председник Одбора за палеофлору и палеофауну, председник Одбора за крас и спелеологију и Одбора за геодинамику Земљине коре.

У оквиру две целине „Живот“ и „Наука“, применом класичних и савремених музеолошких метода и средстава излагања, широј јавности су на популаран начин представљени значајни сегменти из живота и стваралачки опус П. Стевановића. Изложбени елементи обухватају 23 паноа са одговарајућим информативним текстовима на српском и на енглеском језику као и оригиналне предмете изличне заоставштине: фотографије, књиге, рукописе, забелешке, скице, карте, награде, признања и бисту П. Стевановића, уметничко дело вајара Милана Бесарабића.

Пано Музеј

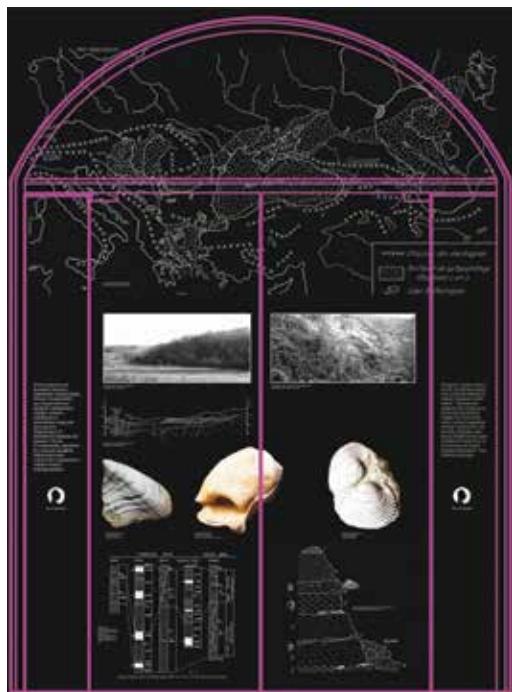

Пано ентрална наука

Изложбену целину „Наука“ употпунили су узорци стена, минерала и фосила, које је за живота П. Стевановић поклонио Музеју и Рударско-геолошком факултету у Београду.

Изложба је отворена на дан рођења Петра Стевановића, у понедељак, 16. јуна 2014. године. На отварању којем је присуствовало 110 званица говорили су: академик Зоран Петровић, директор Галерије науке и технике САНУ, Славко Спасић, директор Музеја и Слободан Кнежевић, професор Рударско-геолошког факултета и дугогодишњи сарадник П. Стевановића. Изложбу је отворио академик Видојко Јовић.

Поводом стогодишњице рођења П. Стевановића, на предлог и уз детаљно обrazloženje autora izložbe, Министарство трговине, туризма и телекомуникација штампало је јубиларну марку на којој је, осим лика П. Стевановића, приказан и један од фосила кога је он идентификовао и именовао:

Музеј на изложби

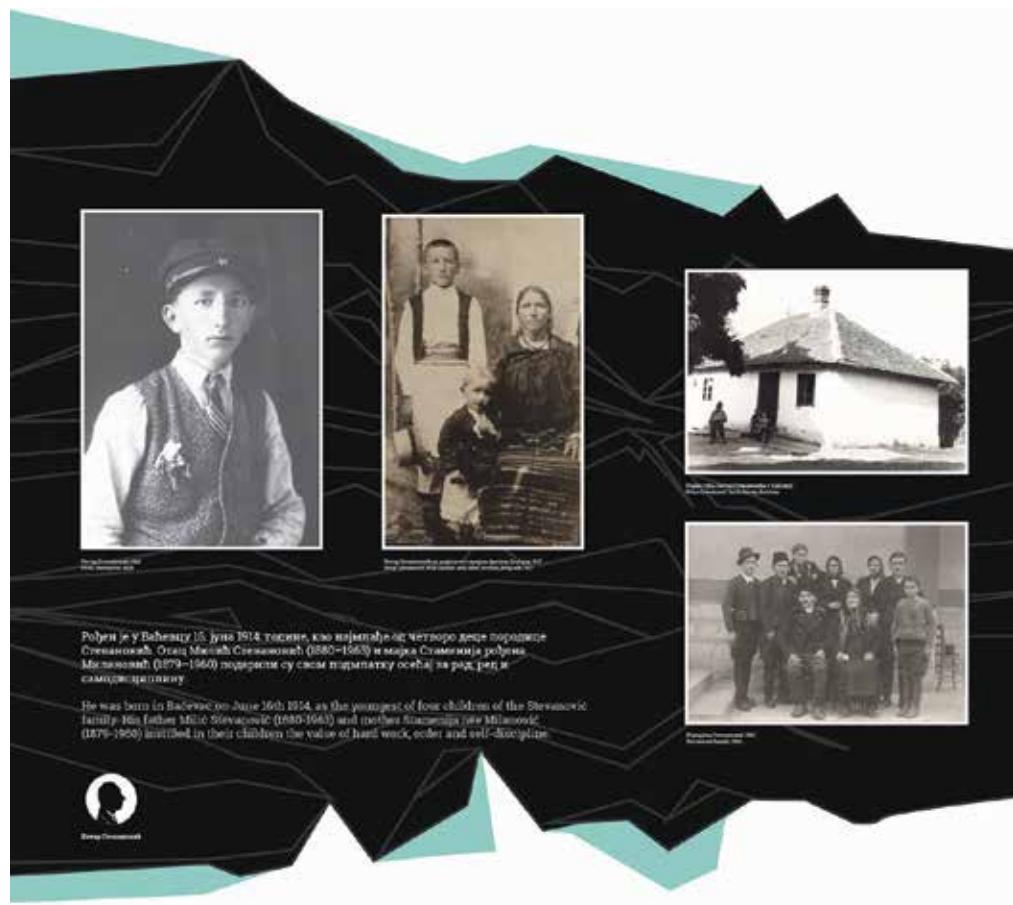
Пано Факултет, терени

представник нове врсте *Lymnocardium parazujoyvici Stevanović*.

Изложбу је пратила и публикација „Од стene до стene“, портрет научника: Петар Стевановић 1914-1999-2014. на српском и енглеском језику, презентација кратког документарног филма о његовом животу и раду као и предавање по позиву Портрет научника: Петар Стевановић, које је одржао аутор изложбе у Замку културе Врњачка Бања у оквиру циклуса Велики српски научници.

О изложби и о публикацији своје стручно мишљење дали су редовни професори Рударско-геолошког факултета Универзитета у Београду, академик Видојко Јовић и Слободан Кнежевић.

Важна открића

Пано Живот

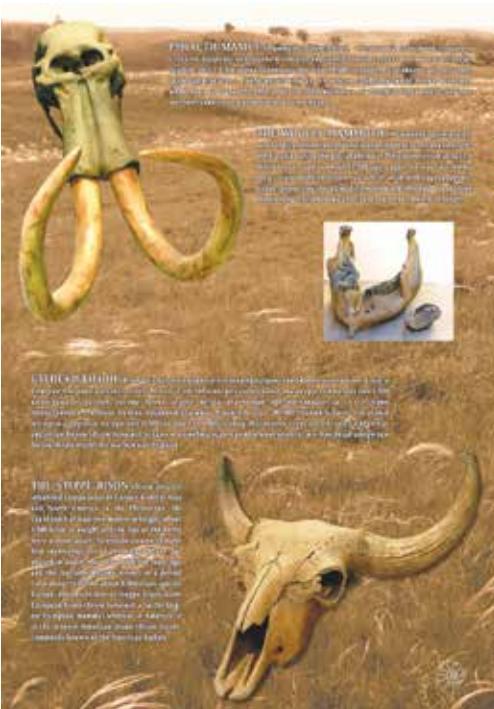
Изложба поводом стогодишњице рођења Петра Стевановића у организацији Природњачког музеја у Београду и Српске академије наука и уметности била је јединствена прилика да се ближе и потпуније упозна лик и дело овог великог човека који је цео свој живот посветио откривању тајни природе и науке, у њих упућујући и при том просвећујући млађе генерације. За мото изложбе изабран је стих песме Запевка из циклуса Ђеле-кула Васка Попе (1956).

„... Од стене до стене од звезде до звезде води ме из круга у круг.“

Александра Маран Стевановић

ИШЧЕЗЛИ СВЕТ ЂЕРДАПА

Аутори: Александра Маран Стевановић и Сања Алабурић
Јавно предузеће Национални парк „Ђердап”, Доњи Милановац

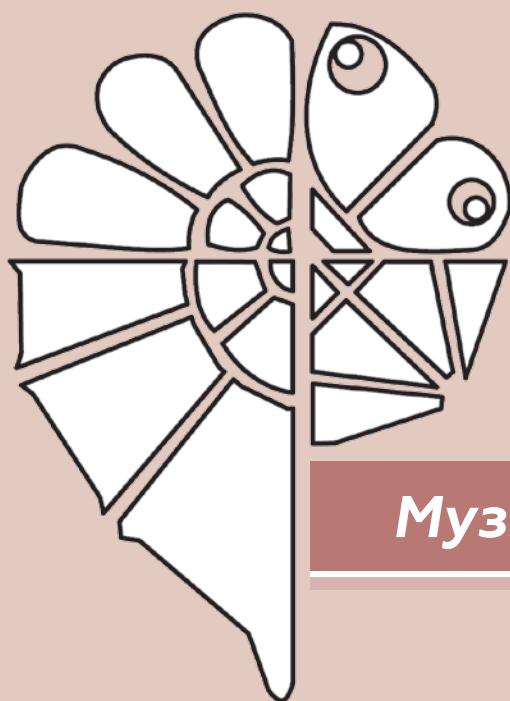

Постер НП Ђердап, Амонити-белемнити

Постер приказа мамута

Интерактивна тактилна изложба „Ишчезли свет Ђердапа”, отворена је крајем септембра 2014, саставља се од илустрованих паноа са популарним информативним текстовима на српском и енглеском језику као и на азбуци Брајевог писма. Изложени експонати, поклон Природњачког музеја у Београду, сакупљени су током дугогодишњих теренских истраживања на подручју Националног парка Ђердап. Обухватају оригиналне фосила амонита, белемнита, брахиопода, рудистних школки као и делове скелета мамута и бизона који чине својеврсну разницу представника живог света из геолошке прошлости овог подручја. Тактилна изложба употребила је садржај сталне изложбене поставке ЈП Национални парк „Ђердап” а део је пројекта „Подршка креирању и промоција путева развоја за еко и одрживи туризам у НП Ђердап”, финансираног из Програма UNDP, чији је циљ развој и унапређење принципа одрживог коришћења природних и културних вредности.

Александра Маран Стевановић

Музеј на папиру

СТРУЧНА И НАУЧНА ЗВАЊА

СТРУЧНА ЗВАЊА

Александар ЛУКОВИЋ стекао је стручно звање кустос презентујући хабилитациони рад под називом „Ревизија збирке минерала са локалитета Стари Трг, Трепча“.

Биљана МИТРОВИЋ је 27. јуна 2014. године стекла звање музејски саветник (хабилитациони рад: „Каталог плеистоценских гастропода реда Stylommatophora Бачке“).

НАУЧНА ЗВАЊА

Гордана ЈОВАНОВИЋ је дана 5. децембра 2014. године одбранила докторску дисертацију на тему: „Баденске школјке југоисточног обода Панонског басена (централни Паратетис)“ и стекла звање доктор геолошких наука. Комисију за одбрану дисертације чинили су: ментор др Владан Радуловић, редовни професор, др Мери Ганић, доцент, др Катарина Богићевић, доцент и др Сејфудин Врабац, редовни професор Рударско – грађевинског факултета у Тузли.

Биљана МИТРОВИЋ је успешно одбранила докторску тезу „Плеистоценска малакофауна југозападне Бачке“ (16. јануар 2014. године, свечана сала Рударско-геолошког факултета у Београду). Комисија у саставу проф. др М. Судар, проф. др С. Кнежевић и доцент др. Н. Жугић-Дракулић је позитивном оценом рада и одбраном тезе одобрила стицање звања доктор техничких наука из области геонауке.

Научни допринос ове тезе огледа се у детерминацији плеистоценске малакофауне која је урађена према најсавременијим литературним подацима уз коришћење компаративних збирки рецентних и фосилних мекушаца пореклом из два Природњачка музеја: бечког и београдског.

Током прегледа и анализе постојеће плеистоценске малакофауне са листа Бачка Топола, из збирке музеја Покрајинског завода за заштиту природе -Нови Сад, урађена је ревизија и инвентаризација 2.778

Почетни слайд докторске дисертације
Биљане Митровић

инвентарских јединица које садрже укупно 20.279 примерака љуштура гастропода и бивалвија.

Формирана је свеобухватна и јединствена електронска база података, плеистоценске малакофауне југозападне Бачке. Ова база података је омогућила садржајан приступ квантитативним и квалитативним подацима проучаване фауне. База података обухвата све релевантне податке добијене анализом 2778 узорака из 67 бушотинских проба са таксономским прегледом шест редова, 30 фамилија, 41 родом, 99 врста, локалитетима, бројности, дубини, палеоколошким валенцама и тренутном депоновању материјала по јединици смештаја.

Овом тезом први пут је дат детаљан палеонтолошки опис и морфометрија сваке утврђене плеистоценске врсте пужева и школјки, усклађена са најсавременијим међународним правилима. Описано је 74 врста мекушаца: 66 врста пужева и осам врста школјки. Обимност проучаваног материјала је дозволила аутору да уочи и прикаже морфолошке разлике у грађи љуштура унутар исте врсте, што омогућава надаље лакшу и прецизнију одредбу таквих врста.

Посебно треба истаћи да су у овој тези, први пут за Србију, утврђене две плеистоценске гастроподске врсте *Truncatellina cylindrica* и *Vitrina pallucida*.

Новину представља и успешно одређена заступљеност и бројност врста рода *Bithynia*: *Bithynia tentaculata*, *B. leachi* и *B. crassitesta* само на основу пронађених оперкулума. До сада у Србији није било утврђено фосилизовано јаје гастропода. У овој тези су први пут приказани резултати о проналаску фосилних јаја рода *Helix*, на локалитетима Мали Иђош и из бушотине Бачка Топола БТ - 17.

Таксономски до сада нераздвојиве школјке из рода *Pisidium*, први пут су одређене до врсте што је палеонтолошким описима и цртежима објашњено.

Палеонтолошки описане врсте су фотографски документоване у прилогима или илустроване у виду скица.

Табеларним приказом примењене методе „малако-термометра“ издвојене су температурне малаколошке зоне чиме је указана могућност палеоклиматске реконструкције горњег плеистоцена.

Користећи квалитативно-квантитативне резултате прикупљене малакофауне, урађена је статистичка обрада података (табеларно и дијаграмима) са више палеоколошких аспекта чиме је реконструисана динамика, промена природних услова и климе током плеистоцена.

Комплексност презентованих података о гастроподама и бивалвијама југозападне Бачке, пружа добру полазну основу за сва будућа истраживања плеистоценске малакофауне Србије и њенопоређење са суседним регионима сличне стратиграфске старости.

Биљана Митровић
Татјана Милић Бабић

Како и ранијих година, природњаци Музеја учествовали су у раду неколико занимљивих научних и стручних скупова везаних за послове које обављају.

Александра САВИЋ је током 2014. године узела учешће у двема конференцијама:

- Регионална конференција „Музеји и културни туризам“ у организацији ИКОМ Србија (8 – 10. септембар 2014, Златибор); и
- Међународна конференција „Комуникација на (с)цени“ у организацији Друштва Србије за односе са јавношћу (ПРИЛИКА 2014, 7 – 8 новембар, Београд).

16. КОНГРЕС ГЕОЛОГА СРБИЈЕ

Крајем маја 2014. године у Доњем Милановцу одржан је 16. Конгрес геолога Србије. Део музеалаца геолошког одељења учествовао је у раду скупа, што би геолози рекли – *in situ*. Неки су (захваљујући подршци и разумевању директора Музеја и Српско геолошког друштва, на чему им захваљујемо) имали прилику да резултате свога рада лично представе на самом конгресу (Драгана Ђурић, Биљана Митровић, Драгослав Радосављевић и Татјана Милић Бабић). Део геолога Музеја је учествовао написаним радом али без присуства скупу (**Сања АЛАБУРИЋ**, Зоран Марковић и **Милош**

Део музеалаца, учесника 16. Конгреса геолога Србије (слева надесно: Биљана Митровић, Драгослав Радосављевић, Драгана Ђурић, Татјана Милић Бабић)

МИЛИВОЈЕВИЋ), а једна од колегиница (Александра Маран Стевановић) је, осим научним радовима, раду конгреса допринела и учешћем у његовој организацији (више информација на стр...).

Драгана ЂУРИЋ и **Драгослав РАДОСАВЉЕВИЋ** имали су усмено саопштење коауторског научног рада „Фосилна херпетофауна и значај њеног проучавања у Србији“ као и заједничку постер презентацију на тему „Змије горњег плиоцена локалитета Риђаке“.

Биљана МИТРОВИЋ је презентовала научни рад на тему „Плеистоценске гастроподе југозападне Бачке из збирке Природњачког музеја“.

Татјана МИЛИЋ БАБИЋ представила се коауторским радом (у сарадњи са др Н. Крстић) под називом „Вероватно порекло јадарита“.

Зоран МАРКОВИЋ је учествовао и на 12th Meeting of the European Association of Vertebrate Palaeontologists одржаном у Торину (Италија) у периоду од 24 – 28. јуна 2014. Представио се коауторским радом о палеогеним сисарима Србије – „Rodent assemblages from Serbia around the “Grande Coupure“. Публици је рад представила др Вилма Веселс са Геолошког факултета Утрехтског универзитета као један од коаутора рада.

Татјана Милић Бабић

О ГЕОЛОШКОМ КОНГРЕСУ ИЗ НЕШТО ДРУГАЧИЈЕГ УГЛА

У Доњем Милановцу је у периоду од 22-25. маја 2014, одржан 16. Конгрес геолога Србије под sloganом Оптимално истраживање и одрживо коришћење геолошких ресурса. Рад конгреса прилагођен је околностима насталим након катастрофалних поплава, које су однеле бројне људске жртве и због којих је проглашена национална жалост. Као вид помоћи настрадалима уплаћена су новчана средства. Рад скупа проширен је ванредним пленарним предавањима о геохазардима.

У раду Конгреса учествовало је око 200 стручњака из Србије и држава бивше СФРЈ, затим Мађарске, Румуније, Бугарске и Русије. У оквиру осам тематских области представљено је преко 100 усмених саопштења и 30 постер презентација.

У својству члана Организационог одбора, **Aleksandra МАРАН СТЕВАНОВИЋ** учествовала је у реализацији бројних активности, укључујући припрему и организацију тематске конгресне сесије Геоедукација, заштита геонаслеђа и геоекологија. На сесији која је одржана у свечаној сали ЈП Национални парк Ђердан саопштена су 24 рада. Поред приказаних резултата, дате су смернице и сугестије за даљи рад и истраживања у домену едукације и геоконзервације. У циљу санације деградираних подручја, предложене су конкретне мере и решења за превазилажење проблема насталих услед загађења и деградације животне средине, геолошке подлоге и земљишта.

На овом скупу, А. Маран Стевановић представила је три рада, два ауторска и један коауторски:

- „Геозаштита у Србији: прошлост, садашњост, будућност“,
- „Методолошке основе за процену објекта геонаслеђа“ и
- „Научно-истраживачки и образовни рад на заштићеном локалитету Споменик природе Пребреза“.

Александра Маран Стевановић

МЕЂУНАРОДНА КОНФЕРЕНЦИЈА КОМИТЕТА ПРИРОДЊАЧКИХ МУЗЕЈА - ICOM NATHIST

Под називом „Будућност природњачких музеја – значај, равнотежа и иновације“ од 11 - 16. октобра 2014. у Музејима Хрватског загорја одржана је међународна конференција ICOM-овог комитета за природоњачке музеје – NATHIST.

Представници 40-ак музеја из целог света су кроз предавања, разговоре и панеле тражили решења за будућност светских природњачких музеја. Важност ове теме и конференције потврдио је долазак представника из Новог Зеланда, Бразила, САД-а, Немачке, Русије, Тајвана, Јапана, Шпаније, Израела, Монголије, Велике Британије, Исланда, Чешке, Србије, Италије, Замбије, Аустралије, Швајцарске, Канаде и Кине.

У склопу конференције, директор Природњачког музеја у Београду **Славко СПАСИЋ**, представио је рад институције као и изазове пред којима са налази у условима неадекватног изложбеног простора и потребе за континуираним изналажењем нове публике.

Учешће Славка Спасића, директора Природњачког музеја у Београду, на међународној конференцији комитета природњачких музеја - ICOM NATHIST

Трећег дана конференције, у Музеју крапинских неандерталца отворена је изложба Природњачког музеја из Београда „Минерали Трепче”, аутора Александра Луковића, током које су колеге из читавог света могле да ужијају у фасцинантним примерцима минералних асоцијација из рудника Трепче.

Изложба је била отворена до 30. новембра 2014.

Славко Спасић

IGCP 575: PENNSYLVANIAN TERRESTRIAL HABITATS AND BIOTAS OF SOUTHEASTERN EUROAMERICA

У периоду од 1. до 7. јуна, у оквиру пројекта IGCP 575 „Pennsylvanian terrestrial habitats and biotas of Southeastern Euramerica“, организована је интернационална експедиција у румунски део Карпата у циљу сакупљања фосилног материјала и упознавања фосилоносних профиле карбонске и мезозојске старости. Тим поводом одржан је и научни скуп на коме су учесници презентовали своје радове на тему карбонске флоре и фауне.

Кустос **Деса ЂОРЂЕВИЋ-МИЛУТИНОВИЋ** упознала је учеснике пројекта о Збирци фосилних биљака са подручја Млаве и Пека „Carboniferous macroflora of eastern Serbia, area between rivers Mlava and Pek“. Посебно интересовање изазивао је историјат колекције јер су део примерака, још крајем 19. века, сакупили дојени српске науке Јосиф Панчић и Јован Жујовић.

Деса Ђорђевић-Милутиновић

23RD INTERNATIONAL CONFERENCE ON BEAR RESEARCH AND MANAGEMENT

На 23. међународном симпозијуму о истраживању медведа (23rd International Conference on Bear Research and Management) који се одржao у Солуну (Грчка, 5 – 11. октобра 2014. године), музејски саветник **Милан Пауновић** учествовао је са коауторским радом под насловом „Movements, activity patterns and ho-

Милан Пауновић испред постера презентације коауторског рада на 23 међународном симпозијуму о истраживању медведа

Годишњак Природњачког музеја

me range of a male brown bear in Tara NP, western Serbia". Поменутим радом презентовано је кретање једног младог мужјака медведа маркираног GPS-GSM одашљачем на планини Тари.

Рута којом се кретао била је неуобичајено дуга за медведе из овог дела Европе. Медвед је непрестано преваливао велике раздаљине: од места маркирања на Тари до подножја Копаоника и административне границе са Косовом, па назад на Тару. Одатле је отишао у централну Босну где је сигнал нестао. Његова судбина након тога није позната. Рад ће бити објављен у америчком специјалистичком часопису Ursus.

Милан Пауновић

РАДНЕ ГРУПЕ И КОМИСИЈЕ

Борис ИВАНЧЕВИЋ је захваљујући својој стручности, од 2013. укључен у International Union for Conservation of Nature - IUCN Species Survival Commission Specialist Group for Fung. Тиме је наставио да се бави и наредне 2014. године када је изабран и за председника Миколошког друштва Србије, струковног стручног удружења миколога у Србији.

У својству представника Музеја и председника Комисије за заштиту геонаслеђа СГД-а, **Александра МАРАН СТЕВАНОВИЋ** именована је за члана радних група одговарајућих ресорних министарстава:

- Радне групе за израду националне стратегије заштите геодиверзитета и геонаслеђа и формирање националне мреже геопаркова (Министарство природних ресурса, рударства и просторног планирања),
- Радне групе за успостављање геопаркова у Србији и
- Радне група за формирање геопарка Ђердап (Министарство пољопривреде и заштите животне средине).
- У оквиру Радне групе за израду националне стратегије заштите геодиверзитета и геонаслеђа и формирање националне мреже геопаркова дала је предлог концепта и садржаја стратегије заштите геодиверзитета и геонаслеђа будући да је била један од аутора програма дугорочних истраживања у домену геозаштите (2013-2023) као и предлог потенцијалних подручја геопаркова у Србији (номинација у Европску мрежу геопаркова).
- У оквиру активности везаних за формирање геопарка Ђердап, иницирала је и осмислила оперативне критеријуме за селекцију и категоризацију потенцијалних објеката геонаслеђа који се могу применити и на друга подручја у Србији.

Александра Маран Стевановић
Татјана Милић Бабић

НАУЧНИ И СТРУЧНИ ПРОЈЕКТИ

ПРОЈЕКАТ: „РИСОВАЧА, ПАЛЕОНТОЛОШКА РИЗНИЦА – ЗАШТИТА И ОЧУВАЊЕ ОСТАТАКА ФОСИЛНЕ КВАРТАРНЕ ФАУНЕ“

Носилац пројекта: Народни музеј Аранђеловац
Пројектни тим: Олга Старчевић, Зоран Марковић,
Сања Алабурић, Милош Миливојевић

Сања Алабурић врши идентификацију и детерминацију материјала

Народнимузеју Аранђеловцу поседује богату збирку палеонтолошких налаза из пећине Рисоваче која је, на основу вишеструке научне важности, заштићена као културно добро од великог значаја(археолошконалазиште палеолитске старости) и природно добро од изузетног значаја – споменик природе I категорије. Реч је о преко 8.000 остатаца фосилне квартарне фауне из више истраживачких кампања Рисовачке пећине, које је Музеју, по оснивању1981.године, предао тадашњи СИЗ за културу без пратеће документације. Успостављањем међумузејске сарадње извршилаца Пројекта, Народног музеја из Аранђеловца и Природњачког музеја из Београда, кроз реализацију Пројекта извршен је значајан допринос интегралној заштити, очувању, промоцији и популаризацији музејског наслеђа, његовом коришћењу и одрживом развоју.

Пројекат „Рисовача, палеонтолошка ризница – заштита и очување остатака фосилне квартарне фауне“ подразумевао је комплексне активности које су се одвијале у неколико етапа.

Чишћење, прање и потапање палеонтолошког материјала у репелент за конзервацију

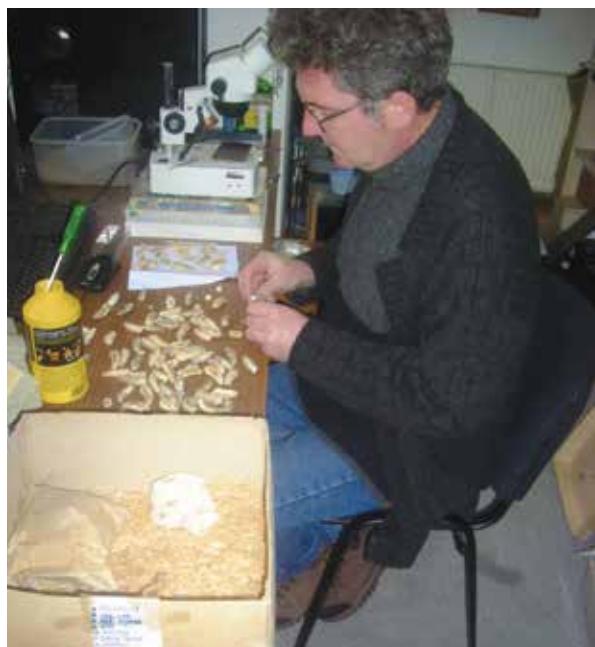
Преглед, сортирање фосилног материјала и припреме за транспорт обављени су у Народном музеју у Аранђеловцу. Том приликом извршена је и комплетна рестаурација и реконзервација оштећених делова скелета пећинског медведа из сталне поставке; прегледан је остатак фосилног материјала из пећине Рисовача из фундуса Народног музеја из Аранђеловца у коме су се налазиле вилице и делови лобања пећинског медведа, а извршена је и конзервација и инвентаризација материјала. Уведени су паралелни инвентарски бројеви за све примерке.

Палеонтолошки материјал из пећине Рисоваче транспортуван је у Природњачки музеј 18. децембра 2013. године. Том приликом у Музеј је допремљено 8300 фосилних остатаКА, ради музеолошке и научне обраде.

У првој фази реализације извршено је сортирање палеонтолошког материјала по очуваности и карактеристичној морфоанатомији. Издвојено је преко 6000 палеонтолошки значајнијих примерака и одмах је отпочело чишћење и одмашћивање материјала да би се припремио за техничку

заштиту и музеолошку обраду. У наредним фазама приступило се техничко-музеолошкој заштити, морфометријској анализи, идентификацији, детерминацији и обележавању палеонтолошких предмета.

Основни резултат оваквог поступка је увид у морфоанатомску грађу фосила, што је почетна тачка за све друге анализе везане за фосилни материјал из збирке. Реализација активности на музеолошкој систематизацији, обради и заштити налаза палеозоолошке збирке била је од значаја за остварење једног од основних циљева Проекта - класификовање информација везаних за музеолошку збирку и прева-

Рестаурација зуба пећинског медведа
Музеј на папиру

Сушење материјала на посебно израђеним платформама са мрежама за цеђење. На слици: Зоран Марковић и Милош Милићевић

Паковање материјала у вакуум кесе
На слици: Сања Алабурић

зилажење основне препреке у размени информација у области палеонтологије Србије, а то је слаба информисаност о потенцијалу збирке.

Формирана је и посебна база података, а сваки предмет је обележен, етикетиран и спакован у одговарајућу амбалајжу и пластичне гајбе.

Током августа 2014. године у Народном музеју у Аранђеловцу реализована је изложба „Рисовача, палеонтолошка ризница“.

Поред послова на систематизацији, заштити и очувању предмета збирке, Пројекат је обухватио и активности на уређењу изложбене поставке у Народном музеју у Аранђеловцу у циљу презентације и популаризације музејског наслеђа. (Фото:Б. Митровић, З. Марковић, М. Миливојевић и С. Алабурић)

С. Алабурић, З. Марковић, М. Миливојевић

ПРЕДАВАЊА

Сања АЛАБУРИЋ је у просторијама Mini City креативног дечјег града одржала предавање и радионицу под називом „Сурлаши“. Посетиоци су чули занимљиве приче о прецима највећих копнених сисара, али и видели / додирнули изложене фосиле (2. октобар 2014, Mini City, РК Београђанка, Масарикова 5, Београд).

Деса ЂОРЂЕВИЋ МИЛУТИНОВИЋ је, током 2014. године одржала два предавања:

- „Црно и бело - прича о чоколади“ (31. јануар 2014, Коларчева задужбина, Београд) када је присутнима открила многе занимљивости: начин прављења чоколаде код Маја и Астека, шта значи астечки глагол чоколај, да ли је Колумбо пробао чоколаду, ко су највећи произвођачи овог слаткиша и још много тога.
- „Како је планета постала зелена“ у оквиру мултидисциплинарног програма „Археологија живота“ (7. март 2014, истраживачка станица Петница, Ваљево). Деса је предавање одржала на позив Владимира Пецикозе, руководиоца програма археологија. Тема предавања

била је развој живота на Земљи, са акцентом на еволуцију копнених биљака од њиховог изласка на копно пре 420 милиона година до последњег леденог доба (пре два милиона година).

Јелена ЈОВАНОВИЋ је била један од учесника програма одржаног у Галерији Природњачког музеја поводом 18. међународне ноћи слепих мишева (20. септембар 2014). Публици се представила предавањем „Живот наопачке“.

Позивница за 18. међународну ноћ слепих мишева

Милан Пауновић је, у оквиру манифестације "Медведи – у част пролећу", одржао ексклузивно предавање "SMS поруке мечке Милице и другара – екологија медведа у Србији" (24. март 2014, Галерија Природњачког музеја, Београд).

Милан Пауновић током предавања о медведима (манифестација „Медведи – у част пролећу“) /Извор фотографије: https://www.facebook.com/SpringWelcoming/photos/gm_1385348495039778/641021255970348/?type=3&theater/

Александра Савић одржала је два предавања у току прошле године:

- „Автохтоне сорте воћа Србије, богатство природе и човека“ поводом обележавања Дана државности Републике Србије, а у организацији Студентског културног центра у Београду, удружења У широком

кругу и Природњачког музеја (19. фебруар 2014, Студентски културни центар, Београд).

- Предавање и говорна вежба јавног наступа у оквиру пројекта „Каријера ија“ у реализацији Центра за развој каријере Универзитета у Београду (31. март 2014, Биолошки факултет, Београд).

Татјана Милић Бабић

О ГЕОДИВЕРЗИТЕТУ И ГЕОНАСЛЕЂУ

Александра МАРАН СТЕВАНОВИЋ одржала је едукативна тематска предавања намењена широј јавности. Прво у низу, предавање Геопаркови - примери добре праксе заштите геонаслеђа припремљено је за запослене у Министарству природних ресурса, рударства и просторног планирања (27. јануар 2014).

Ученицима средњих школа и бруцошима, полазницима Јесењег семинара Геологија и воде, у истраживачкој станици Петница, одржано је друго по реду предавање Геодиверзитет и геонаслеђе (22. октобар 2014).

У оквиру реализације годишњег програма управљања заштићеним подручјем Земунски лесни профил, а на позив представника удружења Еколошки покрет Земун, у основној школи Лазар Саватић одржано је предавање на тему Геодиверзитет и геонаслеђе: основни појмови, активности и мере заштите геонаслеђа (8. новембар 2014). Предавање је део еколошке радионице намењене студентима геологије, географије и просторног планирања која је обухватила и обилазак заштићеног лесног профиле и тврђаве Гардош у Земуну.

Александра Маран Стевановић

ПУБЛИКОВАНИ РАДОВИ

Djordjević Milutinović, D., Tenchov, Y. (2014): Carboniferous macroflora of eastern Serbia, area between rivers Mlava and Pek. IGCP 575: Pennsylvanian terrestrial habitats and biotas of Southeastern Euramerica, Bucharest Meeting, Bucharest, 2- 6 june 2014. University of Bucharest, Faculty of Geology and Geophysics, Department of Geology, p.7. [Abstract]

Đurić, D., Radosavljević, D. (2014): Fossil herpetofauna studies in Serbia ant its signigicance. XVI Serbian Geological Congress, Proceedings, 22 – 25th May 2014, Donji Milanovac, Serbia: 179 – 180.

Ivančević, B. (2014): Journey across fungal conservation in Serbia. Fungal Conservation No 4, UK: 21 – 25.

Karamalidis A, A., **Paunović, M.**, Ćirović, D., Karapandža, B., Zedrosser, A. (2014):

Population genetic parameters of brown bears in western Serbia: implications for research and conservation. Ursus, 25 (1): 34 – 43. DOI: <http://www.bioone.org/doi/abs/10.2192/URSUS-D-1--00033.1> URL: <http://www.bioone.org/doi/full/10.2192/URSUS-D-1--00033.1>

Karapandža, B., Mulaomerović, J., **Paunović, M.**, Pašić, J., Presečnik, P., Zagmajster, M. (2014): An overview of bat fauna (Chiroptera) of Bosnia and Herzegovina, with the first record of *Pipistrellus nathusii*. XIII European Bat Research Symposium, Book of Abstract, 1 – 5th September 2014, Šibenik, Croatia: 90.

Karapandža, B., **Paunović, M.** (2014): New proposed standard Serbian nomenclature of bats (Chiroptera) covered by the Agreement Eurobats. Bulletin of Natural History Museum 01/2014; 7 (7): 159 – 187.

Krstić, N., **Milić Babić, T.** (2014): Probable origin of jadarite. XVI Serbian Geological Congress, Proceedings, 22 – 25th May 2014, Donji Milanovac, Serbia: 305 – 310.

Krstić, N., **Milić Babić, T.** (2014): Lacustrine prebadenian containing jadarite. Molasse group meeting, Book of Abstract, 23 – 24 May 2014, Mainz, Germany. URL: <https://www.scribd.com/doc/287855819/Lacustrine-Pre-Badenian-Containing-Jadarite-N-Krstic-T-M-Babic>

Maran Stevanović, A. (2014): Geoconservation in Serbia: Past, Present, Future. XVI Serbian Geological Congress, Proceedings, 22 – 25th May 2014, Donji Milanovac, Serbia: 827 – 831.

Maran Stevanović, A. (2014): Methodological guidelines for assessment of geo-heritage sites. XVI Serbian Geological Congress, Proceedings, 22 – 25th May 2014, Donji Milanovac, Serbia: 842 - 845.

Maran Stevanović, A. (2014): Conservation of paleontological heritage in Serbia: from philosophy to practise. Bulletin of Natural History Museum, 7: 7-28. DOI: 10.5937/bnhmb1407007S URL: <http://www.nhmbeo.rs/upload/images/Glasnik/Bulletin%202014-01.pdf>

Marković, Z., Milivojević, M., Alaburić, S., Lović, A., Maran Stevanović, A.: Scientific research and educational activites at the protected site nature. XVI Serbian Geological Congress, Proceedings, 22 – 25th May 2014, Donji Milanovac, Serbia: 884 – 887.

Mitrović, B. (2014): Pleistocene gastropods of southwestern Bačka in collections of Natural Nistory Museum. XVI Serbian Geological Congress, Proceedings, 22 – 25th May 2014, Donji Milanovac, Serbia: 167 – 168.

Nestorović, M., Konstantinović, B. (2014): Assessment of herbicide efficiency in potato crops. Herbologia, Vol. 14, No. 1, pp. 47 - 52. The Academy of Sciences and Arts of Bosnia and Herzegovina. Sarajevo.

Nikolić, V., Stamenković, G., **Jovanović, J.**, **Paunović, M.**, Stanojević, M. (2014): Molecular investigation of RNA viruses in bats. V International Meeting on Emerging and Surveillance (IMED 2014), Book of Abstract, Vienna (Austria): 146 (Abstract and Poster presentation).

Presečnik, P., **Paunović, M.**, Karapandža, B., Đurović, M., Ivanović, Č., Zdralević, M. (2014): Distribution of bats (Chiroptera) in Montenegro. *Vespertilio* 01/2014; 17: 129 – 156.

Radosavljević, D., Đurić, D. (2014): Upper Pliocene snakes from the locality of Riđake (Serbia). XVI Serbian Geological Congress, Proceedings, 22 – 25th May 2014, Donji Milanovac, Serbia: 179 – 180.

Roksandić, M., Radović, B., Alex, B.A., **Pavić (Alaburić), S., Paunović, M., Marković, Z.** (2014): Looking for hominins in Museum drawers - possible Upper Pleistocene specimens from Serbia: morphological descriptions and radiocarbon dating. In: Palaeolithic and mesolithic research in the Central Balkans, Serbian Archaeological Society: Commission for the Paleolithic and Mesolithic, Belgrade: 7 - 19.

Tomović, G., Vukojičić, S., Mirjačić, K., Radović, A., **Niketić, M.** (2014): Genus *Viola* L (Violaceae) in Serbia – collections of the NHM in Belgrade and Botanical garden "Jevremovac", faculty of biology, university of Belgrade. *Bulletin of Natural History Museum*, 7: 31 – 91. DOI:10.5937/bnhmb1407031T URL: <http://www.nhmbeo.rs/upload/images/Glasnik/Bulletin%202014-02.pdf>

Wessels, W., de Brujin, H., **Marković, Z.** (2014): Rodent assemblages from Serbia around the "Grande Coupure". XII Meeting of the European Association of Vertebrate Paleontologist, 24 – 28 June 2014, Torino, Italy. URL: http://www.researchgate.net/publication/273126645_Rodent_assemblages_from_Serbia_around_the_Grande_Coupure_W._Wessels_H._de_Brujin_and_Z._Marcovi

Zlatković, B., Nikolić, M., Drndarević, M., **Jovanović, M., Niketić, M.** (2014): Revision of the genus *Hypericum* L. (Hypericaceae) in three herbarium collections from Serbia. *Bulletin of Natural History Museum*, 7: 93 – 127. DOI:10.5937/bnhmb1407093Z URL: <http://www.nhmbeo.rs/upload/images/Glasnik/Bulletin%202014-03.pdf>

Živković, P., Milovanović, D., **Maran Stevanović, A.**: Geoheritage of the Majdanpek ore deposits (Eastern Serbia). XVI Serbian Geological Congress, Proceedings, 22 – 25th May 2014, Donji Milanovac, Serbia: 880 – 883.

ИЗДАЊА ПРИРОДЊАЧКОГ МУЗЕЈА

Током 2014. године Природњачки музеј је јавности представио четири нове публикације. Једна је, засад, доступна искључиво као online издање (*Bulletin of the Natural History Museum in Belgrade*, за 2013) док су остале три публикације у штампаној форми: „Годишњак“ за 2013, „Од стене до стене – портрет научника: Петар Стевановић 1914 – 1999 – 2014“ и „Диносауруси некад и сад – ишчезли свет морских дубина“.

BULLETIN OF THE NATURAL HISTORY MUSEUM IN BELGRADE, VOL. 7, 2014

Гласник Природњачког музеја у Београду,
Књига 7, 2014.

Главни и одговорни уредник:

Славко Спасић

Уредници: Марјан Никетић
и Александра Маран

Овај, седми по реду Гласник Природњачког музеја у Београду, садржи пет радова: један геолошки и четири биолошка рада. Од тога су четири рада у целости објављена на енглеском језику са резимеом на српском, док је један рад објављен на српском језику, са резимеом на енглеском.

Геолошки рад говори о заштити палеонтолошког наслеђа Србије, док биолошки радови обраћују следеће теме:

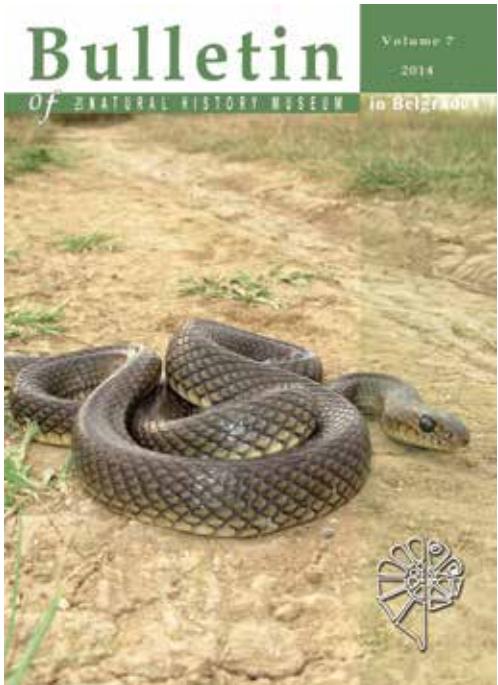
Каталог хербарских примерака за 27 врста/подврста из рода *Viola* L. са подручја Србије, депонованих у двема колекцијама: Природњачког музеја у Београду и Ботаничке баште „Јевремовац”, Универзитета у Београду;

Каталошки приказ хербарских примерака за 18 врста рода *Hypericum* L. сакупљених на подручју Србије, који се налазе у три хербарске колекције: у Природњачком музеју Београда, Хербаријуму Института за ботанику и Ботаничкој башти «Јевремовац», Универзитета у Београду и у Хербаријуму Природно - математичког факултета, Универзитета у Нишу;

Гмизавци Србије, њихово распрострањење и диверзитет;

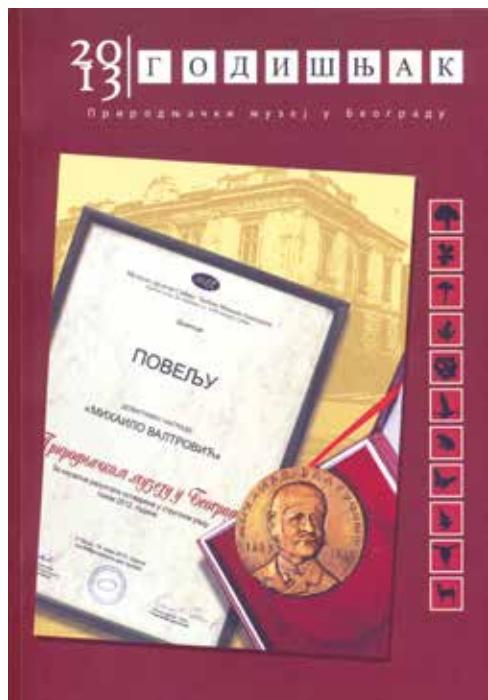
Нови предлог стандардне српске номенклатуре слепих мишева (Chiroptera) обухваћених споразумом EUROBATS.

Билтен је објављен на сајту Природњачког музеја и доступан је како за читање директно на интернету тако и за преузимање (download) и архивирање на сопственом рачунару. Уколико одете на линк <http://www.nhmbeo.rs/издања/bulletin.65.html> имаћете прилику да се упознатајте са горе наведеним радовима уз јасно упутство како приступити сваком тексту.

Насловна страна Гласника

ГОДИШЊАК ПРИРОДЊАЧКОГ МУЗЕЈА

Насловна страна Годишњака 2013

Музеј у музеју чини пет целина:

- Награде и признања Природњачком музеју (о нама као добитнику награде „Михаило Валтровић“ за Музеј године 2013; текст о Михајлу Валтровићу по коме је награда добила име и кратак осврт на Захвалницу коју је Музеј добио за значајан допринос развоју београдског туризма).
- Одлазак у пензију (текстови писани с поштовањем и лубављу према двема колегиницама, Мили Карас и Олги Васић).
- Новости из збирки (петролошке, минералошке, збирке мезозојских бескичмењака, збирке терцијарних сисара, палеоботаничке збирке као и новости из генералног хербаријума Балканског полуострва).
- Утисци из Галерије Природњачког музеја (реакције „мале“ и „велике“ публике на изложбе и остала дешавања: од коментара посетилаца до поклона - ручно израђених украсних предмета наших драгих пријатеља, особа са проблемима у развоју).
- In memoriam: Војислав Симић (о драгом чику Воји као човеку, стручњаку и музеалцу).

Главни и одговорни уредник:
Славко Спасић

Редакција: Деса Ђорђевић-Милутиновић, Александар Луковић, Дубравка Мићковић, Татјана Милић Бабић и Александра Савић.

Обим 173 странице, меки повез, корице у боји, тираж 150 примерака, текстови на српском језику, ћирилица, илустрације и прилози скоро у потпуности у колору.

После инспиративног **Предговора** који потписује директор Природњачког музеја, Славко Спасић, упознајемо се са садржајем већ уобичајених шест рубрика (поглавља): Музеј у музеју, Музеј у природи, на изложби, папиру, затим Музеј у јавности и наш специјални додатак – Шарена страна.

Музеј у природи чини следеће поглавље Годишњака 2013. У њему можемо прочитати разне занимљиве текстове:

- Из теренског дневника (теренски рад на подручју Цера, Рудника, Букуље...).
- О Вршцу и околини (обилазак наведеног подручја на мултидисциплинарном нивоу).
- Истраживања фосилних сисара у 2013. (детаљно и занимљиво описан рад на терену, сарадња са домаћим и иностраним колегама уз мноштво фотографија са ископавања).
- Предавање о геоконзервацији одржано у Ирану (намењено студентима геологије мастер и докторских студија као и другим заинтересованим лицима).
- XIV OPTIMA MEETING (интернационални научни скуп међународне научне ботаничке секције) и
- Стручне екскурзије (посета археолошком локалитету у Винчи).

Наредно поглавље носи назив **Музеј на изложби** и броји три целине од којих свака има по неколико занимљивих текстова:

- Изложбе у Галерији Природњачког музеја (атрактивне фотографије и интересантан текст красе приче о следећим изложбама: Од сумрака до свитања, Минерали Трепче и Амброзија).
- Изложбе изван галеријског простора Природњачког музеја (осам текстова о гостовањима наших природњачких изложби у градовима Србије) и
- Природњачки музеј у сарадњи са другим институцијама (изложбе: „Глобално о угљу“ у Рур музеју у Немачкој и „Накит – скривено значење“ у Музеју Војводине у Новом Саду).

Музеј на папиру садржи седам целина:

- Стручна и научна звања (имена колега/колегиница који су, током 2013. године, стекли ново стручно или научно звање).
- Научни и стручни скупови (кратак преглед учешћа појединих музеалаца на скуповима у земљи и иностранству).
- Семинари (сажет осврт на два семинара о културном наслеђу).
- Предавања (о „Геодиверзитету и геонаслеђу“ у Петници и о геоконзервацији на Балкану – Шираз,Иран).
- Научни и стручни пројекти (о алергенним биљкама у нашој околини).
- Публиковани радови (листа аутора, по абецедном реду, и њихових радова објављених током 2013. године) и
- Издања Природњачког музеја (занимљиво дат преглед публикација чији је издавач Музеј, праћено илустратијама).

Претпоследње поглавље, под називом **Музеј у јавности**, чини шест рубрика:

- Манифестације (Мај месец математике, Ноћ музеја, Европска ноћ слепих мишева, Сајам књига и др).
- Радионице за децу („Ко се боји мрака још“, Апћиха-ха цртаоница, Дизајнирање омота чоколаде и друге радионице).
- Музеј у гостима (у посети деци која су на лечењу у Институту за мајку и дете, затим учешће на дечјем културном фестивалу ПРОПЕЛЕР у ДКЦ Мајдан, посета школама Врачара итд).
- Ботаничке радионице на отвореном (о алергеним биљкама).
- Хуманитарно (помоћ породици Васић у Лешници и још понешто) и
- Музеј у медијима (укупно медијско појављивање Музеја у 2013. години).

Последње, можда и најслађе поглавље, чини **Шарена страна**. Доноси нам кратак текст са фотографијама о прослави Нове године у просторијама Музеја, слике цртежа деце из вртића Мића и Аћим из Београда као и две интересантне идеје о потенцијалном изгледу будуће зграде Природњачког музеја које, на известан начин, спајају прошлост и будућност, постојање и успомену, науку и маштовитост.

Татјана Милић Бабић

ПЕТАР СТЕВАНОВИЋ – ОД СТЕНЕ ДО СТЕНЕ

Дизајн корица потписује Димитар Вуксанов - насловна страна публикације „Петар Стевановић – од стене до стене“

Аутор каталога:
Александра Маран Стевановић

Главни и одговорни уредник:
Славко Спасић

Обим 61 страница, меки повез, формат 22x22cm, корице убоји, тираж 500 примерака, црно беле фотографије и илустрације, двојезични каталог (српско/енглески), део на српском језику писан ћириличним писмом.

„Петар Стевановић, универзитетски професор, геолог и природњак, члан Српске академије наука и уметности, иницијатор и оснивач геолошких и природњачких часописа, одбора и секција, једна је од најмаркантнијих личности у историји геологије и палеонтологије 20. века у Србији, у Југославији и на Балкану... Као

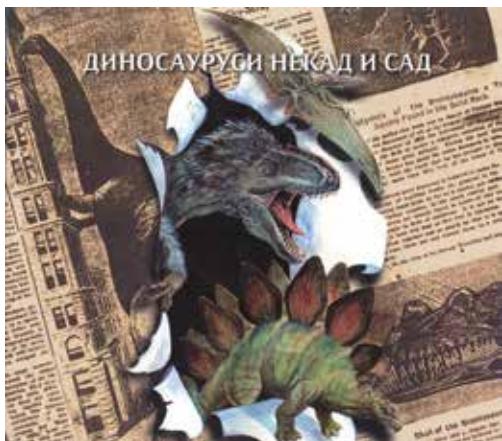
најмлађе дете у породици био је предодређен да „учи школе“, а судбина му је определила пут геолошких истраживања будући да његово крштено име Петар (од грчког петра – стена) симболизује одлучност и постојаност.“ Ово је тек мали део уводног текста интересантног каталога, богатог информацијама, који је пратио изложбу „Од стене до стене – Портрет научника: Петар Стевановић“ (19.јун – 31. јул 2014, Галерија науке и технике САНУ, Београд).

Публикација је писана јасним, разумљивим и одмереним стилом. Кроз бројне фотографије, илустрације, дипломе и награде, читалац се упознаје са животом и делом једног великог научника какав је био Петар Стевановић.

Ова публикација представља много више од каталога: чини једно врло занимљиво штиво како за стручњаке (геологе) тако и за све остale читаоце.

Татјана Милић Бабић

ДИНОСАУРУСИ НЕКАД И САД И ИШЧЕЗЛИ СВЕТ МОРСКИХ ДУБИНА

Насловна страна књиге
„Диносауруси некад и сад“

Амонит у чељустима елазмосауруса –
корице „Ишчезлог света морских дубина“

Публикација је осмишљена занимљиво и необично: с једне стране пратимо причу о „Диносауруси(ма), некад и сад“, а када окренемо полеђину књиге и заротирамо је за 180 степени „улазимо“ у „Ишчезлог света морских дубина“.

Аутори: кустоси Природњачког музеја – Др Деса Ђорђевић-Милутиновић, др Александра Маран Стевановић и др Зоран Марковић.

Илустрације: Бора Милићевић

Графички дизајн: Весна Панајотовић

Музеј на папиру

Обим 56 страница, меки повез, формат 24 x 21 см, корице у боји, тираж 1000 примерака, илустрације у боји, текстови на српском језику, ћирилично писмо.

„Током мезозоика, геолошког доба које је трајало од пре 250 до пре 650 милиона година, Земљу су настањивали џиновски гмизавци: летећи, копнени и морски. Гмизавци који су живели на копну... познати су под називом диносауруси.“ Овако почиње прича о диносаурусима, а наставља се кроз занимљив начин писања, лаган и примамљив за читање.

Настављајући наше „путовање“ кроз књигу упознајемо се са старим и новим реконструкцијама диносауруса и осталих мезозојских гмизаваца. Те реконструкције уопште није било лако направити јер о њима немамо директних сазнања: ова занимљива бића ниједан човек никада није видео.

На другој страни исте публикације можемо видети како су изгледале морске животиње из доба мезозоика (амонити, ихтиосауруси, рудисти итд), сазнати нешто више о њима и боље се упознати са мезозојком - временом у којем су живели ти џиновски гмизавци.

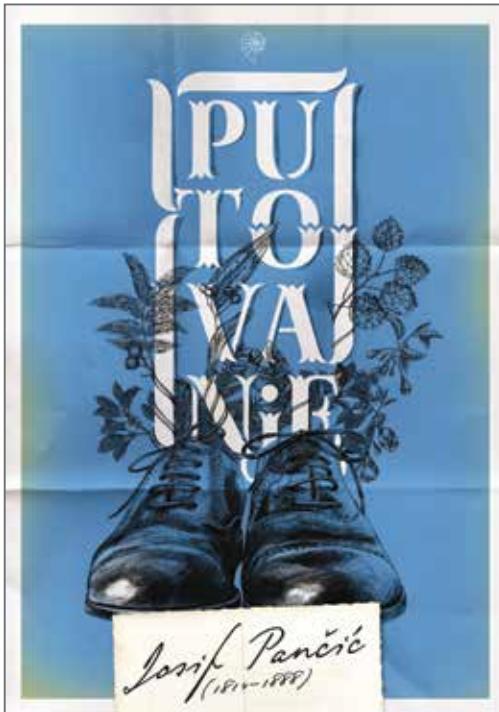
„Тешко је утврдити шта се тачно дододило пре око 65 милиона година, када су диносауруси, птеросауруси, морски гмизавци, амонити, белемнити и рудисти нестали заувек. Да ли је њихово изумирање последица само једног или више догађаја?“ Одговоре на ово и многа друга питања потражите у публикацији о диносаурусима и ишчезлом свету морских дубина.

Татјана Милић Бабић

ПУТОВАЊЕ. ЈОСИФ ПАНЧИЋ (1814–1888)

Поводом 200 година од рођења Јосифа Панчића, значајног јубилеја који се током 2014. године на различите начине обележавао у Србији Природњачки музеј је објавио пригодну публикацију.

Јубилеји Панчићевог рођења и смрти обележавани су изложбама, научним склоповима, свечаним академијама и објављивањем књига-споменица које говоре о Панчићу, његовом животу, раду, заслугама, угледу. У многобројним књигама и радовима домаћи и страни аутори су приказивали, анализирали и оцењивали улогу, значај и допринос његових остварења у природним наукама, образовању и култури, како његовог тако и савременог доба. Није нимало лако поново писати о Јосифу Панчићу а да се при том не упадне у замку већ много пута коришћених стереотипа у начину и концепту изрицања суда и мишљења о његовом неоспорном историјском значају, научном доприносу и пионирским заслугама за невероватан број различитих, сродних и удаљених научних дисциплина, струка и вештина. Ипак, аутори публикације „Путовање. Јосиф Панчић (1814–1888)“, нарочито писци два главна поглавља В. Васић и М. Никетић, успели су да на нов, другачији од

Предња корица публикације

убичајеног и аутентични начин осветле и читаоцу приближе Панчићева открића, стазе које је упознао и прокрчио и путоказе које је оставио на свом четири деценије дугом путовању кроз Србију и Балкан, као и о одјеку његових корака који се одржао до данашњих дана.

У поглављу са насловом „Сенка која светли. Панчић 1814 +200”, види се колико је сјај Панчићевог ума и даље снажан, јер и после много времена осветљава и показује праве путеве сазнавања, али и колико нам он данас недостаје, у време снижавања многих критеријума и прихватања замуђених вредности.

Под тим светлом аутор је учинио јаснијим и неке од мистификација, заблуда и олако прихваћених стереотипа о Панчићу и његовим открићима, који су се сувише дуго одржавали и у литератури и у јавности.

У основну нит приче о Панчићевом непревазиђеном и увек актуелном значају, симболично представљеном као сенка која светли, природно и прикладно су уткана лична размишљања аутора о Панчићу и његовом утицају на ученике и следбенике, о Панчићевом доласку у Србију, као и о настанку и порукама неколиких споменика до данас подигнутих Панчићу. Кроз опис величанствене свечаности откривања Панчићевог споменика на Студентском тргу показан је огромни углед и поштовање које је још за живота заслужио.

Аутор је чини се намерно изоставио набрајање свих Панчићевих остварења, и за широку публику незанимљивих сувопарних анализа његовог дела. Међутим, тиме нимало није умањио могућност да читаоци увиде да све оно

Музеј на папиру

Страница у публикацији

deleni grand a prezentat marilele obiecte 1873rd povestind cum la gudru lucu gudru prezentata amelie;

ne-muerte o datus muerte Ite je otoro Kaduk Pashic' mesu no urmu, ali legihda kaa du je Atua do te orme previdelje O-ruba no urmu, mirek trivjusno okavljene nove visele ustvarjaljenjem, prizemljivanjem, radujem utvrganjem, kaa tis tetti zamenjene monom, konzumacije publikacije. Pa je tako, letanjem gubice decije. Homoseksualni spoljenici nad je neplagat? - 47. spomen, je načinil močje umetnosti prijeti pod nosem re na občini, konzumacije medu ljudima, respe kaa Picas amonka Pash. Ali kavu.

17. A. Bialik. The evolution of culture as a profession. *Journal of Communication Research* 37 (2005) 407-430.
18. Michael Bialik. *The Mystery Writer*. Harper, 1994. ISBN 006092230X (hardcover).
19. Bialik.
20. Bialik, 2005. *Encyclopedia of Film*. August 2005.

© Hutchinson Books 1995

MLEČKINA VODNJAČA

Oreasterea edulis Pantelić

Ova vrsta pripada porodici koja obuhvata veličinu parazitske biljke koja geti organu materice utrošaju iz kurenje biljke domaćine, stoga črka su tokom evolucije izgubile listove, dok su im listovi vredni za same. Upravo. Do branjaljkih materija dajući pravu spajajuću snagu (fikciju) kojom prodru u kuren cijevicu, većinom zlatnečast biljku. Kao i kod mnogih vrstaka, neke od njih vezane su samo za jednu vrstu, dok su druge mogu izdržati. Endemski predstavnik ove porodice, *Oreasterea edulis* Pantelić, opisan je 1881. godine kao nova vrsta iz okoline Niša i Kraljevice. Pantelić je u njoj pojavio vrati mlečike, Ephydium etioli, za koju je tvrdio da prenosiča crveno „sljepilo“, te biljku domaćinu. Interesantno je naglasiti da njeni Pantelić pomenušta mlečika nikad nije prisustvovao na prostoru koji nastojiši Oreasterie studir. Indistrijski i poljoprivredni domaći mlečkari vodnjaju za tada je Ephydium repensne Niš. Substrat, nazvana (Barbasi ex Novak) Rech. T., kada je Pantelić takođe zabeležio za Flora Šekira, ali pod drugim imenom. Ostalo je nerazumljivo da li je Pantelić vodljivača izjavio-vezane sene za ovu mlečiku, ili je Pantelić znao zapravo da parazit i na Ephydium mlađa, te uskoro učinio ovaj parazit prenosiču jedino vrstu iz tada Oreasterie koju je domaćin stručne mlečike. Ova netko biljka može se vidi u samu u maja i juna kada razvija stabilne sa cijevicama, i to na svima mlečka lokalitetu u Srbiji, Bugarskoj (Makedoniji).

foto: Miroslava Mihailović - M. Šilović, 2011.

50

TAMNOČVETNI RAZLIČAK

Centauraea melanocarpoides Pantelić

Sa ovom redovitom biljkom Pantelić je navelio oni na svojim prvim putovanjima. Kada je 1818. godine učarao na vremeštanju planine Biator u okolini Kraljevca. U potpunosti je u dio naroda, kao i kod svih romandi, smatran da pripada od ranije poznatim vrstama, ali je u ovom letu Flora kneževine Štajere (1838) gubitko bao novi vrsti će hadju. Zbog nemotivnog evanđelja bioplizm u glancujućim zelenim biljkama je nazvan Centauraea melanocarpoides (grčki „melas“ = crno, „karpos“ = glavci). U botaničkoj literaturi se mislilo da je ovaj alternativni naziv po planini Biator, Centauraea melana Pantelić. Nakon privrednih njezinih emociji prenosila sve biljke, nije čak. Ni njen da je kavun posredno prenade na terenu, kao i mnogi botaničari naslov rupa. Na istici, pre nekoliko godina ovaj tanjusasti različiti primjer je prenades u okolini Kraljevca. Duge se smatrali da je u pravu, budući endem, ali u svetu veoma rame spomenuto da je u pravu i ne u pravu, ujedno je u teritoriji Rusije i Makedonije, takođe preko nekih godina. Često se nezauzimajući da je dobro da se nazove samo kao biljka iznenađe dve vrste sa kojom je u kulturu streljala. Uobičajeno je mrežiti da je u pravu biljka takođe, Pantelića biljka te se na njenu specifičnu nadznicu mrežu redovito upoznata, pri čemu ne bi mogla da prenosiči semena. Ipak je na istoku studiju Pantelićeva primetila mapu koja je uvedla TATE godine, i latif je ustanovio pravni status vrste. Izjavljeno smog moćišta nedavno je potvrđena i na terenu, jer je prenades populacija koja je ujedno i hidrofob u potpunosti omotala.

46

Centauraea
melanocarpoides
Pantelić
centauraea
melanocarpa
Tate, 1906.

Страница у публикацији

што је Панчић остварио има изузетну вредност. Напротив, у надахнутом и занамљиво написаном тексту зналачки изабраним, повезаним и укомпонованим информацијама убедљиво је приказао ванвременски утицај посвећеног и преданог Панчићевог рада, и подсетио да је он сва своја сазнања „...оставио као обавезу и мерило, као стандард циља и владања научних и просветних посленика“.

Читаоци које занимају подробна обавештења о Панчићу и његовом животу, наћи ће их у поглављима „Ко је Јосиф Панчић“ и „Путовање 1814–1888–1951“. У првом су сажето и прегледно дате чињенице о томе чиме се бавио и шта је постигао Јосиф Панчић – лекар, научник, професор, просветитељ и јавна личност. То уједно говори и колико је био свестан да, како је сам говорио, човек са знањем увек може да буде од користи, као и да је то уверење следио целог живота. У другом су хронолошки наведени најважнији догађаји из Панчићевог живота, приказани као путовање од села Угрини у коме је рођен, до Београда где је провео највећи део живота и где је преминуо, а које се завршило када су његови посмртни остаци пренети у маузолеј на највишем врху Копаоника.

Последње поглавље „Панчићeve феле. Завештање, инспирација, изазови“, омаж је Панчићевим флористичким истраживањима у којима је постигао и највећи успех. Аутор, и сам један од ма-лобројних који се смеју назвати Панчићевим следбеницима, од свих врста које је Панчић открио, које је проучавао и о којима је писао, изабрао је да говори само о њих десет. Међутим, по својим карактеристикама, специфичностима и начину на који је Панчић дошао до сазнања о њима и њиховој научној вредности, те врсте савршено

показују сву сложеност и разноврсност проседеа Панчићевог ботаничког истраживачког рада и резултата.

Кроз надахнуто, али адекватно насловљена потпоглавља (Свима познате, Од заборава отргнуте, Орјенталне, Разнородне, У славу Панчића), аутор је показао зашто је, на који начин и где Панчић откривао „своје феле“, на какве је замке и искушења наилазио приликом њиховог изучавања и обелодањивања, као и какав је однос према тим врстама имала тадашња, а какав има садашња научна и широка јавност.

Посебна вредност, не само овог поглавља већ и публикације у целини, јесу 60 изузетно лепих фотографија у боји већег броја Панчићевих биљака. На стаништима на којима их је Панчић налазио пре више од једног века, снимио их је Марјан Никетић посвећено следећи током неколико година његове путоказе и стазе.

Публикација је сликовита и динамична прича о Панчићу у којој је веродостојно, али занимљиво и примерено забавно описано Панчићево путовање и његово неуморно трагање за знањем. По томе се упадљиво разлике од претходних публикација са формалним монотоним набрајањем података о Панчићевом животу и за широку јавност неинтересантним и по правилу неразумљивим научним анализама његових резултата. Креативни дизајн, у коме су за истицање садржаја и структуре текста коришћене пријатне пастелне боје, и обиље лепих и квалитетних фотографија, чине ову публикацију и визуелно привлачном.

„Путовање. Јосиф Панчић (1814–1888)“ представља самосталну публикацију чија актуелност не зависи од трајања истоимене изложбе поводом које је објављена. Стога се с правом може очекивати да ће и након што је изложба завршена, и даље привлачiti пажњу широке публике којој је првенствено и намењена.

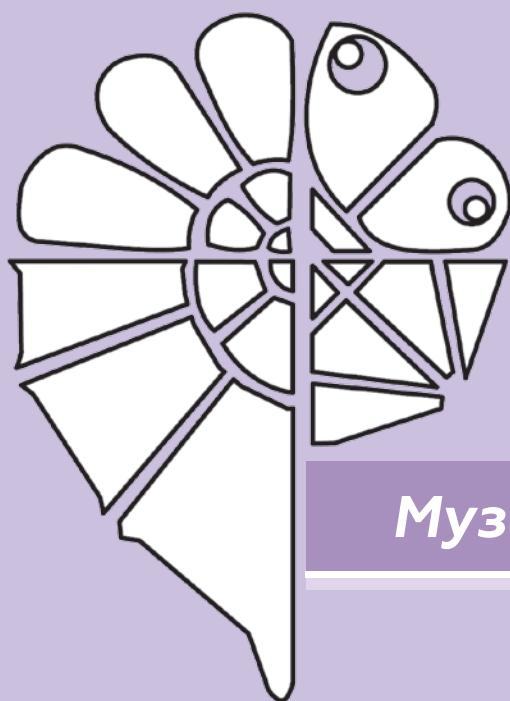
Публикација: Путовање. Јосиф Панчић (1814–1888) штампана је у оквиру реализације изложбе са истим називом, коју је Природњачки музеј приредио у својој Галерији при kraју године у којој се обележавало 200 година од рођења Јосифа Панчића (видети приказ изложбе у поглављу: Музеј на изложби, Годишњак Природњачког музеја 2014).

Уредници: Олга Васић и Марјан Никетић.

Аутори текстова: Воислав Ф. Васић (Сенка која светли. Панчић 1814 +200), Олга Васић (Ко је Јосиф Панчић), Урош Бузуровић (Путовање, 1814–1888–1951), Марјан Никетић (Панчићеве феле. Завештање, инспирација, изазови).

Олга Васић

Музеј у јавности

**МАНИФЕСТАЦИЈЕ И САЈМОВИ
КОНФЕРЕНЦИЈА ЗА НОВИНАРЕ
ПОВОДОМ КРИВОЛОВА МЕДВЕДА
ЗБРИЊАВАЊЕ МЕЧИЋА СИРОЧИЋА**

На конференцији за медије 4. априла 2014. године, у Природњачком музеју представљени су подаци о криволову медведици у околини Тутина средином марта ове године и описано стање и судбина њена три младунца. У присуству Републичке инспекције за заштиту животне средине, медведиће су 24. марта 2014. године прегледали стручњаци из Интервентног тима за медведе (и друге звери), који су проценили њихово стање и предузели основе збрињавања. Након тога три медведића сирочића напустила су привремене стараоце из ЈП Србијашуме, који су им помогли у првим данима после одвајања од мајке, и предати су стручном особљу у Зооврт на Палићу, где су привремено смештени у Прихватилиште за дивље животиње. Да бисе медведићи оспособили за повратак у своје шумско станиште у околини Тутина, пребачени су у специјално прихватилиште за младе медведе у Румунији, чији ће стручњаци применити специјални третман за одвикавање од људи и оспособљавање за самосталан живот. Ипак, да ли ће до пуштања на слободу заиста доћи, одлуку ће донети стручњаци у договору са представницима ресорног министарства за заштиту животне средине.

На конференцији су представљени детаљи налажења и збрињавања медведића, доступни подаци о криволову али и ранијим сличним кривичним делима која су процесуирана, о положају и животу медведа у Србији, односу човека према медведу, али и медведа према човеку. Говорило се о стању популација медведа у Србији, у суседним земљама и у Европи, али и о потреби управљања популацијама великих звери, а нарочито медведа. То је стандардна пракса чија је последица добробит и просперитет популација ових харизматичних животиња. Такође се говорило о криволову као кривичном делу и санкцијама које за њега следе, али и компензацијама за евентуалне штете које строго заштићене врсте, попут медведа, могу да начине имовини људи. Послат је апел јавности, нарочито оној из ареала медведа, да се пријаве случајеви нелегалних радњи и криволова како би се минимализовали губици у популацијама медведа којих, по процени експерата, у Србији има између 70 и 100 примерака.

Мече у картонској кутији у шупу у Тутину
Фото: Милан Пауновић

Кад нема маминог добро је и млеко на цуцлу

У суботичком Зоо врту

На конференцији су говорили мр Милан Пауновић, музејски саветник из Природњачког музеја у Београду, доц. др Душко Ђировић са Биолошког факултета Универзитета у Београду и Павле Јовановић, руководилац за спровођење ЦИТЕС конвенције у Србији из Министарства енергетике, развоја и заштите животне средине. Приказан је троминутни филм о збрињавању медведића, као и слайд презентација.

Милан Пауновић

Детаљ са конференције за новинаре

Милан Пауновић даје изјаву за ТВ СТБ

Из прихватилишта за медведе у Румунији

Српски тим за медведе, Слободан Спасојевић, Милан Пауновић и Душко Ђировић

НОЋ БИОЛОГИЈЕ 2014. У НОВОМ САДУ

На манифестацији „Ноћ биологије 2014”, која је одржана 11. априла 2014. на Департману за биологију и екологију – ПМФ-а у Новом Саду, Природњачки музеј представио је изложбу „Алергене биљке” аутора Марка Несторовића и Мирослава Јовановића. Актуелност и значај теме код посетилаца изазвала је велику пажњу и интересовање. Аутори су у непосредном контакту са знатијељном публиком на занимљив начин представили свет алергених биљака које расту на подручју Србије.

Модели поленових зрна

ТРАДИЦИОНАЛНА МАНИФЕСТАЦИЈА „КВИЗ БЕЗ ГРАНИЦА“

Традиционална манифестација „Квиз без граница”, у организацији Природњачког музеја и ОШ „Бошко Буха,” одржана је седми пут 6. јуна 2014. на Платоу поред Галерије Природњачког музеја уз песму, игру и дружење малих учесника. У квизу су учествовали основци београдских школа које образују децу са инвалидитетом, подељени у шест екипа. Квиз је водила

Соња Срејић и учесници Квиза

Жири је био веома строг

глумица Маријана Мићић, а у жирију су били глумци Дубравко Јовановић и Владимир Пауновић и кустос Милош Јовић. Прославу су улепшали својим чаролијама мађионичар Игор и Удружење за анимацију деце „Чигра“.

Бројне компаније и појединци донирали су слаткише, пиће, књиге, играчке и компјутерску опрему. Донатори квиза су били: Coca Cola, Соко Штарк, Oriflame, Olympus, Фудбалски савез Србије, Computer Land, господин Миро Божовић, Штампарија Кнежевић из Инђије, Тако Лако shop и издавачке куће Клет, Креативни центар, Пчелица, ProPolis Books, Enco Book. Квиз је организовала Соња Срејић, кустос Природњачког музеја.

МУЗЕЈ У ЂУПРИЈИ У „НОЋИ ИСТРАЖИВАЧА“

„ПРИЧАМ ТИ ПРИЧУ ГДЕ МАМУТИ РИЧУ“

У петак 26. септембра 2014, у оквиру међународне манифестације „Ноћ истраживача“ у просторијама Високе медицинске школе у Ђуприји, Природњачки музеј приредио је мини изложбу и програм за бројну публику. Посетиоци су имали прилику да виде занимљиве експонате музеја: препариране слепе мишеве, скелет лобање шакала и дабра, препариране инсекте, али и много фосиле изумрлих животиња. Ко је желео, могао је да се опроба у тражењу фосила под микроскопом, а Миодраг Јовановић, кустос музеја, тада у улози Јосифа Панчића, причао је о томе како су се некад вршила научна истраживања.

У овој манифестацији учествовали су: Јелена Јовановић, Соња Срејић, Миодраг Јовановић, Драгослав Радосављевић, Ранко Пејовић и Милош Јовић, кустоси музеја.

Публика у Ђуприји воли истраживаче

Миодраг, Ранко, Драгослав, Соња и Јелена - експерти за приче

СЕДАМНАЕСТА МЕЂУНАРОДНА НОЋ СЛЕПИХ МИШЕВА

Јел да да није страшан

И ове године у Галерији на Калемегдану 20. септембра 2014. успешно је обележена Међународна ноћ слепих мишева. Радионица за децу била је веома посвећена. Уз мноштво изненађења и узбуђења, деца су правила маске, моделе, накит са сликама летећих ноћободија и ослобађала мишиће из лавиринта. На крају су и прави слепи мишеви „ступили на сцену“ и право из корпе пуштени су у природу. У манифестацији су нам помогли учесници Друштва за заштиту дивљих животиња „Мустела“, чланови БИД Јосиф Панчић, а за атрактивну дечју радионицу „Слепи мишеви наши пријатељи“ заслужне су наше колегинице: Јелена Јовановић и Соња Срејић.

Соња и Јелена и мали учесници
- креативност на делу

НОЋ СЛЕПИХ МИШЕВА У НАРОДНОМ МУЗЕЈУ У АРАНЂЕЛОВЦУ

У суботу 25. октобра 2014. кустоси Природњачког музеја Соња Срејић и Јелена Јовановић биле су гости Народног музеја у Аранђеловцу. Том приликом обележена је „Ноћ слепих мишева“ и одржана радионица под називом „Слепи мишеви наши пријатељи“. Присутни су пажљиво слушали народна веровања о слепом мишу, уз занимљиву презентацију сазнали где живе и чиме се хране слепи мишеви и на крају упознали госта изненађења – живог слепог миша.

Соња и аранђеловачки малишани

Правимо маске

САЈАМ КЊИГА 2014.

На овогодишњем 59. међународном Сајму књига у Београду, у хали 4, своја издања и активности представио је и Природњачки музеј у Београду. Посетиоце на штанду Музеја очекивала је мини поставка са оригиналним музејским експонатима, поклон изненађења, као и преко 25 атрактивних наслова из пера кустоса Природњачког музеја. На Сајму је први пут представљена и нова публикација музеја: „Диносауруси некад и сад“ аутора Десе Ђорђевић Милутиновић, Зорана Марковића и Александре Маран-Стевановић.

Музеј у јавности

РАДИОНИЦЕ И ПРОГРАМИ КВИЗ ЧОКОЛАДНА ОЛИМПИЈАДА ЗНАЊА

Током веома посећене изложбе „Црно и бело: прича о чоколади”, бројна одељења су се огледала у квизу „Чоколадна олимпијада знања”, које је кустос Драгана Вучићевић реализовала у сарадњи са професорима средњих школа и гимназија, као и седмог и осмог разреда основних школа. Питања нису била једноставна, а осим школског знања из биологије и хемије, требало је и добро познавање историје различитих цивилизација Средње Америке.

Са изложбе о чоколади

ЦРТАМО ЧОКОЛАДОМ

У суботу 1. марта 2014. године, у Галерији Природњачког музеја, одржана је Чоколадна радионица у сарадњи Музеја и Удружења хиспаниста, Методичке секције. Малишани су на радионици учили о томе како је настала прва чоколада, какав јој је био укус и одакле је дошла у Европу. Такође, имали су прилику да на шпанском језику науче и неке „слатке” речи. Али, чоколада није само слаткиш, може да послужи и као средство за сликање, па су малишани имали прилику да се искажу и као уметници цртајући растопљеним какаом и чоколадом. Радионицу је организовала Александра Савић.

Миодраг прича деци о чоколади

Цртамо чоколадом

На радионици која је одржана у недељу 23. марта 2014. „Коњ - некад и сад“ у креативном дечјем граду Минисити, а у организацији Природњачког музеја, мали посетиоци су могли да чују разне приче о коњима. Рецимо причу о првом коњу величине лисице који се појавио пре нешто више од 50 милиона година, као и кроз које фазе је коњ морао да прође у еволутивном развоју да би постао овако грациозан, каквог га ми данас познајемо. Малишани су могли да виде и додирну аутентичне фосиле коња који су на нашим теренима живели пре десетак милиона година, а који су за ту прилику донесени из Природњачког музеја. Радионицу је реализовала Сања Алабурић.

Радионица Коњ некад и сад

КВИЗ О ЧОКОЛАДИ

У Галерији на Калемегдану, 19. марта 2014, одржан је „Квиз о чоколади“ у коме су учествовали малишани из удружења „Волим природу“. Пошто је на kraju резултат био нерешен, а и уложен је велики труд, жири је одлучио да обема екипама, и „Милки“ и „Симки“, додели дипломе и награде. Весела атмосфера, одличан жири и публика која није штедела дланове, допринели су да вече буде слатко баш као што је и чоколада. Аутор и реализацијатор квиза била је Соња Срејић.

Соња је постављала тешка питања

РАДИОНИЦА „ПРИРОДА УЖИВО“

У дворишту вртића „Мића и Аћим“ у Београду, у оквиру Дечје недеље, одржана је радионица „Природа уживо“. Малишани су били у прилици да чују причу о слепим мишевима, инсектима, воћу, експонатима из наших збирки и опрашивавању. Леп и сунчан дан допринео је да другари буду сјајно расположени. Цртали су бубице, правили модел слепог миша, „пецали на реци“, „опрашивали дрво јабуке“ и грицкали разно воће

Радионицу су реализовали Соња Срејић, Јелена Јовановић, Ана Ковачевић, Милош Јовић и Драгослав Радосављевић.

Овде пецимо речну рибу

Драгослав и Милош са малишанима

„НАШЕ ЗДРАВО ВОЋЕ“ У ВРТИЋУ ДУГА НА ЗВЕЗДАРИ

Соња Срејић и Александра Савић из Природњачког музеја посетиле су вртић „Дуга“ на Звездари и малишанима одржале радионицу „Наше здраво воће“. Деца су имала прилику да науче зашто је битно да једемо воће, које воће расте код нас, шта се добије кад у земљу бацимо семенку јабуке и многе друге занимљиве ствари. На крају је уследила игра вештине и брзине – ко ће пре да обере јабуке са дрвета. Осим малишана, и васпитачи Саша и Цица морали су на крају да покажу своју вештину брања јабука.

Шта се налази у плоду јабуке?

НАШИ ГОСТИ – ДЕЦА ИЗ ВРТИЋА „МИЋА И АЋИМ“

Током марта Природњачки музеј су посетили предшколци из београдског вртића „Мића и Аћим“. Слушали су причу о „чика“ Јосифу Панчићу, о томе како је он почeo да проучава биљке, птице, скакавце и рибе. Малишани су сазнали како је овај чика дошао до свог највећег открића - панчићеве оморике (*Picea omorika*), коју је пронашао на Тари. Оморику су могли уживо да виде и у дворишту нашег музеја. Малишани су овом приликом могли да виде и додирну: окамењену шишарку, отисак четине и шишарке, а након тога да учествују у „спортском“ пецању. Радионицу су реализовали Соња Срејић и Урош Бузуровић.

Милош Јовић и загонетни инсект

МУЗЕЈ У ГОСТИМА СУРЛАШИ - У КРЕАТИВНОМ ДЕЧЈЕМ ГРАДУ МИНИСИТИ

Сања Алабурић са малишанима
у Миниситију – учимо о сурлашима

У другој половини септембра, у просторијама креативног дечјег града Минисити, одржана је радионица „Сурлаши“ на којој су малишани имали прилику да чују интересантне приче о прецима највећих копнених сисара – слонова, као и да виде и додирну фосиле које смо из Музеја донели у играоницу. Сурлаши су током геолошке историје били разноврсна и бројна група животиња, а на територији Србије откривено је десет различитих врста. Сматра се да је њихов прародак била мала животиња величине свиње. Као и код већине других сисара, изглед сурлаша се мењао са променом средине у којој су живели. Ову занимљиву радионицу одржала је Сања Алабурић.

СЛЕПИ МИШЕВИ, НАШИ ПРИЈАТЕЉИ

Драгослав на радионици

Најмлађи посетиоци креативног дечјег града Минисити били су у прилици да уче о „бубама“, тачније инсектима – како су грађени, колико имају крила, ногу, антена, како и чиме се хране, који су то корисни а који штетни инсекти, која је улога опрашивача у природи и зашто паук не спада у инсекте. Малишани су могли и да погледају моделе инсеката, да их нацртају и питају све што желе да сазнају о овим необичним створењима. Аутор ове радионице је Драгослав Радосављевић.

КРЕАТИВНА БОТАНИЧКА РАДИОНИЦА О АЛЕРГЕНИМ БИЉКАМА

У петак 7. новембра 2014. године, у Фармацеутско – физиотерапеутској школи, одржана је креативна ботаничка радионица на терену под називом Алергене врсте биљака у нашој околини. Радом на терену ученици су се практично обучавали да мапирају и врше процену бројности алергених врста биљака које расту у околини њихове школе. У радионици су учествовали ученици Секције за заштиту животне средине. Аутори радионице су били Смиљана Соларов, професорка школе и Марко Несторовић, кустос Музеја.

Марко Несторовић -
како се мапирају биљке?

ФОСИЛИ КАO СЛОВА

У оквиру гостујуће изложбе „Чаробни свет фосила“ и сарадње нашег музеја са Природословним музејем из Загреба, одржан је читав низ ликовних радионица на којима су деца дизајнирала аутомобиле и апарате са мотивом фосила и одећу са фосил принтом. Радионица „Фосили као слова“ у сарадњи са Школом калиграфије и Ћирилице која ради при цркви Св. Јована Владимира је била посебно успешна. Својим умећем посебно су нас одушевили млади калиграфи из Школе Ћирилице Свети Јован Владимир, као и удружења Плави круг који су фосиле представили као слова. Радионице је реализовала Драгана Вучићевић.

Цртаоница – Фосили као слова

ПРИРОДЊАЧКИ МУЗЕЈ У ГОСТИМА СТАЦИОНАРУ ЗА НЕПОКРЕТНА ЛИЦА

Миодраг Јовановић, виши кустос Природњачког музеја, обишао је 26. фебруара Стационар за непокретна и полуупокретна лица у Дильској улици у Београду. Он је корисницима Стационара представио Музеј и неке занимљиве експонате као што су зуб мамута и реплике зуба фосилне ајкуле, које су присутни могли и да додирују. Ови експонати су били део изложбе „Додирнимо природу“ која је првенствено била намењена слепим и слабовидим лицима.

У Дому омладине Београда, у четвртак 18. септембра 2014. године, у сарадњи са Фармацеутско - физиотерапеутском школом, Марко Несторовић, виши кустос Музеја, одржао је трибину под називом „Опасни троугао: амброзија, човек, глобалне климатске промене“. Циљ ове трибине био је да се укаже на проблеме који настају ширењем амброзије у нашој флори, начине на које се амброзија сузбија и уништава, као и популаризација борбе против амброзије и значај учешћа јавности у овој акцији. Модератор трибине била је Смиљана Соларов, професорка школе.

Миодраг у стационару

У оквиру 36. Међународног Сајма науке, лова и риболова на Београдском сајму, Природњачки музеј у Београду и музеј историје Југославије подсетили су на људе који су свом народу завештали предмете које су сакупљали током дугогодишњих путовања.

У светској историји задужбинарства су посебно исписана имена Теодора Рузвелта и Ернеста Хемингвеја, двојице заљубљеника у природу чије трофеје и предмете сада чувају природњачки музеји у Америци. Из наше земље свакако треба споменути пустолове попут Емила Талијана, Балинта Фернбаха, Арсена Дамаскина и Оскара Војнића, а велики љубитељ и дародавац ловачких трофеја био је и Јосип Броз Тито.

Природњачки музеј у Београду и Музеј историје Југославије путем несвакидашње поставке отварају врата неким новим заљубљеницима у природу који ће, по узору на великане чији ће трофеји бити изложени, својој земљи и свом народу можда завештати драгоцене трофеје.

На овогодишњем сајму у Београду љубитељима природе, ловне уметности и непроцењиве природне баштине биће приказани до сада ретко излагани делови збирки трофеја и других ловачких драгоцености Јосипа Броза Тита.

Детаљ са штанда

Штанд Природњачког музеја на Сајму науке лова и риболова

БЕСПЛАТНИ ПРОГРАМИ У НОЋИ МУЗЕЈА

У оквиру обележавања Међународног дана музеја, 18. маја, одржана је и Европска ноћ музеја у суботу 17. маја од 18 до 2 сата.

Европска ноћ музеја је настала 2005. године од стране француског Министарства културе и комуникација када је време рада музеја продужено, а један од кључних принципа је бесплатан програм.

Улаз у већини музеја у Србији је бесплатан током обележавања Ноћи музеја, а током 2014. одређени број институција у Београду је такође отворио своје изложбене просторе бесплатно: Народни музеј, Природњачки музеј, Музеј Вука и Доситеја, Галерија фресака, Јеврејски музеј и први пут Централни институт за конзервацију.

Природњачки музеј је публици представио причу о давно ишчезлом свету који је одувек привлачило велику пажњу - о мезозоику, добу диносауруса. Истовремено обележавајући поменуте музејске манифестације настављена је међуинституционална сарадња са музејима широм Србије тако да је представљена природна културна баштина која се чува у депоима Природњачког музеја у Београду: Сведоци прошлости у Завичајном музеју, у Петровацу на Млави, Небески ловци у Музеју Срема у Сремској Митровици и Минерали Трепче у Замку културе у Врњачкој бањи, који по први пут обележавају те манифестације.

Међународни дан музеја веома је битна међународна прослава природног и културног наслеђа која пре свега има за циљ промовисање културне

Ноћ и Дан музеја у Галерији Природњачког музеја

баштине а истовремено, промовисање музејске делатности. Покровитељ и идејни творац Међународног дана музеја је Међународни савет музеја (ICOM).

Међутим, због катастрофалних поплава и ванредне ситуације у земљи, програми чија је реализација планирана поводом обележавања Десете европске ноћи музеја су одложени за месец дана, тако је 14. и 15. јуна одржан Бесплатан викенд у музејима. Том приликом програму су се приклучили Музеј историје Југославије и Музеј примењене уметности у Београду.

Природњачки музеј је упутио хумантарну помоћ угроженом становништву Свилајнца

Поводом трагедије која је погодила нашу земљу и њене становнике, издато је саопштење за јавност:

Незапамћена елементарна непогода, која је погодила Србију, угрозила је животе и имовину њених грађана, али и културна добра која Србија баштини. Како би помогли у њиховој заштити и очувању, београдске установе културе, отвориће своја врата посетиоцима током викенда, 17. и 18. маја, обележавајући Десету европску ноћ музеја и Међународни дан музеја. На видно обележеним местима у самим институцијама, Народном музеју у Београду, Галерији фресака, Музеју Вука и Доситеја, Природњачком музеју, Јеврејском историјском музеју и Централном институту за конзервацију, публика може својим добровољним прилогом да помогне у санирању последица, а угрожено културно благо сачува за будућа поколења. Прикупљена средства биће додељена најугроженијим институцијама културе. О висини прикупљених износа и њиховој расподели јавност ће бити благовремено информисана.

Народни музеј у Београду
(са Галеријом фресака и Музејом Вука и Доситеја)
Природњачки музеј
Јеврејски историјски музеј
Централни институт за конзервацију

МУЗЕЈ У МЕДИЈИМА

АНАЛИЗА МЕДИЈСКЕ ЗАСТУПЉЕНОСТИ ПРИРОДЊАЧКОГ МУЗЕЈА У ПЕРИОДУ ЈАНУАР-ДЕЦЕМБАР 2014. ГОДИНЕ

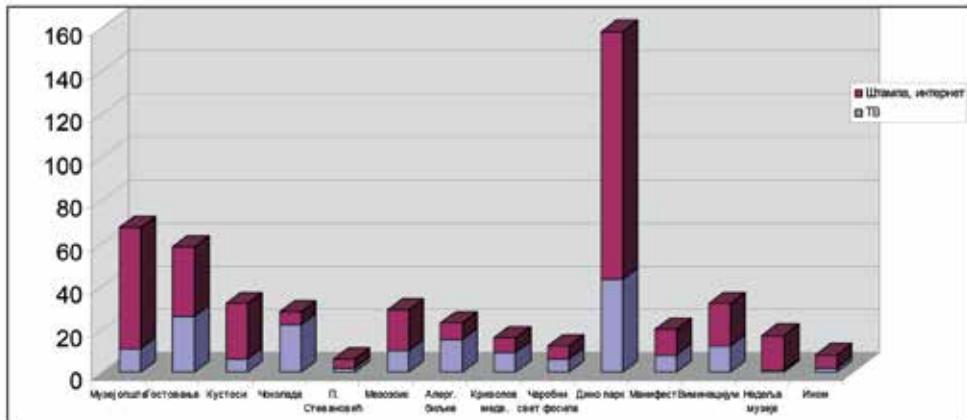
Музеј је током 2015. године имао велику медијску популарност коју потврђује велики број медијских објава позитивне или неутралне конотације. Укупно 506 документованих прилога: 173 телевизијских прилога, 192 објаве у штампаним медијима и 141 прилог на интернету.

Напомена: Током 2014. године број прилога музеја у јавности је преко 700, али је постоји велики број радио и интернет прилога које агенција прес клипинг није забележила, а путем којих је музеј промовисан.

Евиденцију исечака из штампе и телевизијских снимака на ФТП серверу 2014. године обављала је агенција *Ninamedia* из Новог Сада. Током 2014. године музеј има активне профиле на друштвеним мрежама: facebook (са преко 3000 пратилаца) и twitter, као и свој youtube канал.

Број прилога	Укупно	Телевизија	Штампа	Интернет
2014. година	506	173	192	141

Заступљеност програма и изложби у медијима
(штампа, телевизија, интернет) у 2014. години

Графичко представљање медијске заступљености музеја у 2014

Дино парк има 158 прилога и као атракција је изазвао посебну пажњу медија.

У току 2014. године отворен је нови профил музеја на друштвеној мрежи **твитеер**, који је повезан са фејсбук мрежом. Током 2014. Музеј је отворио јутјуб канал у оквиру којег поставља снимке гостовања запослених у музеју на актуелним телевизијама. Музеј је отворио и **гугл + профил**, као и **Linked In** профил, у оквиру којих пласира своје садржаје онлајн. Друштвене мреже

ажурира Александра Савић (уз периодичну помоћ волонтера). Вебсајт музеја ажурира Биљана Митровић.

Александра Савић

- Медијска присутност Музеја у јавности је на знатно већем нивоу у односу на претходну годину. Прилози о Музеју су квалитетни и добро илустровани. Томе је допринело учешће Музеја у пројекту Дино Парк, што је повећало и број објава у медијима, као и посету изложби Добро дошли у мезозоик.
- Медији коректно извештавају о музејским активностима, али се углавном руководе атракцијом. Поједине изложбе су изузетно медијски атрактивне (Чоколада, Алергене биљке). Велики је број објава током 2014. године где се спомиње име Природњачког музеја. Велики број медијских прилога прати и гостујуће изложбе по Србији (Од сумрака до свитања, Небески ловци, Воће итд.).
- Поједине манифестације Музеја које су претходних година биле веома медијски ескпониране, не привлаче толику пажњу због засићења (Ноћ слепих мишева није више таква атракција као претходних година).
- Поједине активности Музеја које су новијег карактера: Бесплатан викенд у музејима (организација ИКОМ), изазвао је добру медијску пажњу, али због мајских поплава није било могуће испратити ову манифестацију и у погледу повећане бројности посетилаца.
- Музеј је веома експониран у локалним медијима и има велику видљивост међу локалним становништвом.
- Сви медијски прилози су позитивне или неутралне конотације.
- Осим класичних медија (штампа, телевизија, радио, интернет портали), Музеј је све више активан и у „онлајн“ комуникацији преко канала одабраних друштвених мрежа. На тај начин музеј долази до млађе и умрежене активне публике.
- У току 2014. године Музеј има велику активност промоције на друштвеној мрежи Фејсбуку (преко 3000 пратилаца). Осим фејсбука, Музеј је отворио свој профил и на твiterу, линкедин мрежи, гугл+ мрежи, а постоји и музејски јутјуб канал са телевизијским снимцима гостовања кустоса поводом изложби и програма.
- Постоји велика комерцијална вредност медијског појављивања, које је било бесплатно као резултат PR активности. Нема опредељених додатних средстава за маркетингске активности музеја, тако да се сва објаве спроводе путем PR активности.

ПРИРОДА КАО ВАЈАР

Природни џем узимају свакога у своју снагу и привлачење. У овом годишњем издању магазина "Природаред" ћете се срести са више од 100 изложбама, које су припремиле највеће научне институције из Србије и света. Изложбе су подељене у пет категорија: природни ресурси, природни процеси, природни објекти, природни животињи и природни грађевински споменици. У овој години ће се окупити и око 1000 учесника, а изложбама ће посетити око 20000 посетилаца.

Природни џем је организован од стране Удружења за заштиту природе "Природаред" и подржан је од стране Републичке управе за стручни рад и развој науке и технолошког предузећа. Овај џем је јединствена приредба која ће уједињити научни рад и промоцију природе у једном месту.

Амбrozija – алерген, али и лек

Корист амброзије, вода и гравитације даје енергетички живљајући алергени и антиоксиданте, али и терапеутичку воду која је пријатељ заједнице.

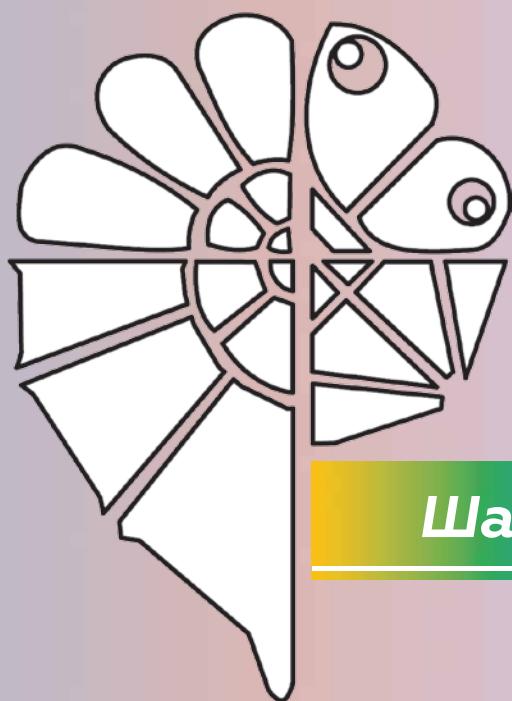
Такође, "Амбrozija 100 година у Европи – 40 изложби у Србији" бави се истраживањем ове воде, која имаје богату историју, али и употребу у медицини, али и у култури и уметности.

– Амброзија је Српска хипертерапија

– Још једна алергена

– Алергени

Шарена страна

Колегама и пријатељима
пожелели смо све најбоље
у Новој 2015 лепршавом и
шареном музејском честитком

Ове године наши мали природњаци нису прослављали долазак Нове године у Природњачком музеју, већ су гледали необичну и одличну представу о модерној Црвенкапи у позоришту Вук Караџић.

Глумци представе „Црвенкапа“

У холу позоришта гостовао је „Вук“ из Природњачког музеја, један од експоната музејске изложбе „Ноћне животиње“

Након представе мале природњаке дочекао је незаобилазни Деда Мраз са пакетићима.

Брано, Петар, Деда Мраз и пакетићи

Годишњак Природњачког музеја

МУЗЕЈ ВИЂЕН ОЧИМА ДЕЦЕ

ЗАБЕЛЕЖИЛА Соња Срељић

Другари из вртића „Мића и Аћим“из Београда и ове године су се сасвим озбиљно бавили природњачким темама.

- Оса има бодљу да се бори против зликоваца!
- Кртица једе црвове!
- Мрави су нам пријатељи и баве се копањем!
- Мушка бува живи у мамином кревету!
- Кад се роди мали миш једе само качкањем са руцицама!
- Сирена има два репа!
- Ко је најближи кивијев рођак?

Његов брат!

ИЗ КЊИГЕ УТИСАКА

Природњачки музеј је створила природа, тамо је све ископано што није живо! То је свет животиња и све је природњачко.

У Музеј смо дошли да видимо шта тамо има и да нас они распитавају. Звали су нас да нам покажу разноразне животиње и да нам дају питања да добијемо награде, само четири!

Уживали смо што су чике ископале животиње које можемо да срећнемо, а ми смо их гледали и пипали: фазан, фосил пужа, фосил мамута који је живео у време леденог добра.

Уживали смо зато што смо паметни о животињама, зато што смо се упознали са новим животињама- армандилом, кљунаром, птицом киви-тркачицом и црвендаћем-то је фламингос!

Соња, Јелена и Милош били су лепи, средили су се за децу. Били су паметни и фини! Учили су нас да будемо паметни, бринули су о нама. Они воле децу. И ми смо се средили за њих .

Музеј

Леп, пун разних животиња Учили смо, гледали, погађивали Радост, срећа, знање, пуно енергије Награде. Само за неке....

Опет ћемо доћи да видимо неке нове ствари.

СИР - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

502/504

ГОДИШЊАК / Природњачки музеј у Београду
= Natural History Museum in Belgrade ;
главни уредник Славко Спасић. - 2007- . -
Београд : Природњачки музеј, 2008- (Београд
: Службени гласник). - 24 cm

Годишње

ISSN 1820-8231 = Годишњак
(Природњачки музеј у Београду)

COBISS.SR-ID 148763660

Природњачки музеј у Београду
Natural History Museum in Belgrade

Република Србија
Министарство културе, информисања
и информационог друштва

